Guy de Maupassant

Miss Harriet

og andre fortællinger

Maupassants 5 fortællinger

Bibliotek 1800

Guy de Maupassant

Miss Harriet

og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Guy de Maupassant: *Miss Harriet og andre fortællinger* er baseret på originaler, som (på udgivelsestidspunktet) er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Guy de Maupassant: *Miss Harriet og andre fortællinger* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years, and in the USA (at the time of publishing).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Miss Harriet

Til fru ...

Vi var syv i vognen, fire damer og tre herrer, hvoraf den ene sad på bukken ved siden af kusken, og vi kørte i skridt op ad den store bakke, som vejen snoede sig op over.

Vi var kørt fra Étretat ved daggry for at gøre en udflugt til ruinerne ved Tancarville, og vi småsov endnu, gjort døsige af den friske morgenluft. Damerne især, som kun var lidt vant til en så tidlig opståen, gabede hyppigt og lod hvert øjeblik deres øjenlåg falde til eller hovedet falde ned på brystet, uden at den begyndende dags skønhed var i stand til at gøre indtryk på dem.

Det var om efteråret. På begge sider af vejen strakte der sig afpillede marker med korte gule stubbe, som stod tilbage efter havren og den afmejede hvede, og som dækkede jorden som et dårligt raget skæg. En tæt dis lå over markerne og fik dem til at se ud, som om der steg røg op fra dem. Lærkerne sang i luften og inde i buskene kvidrede andre fugle.

Endelig hævede solen sig lige foran os ganske rød op over horisonten, og efterhånden som den steg, klarere fra minut til minut, syntes hele landskabet at vågne, det smilede, rystede den sidste rest af søvnen af sig og lod som en ung pige, der står op af sin seng, den hvide dis-særk glide af sig.

Grev d'Étraille, der sad på bukken, råbte: "Se, der er en hare!" og han pegede med armen imod venstre hen på en kløvermark. Dyret fo'r afsted næsten skjult mellem kløveren, hvorover kun dets lange øren kunne ses; så pilede det hen over et stykke

pløjejord, standsede, satte atter afsted i vildt løb, skiftede retning, standsede igen, ængstelig og spejdende om til alle sider uden at kunne bestemme sig til, hvilken vej det skulle tage; så gav det sig atter til at løbe i lange spring, hvortil det satte af med bagkroppen, og forsvandt i et stort firkantet stykke roer. Alle herrerne var vågnet og havde interesseret fulgt dyrets flugt.

René Lemanoir sagde;

"Vi er ikke videre ridderlige nu til morgen."

Han så på sin sidemand, den lille baronesse de Sérennes, der sad og kæmpede med søvnen, og hviskede til hende:

"De tænker på Deres mand, fru baronesse, De kan være ganske rolig, han kommer først tilbage på lørdag. De har endnu fire dage."

Hun svarede med et søvnigt smil:

"Hvor De er dum!"

Så afrystede hun sin sløvhed og tilføjede:

"Hør en gang, fortæl os noget, som vi kan le af. De, hr. Chenal, De, som går for at have haft flere galante eventyr end hertugen af Richelieu, De må da kunne fortælle os en kærlighedshistorie. Det er lige meget, hvad De foretrækker, men det skal være noget, som er hændt Dem selv."

Léon Chenal var en gammel maler, som havde været meget smuk, meget kraftig, meget stolt af sit ydre og meget elsket. Han lod sin hånd glide igennem sit lange hvide skæg og smilede; så, efter nogle minutters grublen, blev han pludselig igen alvorlig:

"Det bliver ingen lystig historie, mine damer; jeg vil fortælle Dem om den sørgeligste kærlighed, jeg har mødt på min vej her

i livet. Jeg ønsker Dem, mine unge venner, at De aldrig må blive genstand for en lignende.

I

Jeg var den gang fem og tyve år og drev som vandrende maler langs Normandiets kyst.

Ved at være "vandrende maler" forstår jeg den vagabondtilværelse, der består i med sin ransel på ryggen at gå på sin fod fra kro til kro, gennem de dejligste egne, under påskud af at gøre studier efter naturen. Jeg kender ikke noget bedre end dette omflakkende liv, hvor kun tilfældet råder. Man er fri, uden bånd af nogen art, uden bekymringer, uden arbejde, uden en gang en tanke på dagen i morgen. Man drejer ind på den vej, man synes om, uden anden fører end sin egen lyst og uden anden rådgiver end sine øjnes glæde. Snart er det en svag klematis-duft, der bestemmer ens valg, snart et troskyldigt koket øjekast fra opvartningspigen i krodøren. Man bør ikke foragte den slags landlige oplevelser. Også de piger har sjæl og sanser, og desuden faste kinder og friske læber, og deres ubændige kys er stærke og liflige som en vild frugt. Elskoven har altid sit værd, hvor den så end kommer fra. Et hjerte, som slår, når man viser sig, et øje, som græder, når man drager bort – det er begge dele noget så sjældent, så sødt og så kosteligt, at det aldrig må ringeagtes.

Jeg har kendt stævnemøder i grøfter fulde af kodrivere, bag stalden, hvor køerne sov, og oppe på loftet i høet, der endnu var lunt efter dagens hede. Jeg har minder om groft, gråligt linned over unge og spændstige legemer og kan længes tilbage mod enfoldige og oprigtige kærtegn, som i deres ærlige ligefremhed

var langt mere berusende end de raffinerede glæder, som skabes af elegante og bedårende kvinder.

Men hvad man kommer til at elske højst i dette omstrejfende liv er naturen selv, skovene, solopgangen, tusmørket, måneskæret. For os malere er det som en bryllupsrejse med jorden. Man er alene, tæt sammen med den i dette lange, rolige stævnemøde. Man lægger sig på en mark midt imellem margueritter og valmuer og med øjnene åbne op mod solskinnet ser man langt ude i det fjerne den lille landsby med sit spidse tårn, hvori klokkerne ringer til middag.

Man sætter sig ved kanten af en kilde, som pibler frem ved foden af en eg, midt mellem højt, friskt strålende løv. Man lægger sig på knæ, bøjer sig ned og drikker af det kolde og klare vand, som gør overskægget vådt, man drikker det med et rent legemligt velbehag, som om man kyssede kilden, læbe mod læbe. Af og til, når man på sin vej langs med disse små bække træffer på et hul, så lader man sig glide ganske nøgen ned i det, og som et iskoldt og herligt kærtegn føler man den snare og tætte strøms skælven mod ens hud lige fra hoved til fod.

På bakkens top er man glad, ved dammenes bredder sørgmodig, og når solen dukker sig ned i et hav af blødende skyer og kaster et rødt skær hen over floderne overstrømmende begejstret. Og om aftenen, når månen glider afsted mod den mørke himmel, tænker man på tusinde underlige ting, som i dagens brændende lys aldrig ville komme frem i ens sind.

Som jeg således flakkede rundt i de samme egne, hvor vi er nu, kom jeg en aften til den lille landsby Bénouville, der ligger oppe på klinten mellem Yport og Étretat. Jeg kom fra Fécamp og var fulgt langs med kysten, den høje kyst, der er så lige som en

mur med enkelte fremspringende klipper, som falder stejlt ned i havet. Lige fra om morgenen havde jeg gået hen over det korte, fine og bløde græstæppe, som vokser langs kanten af afgrunden og som fejes rent af den salte vind, der står ind ude fra havet. Jeg gik med lange skridt og sang af fuld hals, idet jeg snart fulgte mågernes tavse og afrundede flugt henover den blå himmel, imod hvilken deres vinger tegnede sig blændende hvide, og snart det brune sejl på en fiskerbåd, der gyngede hen over den grønne sø. Jeg havde tilbragt en dag i ubekymret frihed.

Der var blevet givet mig anvisning på en lille gård, hvor de tog imod rejsende, et slags herberg, som lededes af en bondekone, og som lå gemt i en lille landsby bag en dobbelt række bøge.

Jeg forlod derfor klinten og slog ind på vejen til landsbyen, der dulgte sig bag bøgene, og gik ind til mo'r Lecacheur.

Hun var gammel og rynket og man havde en fornemmelse af, at hun kun ugerne tog mod gæster, ja næsten med en slags mistro.

Vi var i maj; de blomstrende æbletræer dækkede gårdens tag med deres duftende grene og sendte ved hvert lille vindstød en regn af drejende, rosenrøde blomsterblade ud over græsset.

Jeg spurgte:

"Nå, mo'r Lecacheur, har De et værelse til mig?"

Forbavset ved at høre, at jeg kendte hendes navn, svarede hun:

"Det kommer an på. Alt er optaget. Men vi kan jo se lidt på det alligevel."

På fem minutter var vi enige og jeg lagde min ransel fra mig på lergulvet i et landligt værelse, som var møbleret med en seng, to stole, et bord og et vandfad. Det lå ved siden af køkkenet, et stort tilrøget køkken, hvori gæsterne indtog deres måltid sammen med gårdens folk og værtinden, der var enke.

Jeg vaskede mine hænder, så gik jeg atter ud. Den gamle kone var i færd med at stege en høne til middagen.

"De har altså mange rejsende for øjeblikket?" spurgte jeg.

Hun svarede på sin mutte måde:

"Jeg har en dame, en englænderinde. Hun er gammel. Hun har det andet værelse."

Ved en ubetydelig forhøjelse i prisen opnåede jeg ret til, når det var godt vejr, at spise alene ude i gården.

Der blev altså dækket til mig udenfor døren og jeg satte mig til at slide med tænderne i en mager høne, drikke klar æblemost og gumle groft brød, der var fire dage gammelt, men udmærket.

Pludselig blev leddet ud til vejen lukket op og et besynderligt kvindeligt væsen vandrede forbi og op imod huset. Hun var meget mager og meget lang og med et skotskternet sjal svøbt så stramt om skuldrene, at man godt kunne have troet, at hun ingen arme havde, hvis man ikke havde set en lang hånd stikke frem omtrent i højde med hoften og holde om håndtaget på en hvid turistparasol. Hendes mumie-ansigt, der var indrammet af grå hængekrøller, som dansede om hende ved hvert skridt, hun tog, fik mig, uden at jeg vidste hvorfor, til at tænke på en røget sild med papillotter. Hun gik hurtigt og med nedslåede øjne forbi mig og forsvandt inde i huset.

Denne mærkelige fremtoning oplivede mig; det var åbenbart min naboerske, englænderinden, som min værtinde havde talt om.

Jeg så hende ikke mere den dag. Den næste dag, da jeg havde sat mig tilrette for at male den henrivende dal, som De kender, og som strækker sig lige til Étretat, fik jeg pludselig, ved at hæve blikket, øje på noget underligt, der ragede op på toppen af bakken; det lignede nærmest en flagsmykket mast. Det var hende. Da hun så mig, forsvandt hun.

Jeg kom hjem klokken tolv for at spise frokost og jeg tog plads ved det fælles bord for at gøre bekendtskab med denne gamle original. Men hun svarede ikke på min høflige tiltale og viste sig ganske ufølsom overfor mine små opmærksomheder. Jeg skænkede galant vand for hende og jeg rakte hende forekommende fadene. En let hovedbøjning, et engelsk ord, mumlet så sagte, at jeg næsten ikke hørte det, det var hele takken.

Jeg hørte op med at beskæftige mig med hende, skønt hun stadig optog mine tanker.

Da der var gået tre dage, vidste jeg lige så meget om hende, som min værtinde selv.

Hun kaldte sig miss Harriet. Hun havde søgt efter en afsides liggende landsby, hvor hun kunne tilbringe sommeren, og havde bestemt sig for Bénouville, hvortil hun var kommet for seks uger siden og som hun foreløbig ikke syntes at have lyst til at rejse fra. Ved bordet talte hun aldrig, men spiste hurtigt og læste samtidig i en lille bog, der indeholdt protestantisk propaganda. Disse bøger uddelte hun over alt. Selv præsten havde fået fire, der var blevet bragt ham af en lille dreng, som

englænderinden havde givet et par skilling. Af og til kunne hun uden nogen som helst forberedelse sige til værtinden:

"Jeg elske Herren over alting; jeg ham beundre i hans skabning, jeg ham tilbede i naturen, jeg ham bære altid i min hjerte."

Hvorpå hun overrakte den forbløffede bondekone en af de små brochurer, som var bestemte til at omvende universet.

I landsbyen var hun ikke afholdt. Skolelæreren havde erklæret: "Hun er en ateist!" og hun var genstand for almindelig fordømmelse. Hendes værtinde spurgte præsten om hans mening og han svarede: "Hun er en kætter, men Gud vil ikke en synders død, og jeg tror, at hun er en fuldkommen hæderlig person."

Disse ord: "ateist-kætter", hvis egentlige betydning ikke stod nogen rigtig klart, kastede tvivl ind i sindene. Der påstodes desuden, at englænderinden var rig, og hun havde tilbragt sit liv med at rejse verden rundt, fordi hendes familie ikke ville vide noget af hende. Hvorfor ville hendes familie ikke vide noget af hende? Fordi hun var så ugudelig, naturligvis.

I virkeligheden var hun en af de overspændte fantastiske puritanere, hvoraf England producerer så mange; hun hørte til den skare af gamle jomfruer, der hjemsøger alle Europas table d'hôte'r, ødelægger Italien, forgifter Schweiz og gør de bedårende skønne byer ved Middelhavet ubehagelige, fordi de over alt medbringer deres løjerlige manerer, deres forstenede vestalinde-sæder, deres ubeskrivelige toiletter og en vis duft af guttaperka, som lader en formode, at de om natten ligger gemt i et etui.

Så snart jeg fik øje på en af dem i et hotel, plejede jeg at flygte ligesom fuglene, når de ser et skræmsel på marken.

Det eksemplar, jeg her havde for mig, forekom mig imidlertid så ejendommeligt, at hun ikke mishagede mig.

Min værtinde, som instinktmæssigt var fjendtligt stemt mod alt, hvad der ikke var bønder, nærede i sin indskrænkede hjerne et slags had mod den gamle jomfru med den overspændte fremtræden. Hun havde fundet et udtryk for at karakterisere hende, et udtryk, som sikkert var ment højst foragteligt, og som hun gennem en jeg ved ikke hvilken mærkelig åndsanstrengelse havde fundet på. Hun sagde: "Det er en dæmoniker". Og dette ord, anvendt på dette strenge og sentimentale væsen, gjorde et uimodståeligt komisk indtryk på mig. Jeg kaldte hende selv ikke mere andet end "dæmonikeren", og det voldte mig en latterkildrende fornøjelse at sige disse stavelser ganske højt, når jeg fik øje på hende.

Jeg spurgte mo'r Lecacheur:

"Nå, hvad tager dæmonikeren sig for i dag?"

Og bondekonen svarede med en forarget mine: "Vil De tænke Dem, herre, hun har samlet en tudse op, hvis ene bagben var blevet knust, og hun har taget den ind til sig, og hun har lagt den i vandfadet og hun har forbundet den, ligesom om den kunne være et menneske! Hvis det ikke er den rene gudsbespottelse!"

En gang, da hun gik en tur langs klinten, havde hun købt en stor fisk, der lige var blevet fisket, bare for at kaste den ud i vandet igen. Og skønt matrosen var blevet rigelig betalt, havde han givet sig til at skælde ud af alle kræfter, mere ude af sig selv, end om hun havde taget pengene ud af lommen på ham. Selv en

måned efter kunne han endnu ikke tale om det, uden at han straks hidsede sig op og en strøm af ukvemsord vældede frem over hans læber. Ja, vist var hun en dæmoniker, mo'r Lecacheur havde haft en indskydelse fra Himlen, da hun gav hende det navn.

Staldkarlen, som i sine unge dage havde været soldat i Afrika og derfor mente at sidde inde med en del erfaring, var af en anden mening. Med et lunt blink i øjnene sagde han om hende:

"Det er en forhenværende, som har tjent sin tid ud."

Hvis den stakkels pige havde hørt den bemærkning!

Den lille tjenestepige, Céleste, opvartede hende kun nødtvungent, uden at jeg kunne forstå hvorfor. Måske var det blot, fordi hun var udlænding og hørte til en anden race, talte et andet sprog og havde en anden religion. Fordi hun var en dæmoniker, som sagt!

Hun tilbragte sin tid med at flakke om i det frie og søge og tilbede Gud i naturen. En aften fandt jeg hende liggende på knæ mellem nogle buske. Jeg havde fået øje på noget rødt mellem grenene, jeg bøjede dem til side, og miss Harriet rejste sig, ganske flov over at være blevet overrasket, og så på mig med et forfjamsket blik som en opjaget kat.

Undertiden, når jeg sad og arbejdede mellem klipperne, så jeg hende pludselig på kanten af klinten som et slags signal fra en kysttelegraf. Hun stirrede lidenskabeligt ud over det mægtige hav, der lå badet i gyldent lys, og den store himmel, som solen farvede purpurrød. Til andre tider opdagede jeg hende nede på bunden af en dal; hun gik hurtigt med sin spændstige engelske gang. Så gik jeg gerne hen imod hende,

tiltrukket af jeg ved ikke rigtig hvad, blot for at se hendes indtørrede ansigt stråle af en uudsigelig, dyb og indre salighed.

Ofte sad hun også på græsset udenfor en eller anden gård, i skyggen af et æbletræ, med sit lille bibelskrift liggende opslået i skødet og blikket svævende ud i det fjerne.

Jeg kunne ikke bekvemme mig til at tage bort, jeg følte mig knyttet til denne egn med tusinde bånd, tvundet af kærlighed til de skønne, vide landskaber.

Jeg havde det godt i denne ukendte bondegård, langt fra alt, alene med jorden, den gode, sunde, herlige og grønne jord, som vi selv engang skal fede med vore legemer. Og måske, skal jeg tilstå det, holdt også en lille bitte smule nysgerrighed mig tilbage hos mo'r Lecacheur. Jeg følte stor lyst til at lære denne mærkelige miss Harriet nærmere at kende og få at vide, hvad der går for sig i en sådan gammel, omflakkende englænderindes sjæl.

II

Vi blev bekendte på en meget ejendommelig måde. Jeg havde fuldendt en studie, der forekom mig dristig, og som også var det. Femten år senere blev den solgt for femten tusinde. Den var dog ikke mere kunstig end to og to er fire og udenfor alle akademiske regler. Hele den højre side af mit lærred forestillede en klippe, en uhyre, knudret klippe, helt dækket med brunt, gult og rødt tang, hvorover solen flød som olie. Uden at selve himmellegemet, der stod skjult bag mig, sås, faldt lyset ned over klippen og forgyldte den med sin ild. Det var en forgrund med pragtfuld, flammende, svulmende klarhed.

Til venstre var havet, ikke det blå hav, heller ikke det skifergrå, men et grønligt, mælkeagtigt hav, der lå hårdt som jade under den mørke himmel.

Jeg var så fornøjet med mit arbejde, at jeg dansede af glæde, da jeg bar det tilbage til min bolig. Jeg ville allerhelst have haft, at hele verden skulle have set det lige med det samme.

Jeg kan huske, at jeg viste det til en ko, der stod lige ved stien, og råbte til den:

"Se på det, gamle. Det ser du ikke ofte mage til."

Da jeg kom op i nærheden af gården, vrælte jeg af fuld hals på mo'r Lecacheur:

"Halløj, halløj, kom her i en fart, skal De se noget særligt!"

Bondekonen kom ud og betragtede mit værk med et sløvt blik, der intet opfattede, der ikke engang kunne skelne, om det forestillede en okse eller et hus.

I det samme kom miss Harriet hjem, og hun gik forbi lige bagved mig netop i det øjeblik, da jeg holdt mit billede ud i stiv arm for at vise krokonen det. Dæmonikeren kunne ikke undgå at se det, for jeg sørgede for at holde det således, at hendes blik måtte falde på det. Hun standsede med et ryk, grebet og målløs. Det var hendes klippe, lod det til, den klippe, som hun plejede at klatre op ad for at sidde oppe på toppen og drømme i fred.

Hun mumlede et britannisk: "Aoh!" så tydeligt smigrende, at jeg smilende vendte mig om imod hende og sagde:

"Det er min sidste studie, frøken."

Hun mumlede på en gang komisk og rørende i sin ekstase:

"Å, min herre, De forstå naturen på en forunderlig, levende måde."

Jeg indrømmer, at jeg rødmede ved denne kompliment, som smigrede mig mere, end om den var kommet fra en dronning. Jeg var forført, erobret, besejret. Jeg giver Dem mit æresord på, at jeg godt kunne have kysset hende.

Ved bordet satte jeg mig som altid ved siden af hende. For første gang talte hun, idet hun højt fortsatte sine tanker:

"Oh, jeg elske så meget naturen!"

Jeg bød hende brød, vand og vin. Nu tog hun imod min opmærksomhed med et lille mumietørt smil. Og jeg gav mig til at tale om landskaber.

Efter måltidet – vi havde rejst os på samme tid – gik vi ud gennem gården sammen, så, lokket af den umådelige ildebrand, som den nedgående sol tændte over havet, åbnede jeg leddet, der vendte ud imod klinten, og vi gik videre side om side, tilfredse som to mennesker, der har lært at forstå og værdsætte hinanden.

Det var en lun og mild aften, en af de aftener, hvor både ens legeme og ens ånd hviler ud i lykkeligt velvære. Alt er nydelse, alt er fortryllelse. Den stille, balsamiske luft, der er svanger med duften fra græsset og den salte tanglugt, kærtegner lugtesansen med sin vilde aroma, kærtegner ganen med sin salte fylde og kærtegner sindet med sin gennemtrængende sødme. Vi gik nu langs med kanten af klinten, oppe over det vældige hav, der hundrede meter nedenunder os rullede i små bølger. Og med åben mund og udvidet brystkasse indåndede vi det friske vindpust, som havde faret hen over oceanet og som langsomt og saltet af havvandets lange kys, strejfede vor hud.

Englænderinden havde strammet sjalet om sine skuldre og betragtede med opspærret mund og betaget mine den uhyre

sol, der sænkede sig ned mod havet. Foran os, langt ude, ved blikkets yderste grænse, aftegnede en tremastet skonnert med alle sejlene sat til sig mod den flammende himmel og noget nærmere gled en damper forbi og oprullede en lang røgsøjle, der blev tilbage som en sky, der spredte sig som en fin tåge ud over hele himlen.

Den røde kugle sank stadig længere ned. Snart rørte den vandet lige bagved det ubevægelige skib, der viste sig som i en ildramme midt i den blændende skive. Og solen sank stedse dybere, opslugt af havet. Den dukkede ned, blev mindre og forsvandt. Det var forbi. Kun det lille fartøj afridsede stadig sin profil mod den fjerne himmels gyldne grund.

Med et lidenskabeligt begejstret blik fulgte miss Harriet dagens dødskamp. Hun havde åbenbart en umådelig lyst til at favne himlen, havet og hele horisonten.

Hun mumlede:

"Åh! Jeg elske ... jeg elske ... jeg elske ..."

Jeg så en tåre glimte i hendes øjne.

Hun fortsatte:

"Åh, hvor ville jeg gerne være et lille fugl for at kunne flyve ud i verdensrummet!"

Og hun blev stående rank og stiv, således som jeg ofte havde set hende oppe på klinten, rød som alt det andet, i sit purpursjal. Jeg havde lyst til at tage en skitse af hende i mit album. Den kunne passende hedde: Begejstringens karikatur.

Jeg måtte vende mig om for ikke at komme til at le.

Så gav jeg mig til at tale til hende om min kunst, aldeles som jeg ville have talt til en kammerat; jeg snakkede om tone, om penselføring og om kraftsvulmen, alt sammen i rene tekniske

udtryk. Hun hørte anspændt på mig, hun forstod mig øjensynlig og hun gjorde sig anstrengelse for at gætte ordenes dunkle mening og gribe min tanke. Fra tid til anden sagde hun:

"Oh, jeg forstå, jeg forstå … det være meget betagende."

Vi gik hjem.

Så snart hun den næste dag fik øje på mig, kom hun hen og rakte mig hånden. Og vi blev straks venner.

Hun var et broget menneske med et hjerte, som sad på fjedre og som pludselig i sæt sprang op i en begejstringsparoxysme. Hun manglede ligevægt, som alle kvinder, der er nået til halvtredsårs-alderen uden at blive gift. Hun var ligesom indkandiseret i stivnet uskyld, men i sit hjerte havde hun bevaret noget ungt, noget hidsigt. Hun elskede dyrene og naturen med en overspændt kærlighed, der ligesom gamle drikke var gået i gæring, med al den sanselige kærlighed, hun ikke havde fået brug for blandt menneskene.

Det var aldeles sikkert, at synet af en hund, der gav die, af en hoppe, som løb om på marken med sit føl efter sig, og af en fuglerede, fuld af pippende unger med åbne næb, store hoveder og ganske nøgne halse fik hende til at skælve af overdreven bevægelse.

Stakkels ensomme væsener, der triste flakker om fra table d'hôte til table d'hôte, stakkels latterlige og ynkelige væsener, jeg elsker jer, siden jeg lærte hende at kende!

Jeg mærkede snart, at der var noget, hun ville sige mig, men at hun ikke turde, og jeg morede mig over hendes frygtsomhed. Når jeg om morgenen drog afsted med min malerkasse på ryggen, fulgte hun mig til enden af landsbyen, stum, synlig

beklemt og ledende efter ord til at begynde med. Så forlod hun mig pludselig og skyndte sig bort med sin hoppende gang.

Endelig en dag tog hun mod til sig:

"Jeg ville så gerne se, hvorledes De Dem bære ad med at male. Vil De vise mig det? Jeg er meget nysgerrig."

Og hun rødmede, som om hun havde sagt noget, der var umådelig dristigt.

Jeg tog hende med ned på bunden af den lille dal, hvor jeg var begyndt på en større studie.

Hun blev stående bag ved mig og fulgte enhver af mine bevægelser med sammentrængt opmærksomhed.

Men pludselig kom hun vist i tanker om, at hun måske generede mig, og hun stammede et: "Tak!" og gik sin vej.

Men i løbet af kort tid blev hun mere fortrolig og hun gav sig til med synlig glæde at gå med mig hver dag. Hun havde sin feltstol på armen, hun ville ikke på nogen måde tillade, at jeg bar den for hende, og hun satte sig ved siden af mig. Der kunne hun blive siddende timer igennem uden at røre sig og uden at tale, medens hendes blik fulgte hvert eneste af mine penselstrøg. Når jeg ved på en gang at anbringe en større klat farve opnåede en rigtig og uventet virkning, udstødte hun uvilkårligt et lille: "Aoh!" af forbavselse, glæde og beundring. Hun nærede en øm ærbødighed for mine billeder, en næsten religiøs ærbødighed for denne menneskelige gengivelse af et stykke af det guddommelige værk. Mine studier stod for hende som en slags helgenbilleder.

Undertiden talte hun til mig om sin Gud og søgte at omvende mig. Det var en løjerlig størrelse, hendes Vorherre, en slags landsby-filosof uden videre begavelse og uden større

indflydelse, for i hendes tanker var han altid bedrøvet over de uretfærdigheder, der blev begået lige for hans øjne, – som om han ikke havde kunnet forhindre dem.

Hun stod i øvrigt på en udmærket fod med ham, det lod endda til, at hun var indviet i hans hemmeligheder og i hans ærgrelser. Hun sagde: "Gud vil have" eller: "Gud vil ikke have ..." fuldstændig ligesom en sergent, der forkynder for den menige, at: "Obersten har befalet ..."

På bunden af sit hjerte ynkedes hun over mit ukendskab til, hvad der var Himlens hensigter, og hun gjorde, hvad hun kunne, for at de skulle blive mig klare; hver dag fandt jeg i min hat, når jeg havde ladet den blive stående på jorden, i min farveæske, i mine sko, som jeg havde stillet udenfor døren for at blive børstet, en af de små fromme brochurer, som hun uden tvivl fik direkte fra Paradiset.

Jeg behandlede hende med åbenhjertig venlighed som en gammel veninde. Men jeg opdagede snart, at hendes opførsel var forandret. I begyndelsen tog jeg mig dog ikke videre af det.

Når jeg sad og arbejdede, enten på bunden af min dal eller i en eller anden hulvej, så jeg hende pludselig komme anstigende med sin hurtige og taktfaste gang. Hun satte sig ved siden af mig så forpustet, som om hun havde løbet eller som om hun var grebet af en dyb bevægelse. På hendes kinder lå en dyb rødme, den ejendommelige engelske rødme, som ikke noget andet folk har magen til. Så på én gang blegnede hun uden nogen som helst grund og så ud, som om hun skulle få ondt. Lidt efter lidt fik hun imidlertid atter sin sædvanlige ansigtsfarve tilbage og hun gav sig til at tale.

Men pludselig stoppede hun op midt i en sætning, rejste sig og flygtede bort, så hurtigt og på en så underlig måde, at jeg måtte tænke efter, om om jeg ikke kunne være kommet til at såre eller krænke hende.

Omsider gav jeg mig til at tro, at det måtte være hendes sædvanlige måde at være på, og at hun kun til ære for mig havde forandret sin opførsel en lille smule i den første tid af vort bekendtskab.

Når hun efter flere timers gang langs med den af blæsten gennempiskede kyst kom tilbage til gården, hang hendes lange snoede hængekrøller ofte slapt ned som spiralfjedre, der er sprunget. I tidligere tid havde hun ikke brudt sig om det, men uden videre sat sig til bords med det strittende hår, som vinden havde bragt i uorden.

Nu gik hun først op på sit værelse for at rette på, hvad jeg kaldte hendes lampeglas, og når jeg med et fortroligt galanteri, der altid forargede hende, sagde: "De er skøn som en stjerne i dag, miss Harriet", steg blodet hende øjeblikkelig op i kinderne, som om hun kunne have været en ung pige på femten år.

Til sidst blev hun aldeles sky og indfandt sig ikke længere for at se mig male. Jeg tænkte: "Det er en overgang, det bliver nok anderledes." Når jeg nu talte til hende, svarede hun mig enten med forstilt ligegyldighed eller med en dump irritation. Hun blev brysk, utålmodig og nervøs. Jeg så hende ikke længere uden ved måltiderne, og vi talte næsten ikke mere sammen. Jeg troede virkelig, at jeg havde fornærmet hende med noget og en aften spurgte jeg hende:

"Hør en gang, miss Harriet, hvorfor er De ikke længere overfor mig som tidligere? Er jeg kommet til at gøre Dem imod?

Jeg er virkelig meget ked af det!"

Hun svarede med et pudsigt og ophidset tonefald: "Jeg være overfor Dem den samme som altid. Det er ikke sandt … det er ikke sandt!"

Og hun løb ind og lukkede sig inde på sit værelse.

Der var øjeblikke, hvor hun så så underligt på mig. Jeg sagde ofte til mig selv, at en dødsdømt må se på den måde, når han får at vide, at hans sidste dag er kommet. Der var en slags vanvid i hendes blik, et hemmelighedsfuldt og glødende vanvid, og der var endnu noget andet, en feber og en brændende, utålmodig og afmægtig længsel mod det uopnåede og uopnåelige. Og det forekom mig også, at der måtte foregå en kamp i hende, at hendes hjerte stred mod en ukendt kraft, som hun ville undertvinge, og at hun måske også var ophidset af noget andet … Hvad vidste jeg? Hvad vidste jeg?

III

Det var virkelig en ejendommelig opdagelse.

I nogen tid arbejdede jeg om morgenen ganske tidligt, ligesom dagen var begyndt at gry, på et maleri, hvis emne var følgende:

En dyb kløft, indesluttet af to skråninger, bevokset med træer og tjørnebuske, strakte sig gemt og begravet under den mælkeagtige dis, den vatlignende tåge, der undertiden ved dagens frembrud ligger over dalene. Og helt i baggrunden inde i denne tætte, men alligevel gennemsigtige tåge, så man eller rettere anede man et ungt par, en karl og pige, der kom gående. De holdt hinanden omslyngede, hun løftede sit ansigt op imod

ham, han bøjede sig ned over hende og deres munde var forenede i et kys.

Den første solstråle gled ned gennem grenene, og trængte sig igennem morgendiset, gød et rosenrødt skær over det bag ved de to lønligt elskende og fik deres udviskede skygger til at stå i en sølvtonende klarhed. Det var virkelig rigtig godt gjort, når jeg selv skal sige det.

Jeg arbejdede nede på den bakke, der fører ned til den lille dal ved Étretat. Tilfældigvis var der netop den morgen den svævende tåge, jeg havde brug for.

Pludselig var der noget, som skød op foran mig. Det var miss Harriet. Da hun så mig, ville hun flygte, men jeg kaldte på hende:

"Kom, kom endelig herhen, frøken, jeg har et lille maleri til Dem."

Hun nærmede sig ligesom modvilligt. Jeg rakte hende mit udkast. Hun sagde ingenting, men blev længe stående og så på det, så gav hun sig på en gang til at græde. Hun græd med nervøse trækninger, således som folk græder, når de længe har kæmpet mod tårerne men ikke kan mere og giver efter, idet de dog stadig gør modstand. Jeg fo'r op, jeg var selv bevæget ved denne sorg, som jeg ikke forstod, og uden rigtig at tænke over, hvad jeg gjorde, greb jeg med kærlig medfølelse begge hendes hænder.

Et par sekunder lod hun sine hænder blive liggende i mine og jeg følte, at de skælvede, som om alle hendes nerver trak sig sammen. Så drog hun dem til sig med et ryk eller rettere hun rev dem til sig.

Men jeg havde genkendt denne skælven, som jeg allerede før havde mærket; intet ville kunne narre mig. Åh, en kvindes kærlighedsskælven, hvad enten hun er femten eller halvtreds, hvad enten hun hører til de laveste klasser eller til den fornemme verden, går mig altid lige til hjertet. Jeg behøver aldrig et øjebliks tøven for at forstå den.

Hele hendes stakkels væsen havde skælvet, dirret og svimlet. Jeg vidste det. Hun ilede bort, uden at jeg havde kunnet få sagt et ord, og jeg blev stående tilbage, lige så overrasket, som om jeg havde været vidne til et mirakel og lige så ulykkelig, som om jeg havde begået en forbrydelse.

Jeg gik ikke tilbage til frokost. Jeg gjorde en spadseretur ud over klinten i stedet for. Jeg havde lige så megen lyst til at græde som til at le, jeg fandt eventyret både komisk og sørgeligt på en gang; jeg følte, at jeg selv var latterlig, men på samme tid vidste jeg, at hun var så ulykkelig, at hun stod på vanviddets rand.

Jeg spurgte mig selv, hvad jeg skulle gøre. Jeg kom til den slutning, at jeg gjorde bedst i at rejse min vej og jeg bestemte mig straks.

Efter at jeg, lidt forstemt og lidt drømmende, var strejfet om lige til middag, vendte jeg tilbage til gården.

Vi gik til bords som sædvanlig. Miss Harriet var der, hun spiste alvorligt, uden at tale til nogen og uden at løfte øjnene fra sin tallerken. Hun så forresten ud aldeles som ellers.

Jeg ventede til henimod slutningen af måltidet, så vendte jeg mig om imod værtinden:

"Jeg har en sørgelig nyhed at meddele Dem, mo'r Lecacheur, jeg bliver nødt til at forlade Dem."

Den skikkelige kone blev overrasket og bedrøvet: "Hvad er det, De siger, gode herre? Vil De tage fra os? Og nu havde jeg lige vænnet mig sådan til Dem!"

Jeg kastede fra siden et blik hen på miss Harriet, hendes ansigt havde ikke haft en eneste trækning. Céleste, den lille tjenestepige, stirrede derimod forskrækket på mig. Det var en lille tyk bolle på atten år, frisk, rødmosset, stærk som en hest, og, hvad der er sjældnere, meget proper med sin person. Af og til stjal jeg et kys fra hende i krogene, nærmest af gammel vane fra mine tidligere kroophold, intet videre.

Middagen blev spist færdig.

Jeg gik ud for at ryge min pibe under æbletræerne, idet jeg vandrede frem og tilbage fra den ene ende af gården til den anden. Alle de betragtninger, jeg havde anstillet i dagens løb, den besynderlige opdagelse, jeg havde gjort om morgenen, den groteske og lidenskabelige kærlighed, jeg var blevet genstand for, de minder, som var dukket frem i følge denne åbenbaring, lokkende og berusende minder, og måske også det blik, som pigen havde fæstet på mig, da hun hørte, at jeg ville rejse, alt det blandede sig sammen og gjorde mig kåd, fik mine læber til at klø efter kys og gød i mit blod dette jeg ved ikke hvad, som får én til at gøre dumheder.

Aftenen faldt på og svøbte sin skygge om træerne. Jeg så Céleste gå over for at stænge for hønsehuset i den anden ende af gården. Jeg løb efter hende med så lette skridt, at hun intet hørte, og da hun atter ville rejse sig efter at have skudt den lille klap ned, hvorigennem hønsene går ud og ind, slog jeg mine arme om hende og dækkede hendes brede og fyldige ansigt

med en regn af kys. Hun strittede imod, men lo alligevel, hun var vant til turen.

Hvorfor slap jeg hende så hurtigt? Hvorfor vendte jeg mig om med et sæt? Hvorledes følte jeg, at der var nogen bagved mig?

Det var miss Harriet, som kom hjem, som havde set os og som stod lamslået, som om hun havde fået øje på et spøgelse. Så forsvandt hun i mørket.

Jeg gik ind til mig selv, skamfuld og forvirret, mere fortvivlet over at være blevet overrasket på den måde af hende, end om hun havde truffet mig i færd med at begå en eller anden forbrydelse.

Jeg sov dårligt; jeg følte mig forpint og plagedes af triste tanker. Det forekom mig, at jeg hørte nogen græde. Jeg tog sikkert fejl. Flere gange syntes jeg også, at der var nogen, der gik i huset, og at yderdøren blev lukket op.

Henimod morgenen overvældede trætheden mig og jeg faldt endelig i søvn. Jeg vågnede sent og viste mig ikke før ved frokostbordet; jeg var endnu lidt flov og vidste ikke rigtig, hvilken holdning jeg skulle indtage.

Der var ingen, som havde set miss Harriet. Vi ventede på hende, men hun kom ikke. Mo'r Lecacheur gik ind i hendes værelse. Englænderinden var der ikke. Hun måtte være gået ud og det allerede ved daggry, således som hun ofte plejede, for at se solen stå op.

Det faldt os ikke ind at forundre os over det og vi satte os til at spise i tavshed.

Det var varmt, meget varmt; det var en af de tunge og lumre dage, hvor ikke et blad rører sig. Bordet var blevet båret udenfor under et æbletræ og flere gange måtte karlen gå ned i kælderen

for at hente mere æblemost, så meget blev der drukket. Céleste bar maden ud fra køkkenet, en lammeragout med kartofler, en stegt kanin og salat. Derefter satte hun en tallerken kirsebær foran os, det var årets første.

Da jeg ville skylle dem for at gøre dem friskere, bad jeg hende om at trække en spand rigtig koldt vand op til mig.

Efter fem minutters forløb kom hun tilbage og erklærede, at brønden var blevet tør. Hun havde ladet tovet løbe ned, indtil spanden var stødt imod bunden, men den var kommet tom op. Mo'r Lecacheur ville selv undersøge det og gik hen og kiggede ned i hullet. Hun kom tilbage og sagde, at hun kunne se noget nede i brønden, noget, som ikke var, som det skulle være. En af hendes naboer måtte have kastet et knippe halm derned for at hævne sig på hende.

Jeg ville også se derned, da jeg mente, at jeg bedre kunne skelne, hvad det var, og jeg bøjede mig ud over kanten. Jeg fik øje på noget hvidt. Men hvad kunne det være? Så fandt jeg på at hejse en lygte derned ved enden af et tov. Det gule skær dansede hen over stenvæggene, idet det sank dybere og dybere. Karlen og Céleste var kommet hen til os og vi stod alle fire og hældede os ud over åbningen. Lygten standsede ovenover en løjerlig, utydelig, sort og hvid masse. Karlen udbrød:

"Det er en hest. Jeg kan se hoven. Den har vel revet sig løs i nat og er faldet i."

Men pludselig gik en gysen mig til marv og ben. Jeg havde fået øje på en fod og på en læg, der stak lige op i vejret, hele kroppen og det andet ben forsvandt under vandet.

Jeg stammede meget sagte, og idet jeg skælvede så stærkt, at lygten hoppede som en vanvittig ovenover skoen:

"Det er en kvinde, som … som … som er dernede … det er miss Harriet."

Karlen var den eneste, der ikke lod sig røre. Han havde oplevet meget værre ting i Afrika.

Mo'r Lecacheur og Céleste gav sig til at udstøde gennemtrængende skrig og løb deres vej.

Vi måtte se at få den døde taget op. Jeg bandt enden af brøndtovet fast om livet på karlen og ved hjælp af spillet hejsede jeg ham ned; det gik ganske langsomt og lidt efter lidt så jeg ham forsvinde i mørket dernede. Han havde lygten og et andet tov i hænderne. Snart råbte hans stemme, der syntes at komme fra jordens indre: "Holdt!" og jeg skimtede, at han fiskede noget op af vandet, det var det andet ben, så surrede han begge fødderne sammen og skreg: "Hiv!"

Jeg trak ham op, men mine arme var slappe og mine muskler kraftesløse og jeg var bange for at komme til at give slip på håndtaget og lade manden falde ned igen. Da hans hoved viste sig over stenkanten, spurgte jeg: "Nå?" som om jeg havde ventet, at han skulle bringe besked fra hende dernede på bunden.

Vi steg begge op på kanten, og stående overfor hinanden og hældende ud over brønden, gav vi os til at hale liget op.

Mo'r Lecacheur og Céleste iagttog os på afstand, skjult bag husets mur. Da de så den druknedes sorte sko og hvide strømper dukke op fra hullet, forsvandt de.

Karlen greb fat om hendes ankler og den stakkels, kyske pige blev trukket op i den mest ublufærdige stilling. Hovedet var gyseligt at se på, sort og forrevet; og hendes lange grå hår, hvis krøller var gået ud, gået ud for bestandig, hang drivende af

vand og mudder ned om hendes ansigt. I en foragtelig tone erklærede karlen:

"Føj for satan, hvor hun er mager!"

Vi bar hende op i hendes værelse, og da de to kvinder ikke mere viste sig, måtte jeg sammen med staldkarlen gøre hendes sidste toilette.

Jeg vaskede hendes triste, fordrejede ansigt. Under mine fingre åbnede det ene øje sig ganske lidt og så på mig med de dødes blege og kolde blik, et blik, der synes at komme fra den anden side af livet.

Så godt jeg kunne redte jeg hendes opløste hår, og med mine kejtede hænder ordnede jeg det i en ny og mærkelig frisure over hendes pande. Så tog jeg hendes gennemvåde klæder af hende, og halvt skamfuld, som om jeg begik en helligbrøde, blottede jeg hendes skuldre og hendes bryst og hendes lange arme, der var så tynde som kviste.

Da det var besørget, gik jeg ud og plukkede blomster, valmuer, kornblomster og margueritter, som jeg dækkede hendes sørgelige leje med.

Så måtte jeg tage mig af de nødvendige formaliteter, da jeg var den eneste, der kunne gøre det. I et brev, som vi fandt i hendes lomme, og som hun havde skrevet i sidste øjeblik, bad hun om at måtte blive begravet i den landsby, hvor hun havde tilbragt sine sidste dage. En forfærdelig tanke snørede mit hjerte sammen. Var det ikke på grund af mig, at hun ville blive på dette sted?

Henimod aften strømmede kvinderne fra omegnen til for at se den døde; men jeg hindrede dem i at komme ind; jeg ville være alene med hende, og jeg vågede hele natten.

Ved skæret fra lysene så jeg den stakkels kvinde, som var ukendt for os alle og som langt fra sit hjem havde lidt en så ynkelig død. Efterlod hun venner og slægtninge et eller andet sted i verden? Hvor var hendes barndom, hendes liv rundet hen? Hvorfra kom hun således, ganske alene, flakkende om som en hund, der er blevet jaget bort. Hvilke hemmeligheder om lidelse og fortvivlelse gemtes i dette ugratiøse legeme, i det legeme, hun som et brændemærke havde slæbt rundt med i hele sin tilværelse, et latterligt hylster, der skræmte al kærlighed og alt venskab fra hende.

Hvilke ulykkelige væsener gives der ikke! Jeg følte, at den skånselsløse natur, den evige uretfærdighed, havde tynget på dette menneskebarn. Alt var forbi for hende, uden at hun måske en eneste gang havde haft det, der holder selv livets største stedbørn oppe, håbet om en gang at blive elsket! For hvorfor skjulte hun sig således, hvorfor undgik hun alle de andre? Hvorfor elskede hun så ømt og lidenskabeligt alt det skabte og alle levende væsener undtagen menneskene?

Og jeg forstod, at hun måtte tro på Gud, at hun måtte håbe på i en anden verden at få oprejsning for sin elendighed. Nu skulle hendes legeme opløses og hun skulle selv blive en plante. Hun skulle blomstre i solskinnet, køerne ville gnave hende, fuglene bære hendes frø med sig, og gennem dyrenes kød ville hun atter blive menneske. Men det, som man kalder sjælen, var slukket dernede på bunden af den mørke brønd; hun led ikke mere. Hun havde givet sit liv hen for andre liv, som ville opstå af hende.

Timerne gik i denne tavse og sørgelige tête-à-tête. Et blegt skær forkyndte morgenens komme; så gled en rød stråle hen til

sengen og lagde sig som en stribe over lagenet og over hendes hænder. Det var den time, hun elskede så højt. Fuglene vågnede og kvidrede i træerne.

Jeg lukkede vinduet op på vid gab, jeg drog gardinerne til side for at hele himlen kunne se os, og jeg bøjede mig over det kolde legeme, tog det skæmmede hoved i mine hænder, og langsomt, uden rædsel og uden lede trykkede jeg et kys, et langt kys, på de læber, som endnu aldrig var blevet kysset."

Léon Chenal tav. Damerne græd. Oppe på bukken hørte vi grev d'Étraille pudse næse gang på gang. Kun kusken halvsov stadig. Og hestene, som ikke længere mærkede pisken, havde sagtnet deres gang og trak trevent i seletøjet. Og vognen kom kun langsomt fremad, den var på en gang blevet tung, som om den var belæsset med sorg.

Arven

Til Catulle Mendés.

I

Skønt klokken endnu ikke var ti, skyllede embedsmændene som en bølge ind under Marineministeriets store port. De kom hastende fra alle sider af Paris, for det var ikke langt fra nytår, arbejdsiverens og avancementernes tid. En støj af ilsomme skridt fyldte den uhyre bygning, der var indviklet som en labyrint, gennemkrydset af et virvar af korridorer og gennembrudt af talløse døre, der førte ind til kontorerne.

Hver søgte til sin plads, trykkede de kolleger, som allerede var kommet, i hånden, tog frakken af, trak en gammel kontorfrakke på og satte sig foran bordet, hvor en dynge papirer lå og ventede. Så blev der aflagt små besøg i kontorerne ved siden af for at få at vide, om chefen var kommet, om han så ud til at være i godt humør, og om dagens post var særlig omfangsrig.

Den mand, som havde med det almindelige materiel at gøre, César Cachelin, en forhenværende underofficer, som tiden havde besørget fra marinen ind i ministeriet og gjort til fuldmægtig, sad med en stor protokol foran sig og indregistrerede alle de dokumenter, som ministerens bud lige havde bragt. Lige overfor ham havde kopisten, fa'r Savon sin plads. Det var en gammel idiot, der i hele ministeriet var berømt for sin ægteskabelige modgang. Med langsom hånd afskrev han en depeche fra chefen, han sad med hovedet på

siden, således at blikket faldt på skrå, og gjorde sig umage, hans stive holdning røbede den småligt ængstelige kopist.

Cachelin, en svær mand med kortklippet, lige opstrøget, hvidt hår, talte hele tiden, mens han besørgede sit daglige arbejde:

"To og tredive depecher fra Toulon. Den havn giver os lige så meget at bestille som fire andre."

Så rettede han til fa'r Savon det samme spørgsmål, som han plejede at gøre ham hver morgen: "Nå, fa'r Savon, hvorledes har konen det?"

Uden at afbryde sit arbejde svarede den gamle: "De ved godt, hr. Cachelin, at det emne er mig meget pinligt."

Fuldmægtigen gav sig til at le, som han hver dag lo, når han hørte den sætning.

Døren gik op og Maze kom ind. Det var en flot, mørk fyr, som var klædt med en overdreven elegance og som mente, at han var kommet på en fejl hylde, da både hans udseende og hans manerer efter hans egen overbevisning stod langt over hans stand. Han gik med store ringe, med en tyk urkæde og med en monokel, fordi det var chikt, han var nemlig nødt til at tage den af, når han skulle arbejde; og med en ofte gentagen bevægelse med håndleddene skød han manchetterne frem, for at man rigtig skulle se de store, skinnende manchetknapper.

Så snart han var kommet indenfor døren, spurgte han:

"Er der noget at gøre i dag?"

Cachelin svarede:

"Ja, stadig fra Toulon. Man kan nok se, at vi nærmer os nytår, de hænger i dernede."

Men en anden kontorist, som hed Pitolet, og som udmærkede sig ved sit gode humør, var kommet til og indskød leende:

"Som om vi ikke gjorde det samme!"

Så trak han sit ur frem og tilføjede:

"Klokken mangler endnu syv minutter i ti og alle mand er på plads! Er det ikke arbejdsiver, om jeg må spørge? Og jeg tør vædde med Dem om, at hans værdighed, hr. Lesable, har været her allerede klokken ni, på samme tid som vor højt skattede chef."

Fuldmægtigen holdt op med at skrive, stak pennen bagved sit øre og lænede sig med albuerne på pulten:

"Ja, hvis han ikke kommer til vejrs, så er det minsandten ikke hans skyld!"

Pitolet, der havde svunget sig op på hjørnet af bordet og sad og gyngede med det ene ben, svarede: "Ja, men det gør han, Cachelin, det gør han, det kan De stole på. Jeg tør vædde tyve francs mod en sou med Dem om, at han er kontorchef, inden der er gået ti år."

Maze, der stod henne ved kaminen og rullede en cigaret, medens han varmede sine fødder, sagde: "Hvad fanden! Jeg for mit vedkommende ville da hellere blive stående på to tusinde fire hundrede hele mit liv igennem, end slide i det som han gør."

Pitolet drejede sig om på hælene og erklærede i en spottende tone:

"Hvad der dog ikke forhindrer, at De i dag, den tyvende december, er her inden ti."

Den anden trak ligegyldigt på skuldrene:

"Ja, for pokker, jeg bryder mig heller ikke om, at alle og enhver skal springe mig forbi! Siden de andre finder for godt at komme anstigende her for at se solen stå op, så gør jeg det samme, selv om jeg finder deres iver overflødig. Men derfra og til at gå og sleske for chefen, som Lesable gør, og først at gå herfra klokken halv syv og tage arbejde med hjem, er der langt. Desuden har jeg også mine selskabelige forpligtelser, som lægger beslag på mig."

Cachelin var holdt op med at føre ind og sad og så drømmende hen for sig, med blikket svævende ud i rummet. Endelig spurgte han:

"Tror De, at han avancerer igen i år?"

Pitolet råbte:

"Ja, det kan De tage gift på. Han er ikke durkdreven for ingenting."

Og det evige spørgsmål om avancementer og gratialer, der i de sidste uger havde summet igennem den store embedsbikube lige fra kælder til kvist, blev på ny sat under drøftelse.

Chancerne blev afvejet, tal udkastet og adkomsterne debatteret; der var allerede stor harme over de uretfærdigheder, som sandsynligvis ville blive begået. Det var den samme diskussion som dagen i forvejen, den blev bare begyndt forfra, og den næste dag ville den igen ufravigelig blive fortsat med de samme grunde, de samme beviser og de samme ord.

En ny kontorist kom ind. Det var Boissel, en lille bleg, sygeligt udseende ung mand, der levede som i en roman af den gamle Alexandre Dumas. Alt blev for ham til de mest usædvanlige eventyr, og hver morgen fortalte han sin sidemand, Pitolet, om de mærkelige ting, der var hændt ham

den foregående aften, om dramaer, der måtte være foregået i det hus, han boede i, om skrig, som midt om natten havde lydt nede fra gaden og som havde fået ham til at stå op klokken tyve minutter over tre og lukke et vindue op. Hver dag havde han skilt kæmpende, standset løbske heste og reddet kvinder, der var i livsfare; og skønt han var legemlig svag, opremsede han altid i en henkastet, men overbevist tone alle de bedrifter, han havde udført, takket være sine armkræfter.

Så snart han havde forstået, at der blev talt om Lesable, erklærede han:

"Jeg skal nok en dag sige den hvalp, hvad jeg mener om ham; og hvis han nogensinde kommer mig for nær, så hegler jeg ham sådan igennem, at det skal betage ham lysten til at begynde forfra."

Maze, der stadig røg, erklærede hånligt:

"Så kan De lige så godt gøre det med det samme, for jeg ved fra sikker kilde, at De i år bliver skudt til side for at give plads for Lesable."

Boissel løftede hånden:

"Jeg sværger Dem, at hvis ..."

Døren var atter blevet lukket op og en ung mand af lille vækst, med bakkenbarter som en marineofficer eller en advokat, en høj, lige flip og en mine, som om han var frygtelig optaget, kom hurtigt ind. Han talte hastigt og afsnuppet, som om han ikke kunne nå at fuldende ordene, og han uddelte håndtryk til højre og til venstre som en mand, der ikke har nogen tid at give bort. Han gik lige hen til fuldmægtigen:

"Kære Cachelin, vil De være så god at give mig papirerne angående Chapelou, De ved, skibstovene, Toulon, A.T.V. 1875?"

Fuldmægtigen rejste sig, tog en mappe ned fra hylden over sit hoved, halede en pakke dokumenter ud af den, lagde dem i en blå konvolut og gav ham dem: "Værsåartig, hr. Lesable, De ved formodentlig nok, at kontorchefen i går har taget tre depecher ud af pakken?"

"Ja tak, dem har jeg."

Og den unge mand gik hastigt ud.

Næppe var han ude af døren, før Maze erklærede:

"Han er fiks, hvad? Man skulle minsandten tro, at han allerede var kontorchef."

Pitolet svarede:

"Vent bare! Vent bare! I skal se, han bliver det førend nogen af os andre."

Cachelin havde ikke sat sig til at skrive igen. Han så ud, som om han var optaget af en fiks ide. Han spurgte på ny:

"Tror De virkelig, at han har en fremtid for sig, den fyr?"

Maze mumlede i en foragtelig tone:

"Ja, for den, som mener, at man kan gøre karriere i et ministerium … for andre – betyder det ikke meget …"

Pitolet afbrød ham:

"De tænker måske på at blive gesandt?"

Den anden gjorde en utålmodig bevægelse:

"Det drejer sig ikke om mig. Jeg er ligeglad, men det forhindrer ikke, at stillingen som kontorchef aldrig kommer til at betyde noget i selskabslivet."

Kopisten, fa'r Savon, havde ikke et øjeblik holdt op med at kopiere. I det sidste minut havde han gang på gang dyppet sin pen i blækhuset for derefter omhyggeligt at aftørre den på den fugtige svamp, der stod i en lille beholder foran ham. Men det

var ham umuligt at skrive et bogstav, den sorte væske gled ned langs metalspidsen og faldt som runde klatter på papiret. Forfjamsket og ulykkelig stirrede han på sit manuskript, som han nu var nødt til at begynde forfra ligesom så mange andre i den sidste tid, og med sagte og bedrøvet stemme sagde han:

"Nu er blækket igen forfalsket!"

Alle de andre brød ud i en voldsom latter. Cachelin fik bordet til at ryste med sin mave, Maze bøjede sig dobbelt, som om han ville krybe baglæns ind i kaminen, Pitolet stampede med foden i gulvet, hostede og viftede med sin højre hånd i luften, som om den var våd, og selv Boissel var lige ved at kvæles, skønt han ellers snarere tog tingene tragisk end komisk.

Men fa'r Savon, som endelig opgav det, tørrede pennen af i sit frakkeskøde og sagde:

"Der er ikke noget at le af. Jeg må altid gøre mit arbejde en to-tre gange om."

Han tog et andet ark papir ud af sin skuffe, lagde linierpapiret til rette inden i det og begyndte forfra med overskriften: "Deres Excellence ..." Nu kunne pennen godt holde på blækket og bogstaverne stod meget tydeligt. Og den gamle satte sig igen i sin tidligere skrå stilling og fortsatte sin kopi.

De andre var endnu ikke holdt op med le. De morede sig. Sagen var nemlig, at de i snart et halvt år til stadighed havde spillet den gamle det samme puds, uden at han havde opdaget det mindste. De dryppede ganske simpelt et par dråber olie på den svamp, han tørrede sine penne på. Den fedtede væske gjorde, at blækket løb af pennen, og kopisten tilbragte timer med at forundre sig og være ulykkelig over det; han brugte hele

æsker af penne og flasker fulde af blæk og endte med at forsikre, at alt kontormaterialet var blevet komplet ubrugeligt.

Lidt efter lidt var drilleriet udartet til en sand plage for den gamle. De blandede krudt i hans tobak, hældte dråber i den vandkaraffel, han fra tid til anden drak et glas af, og de havde fået ham til at tro på, at det var socialisterne, der lige siden kommunen på den måde forfalskede alt for at skade regeringen og fremkalde en revolution.

Han havde fået et skrækkeligt had til anarkisterne, som han troede lå i baghold over alt, og han gik om i en stadig angst for noget skjult og ukendt, der lurede allevegne.

Men en kort, barsk ringen lød gennem korridoren, en ringen, de godt kendte; det var kontorchefen, Torcheboeuf, der kom, og alle fo'r på plads. Cachelin tog atter fat på at indregistrere dokumenterne, men det varede ikke længe, så lagde han på ny pennen fra sig og støttede hovedet i sine hænder for bedre at tænke.

Han grublede over en idé, han havde fået, og som han ikke mere kunne give slip på. Som gammel marineunderofficer, der var blevet afskediget efter at være blevet såret en gang i Senegal og to gange i Cochinchina, og som kun ved særlig begunstigelse var kommet ind i ministeriet, havde han under sin lange løbebane som lavtstående underordnet haft megen modgang og lidt mange skuffelser; derfor betragtede han autoriteten, den officielle autoritet som det skønneste i verden. En kontorchef stod for ham som et højere væsen, der levede i en sfære, som var hans egen langt overlegen, og de embedsmænd, hvorom der blev sagt: "Det er en snu fyr, han kommer nok

frem", forekom ham at høre til en anden race og være af en anden natur end ham selv.

Som følge deraf havde han for sin kollega Lesable en agtelse og beundring uden grænser, og han nærede det hemmelige, men seje ønske at få ham gift med sin datter.

Hun ville en dag blive rig, meget rig. Hele ministeriet vidste det, for hans søster, frøken Cachelin, ejede en million, en million, som var hel og ubeskåret, og som, selv om den, efter hvad man sagde, var blevet samlet sammen i løse elskovsnætter, var blevet lutret gennem senere fromhed.

Den forhenværende letlevende dame, der nu var blevet stærkt til års, havde trukket sig tilbage med en kapital på fem hundrede tusinde francs, som hun i løbet af atten år, takket være den strengeste sparsommelighed og de mest beskedne fordringer til livet, havde mere end fordoblet. Hun havde allerede længe boet sammen med broderen, der var enkemand med en lille pige, men hun tog kun en forsvindende del i husets udgifter og blev ved at puge guld sammen, idet hun gentog for Cachelin:

"Det gør ikke noget, det er jo din datter, som skal have pengene. Men sørg for, at hun bliver hurtigt gift, for jeg vil se mine grandnevøer, inden jeg dør. Jeg vil have den glæde at kunne tage et barn af samme kød og blod som os i mine arme, og den kan jeg kun få gennem hende."

Alle i ministeriet vidste som sagt besked om det, og det manglede ikke på friere. Der sagdes endogså, at selv Maze, den smukke Maze, kontorets løve, viste fa'r Cachelin en opmærksomhed, hvis hensigt var tydelig nok. Men den forhenværende sergent, der havde tumlet om under alle

breddegrader, ville have en ung mand med en fremtid for sig, en, der kunne blive kontorchef og derved kaste lidt glans tilbage på ham, den gamle underofficer. Lesable var netop den, han søgte, og han havde længe ledt efter et middel til at få ham hjem hos sig.

Pludselig rettede han sig i vejret og gned sine hænder. Han havde fundet det.

Han kendte godt enhver af kollegernes svage sider. Lesable måtte tages ved sin forfængelighed, sin embedsforfængelighed. Han ville gå ind til ham og bede ham om hans protektion på samme måde, som man henvender sig til en senator, en deputeret eller en anden indflydelsesrig person.

Da Cachelin ikke havde haft noget avancement de sidste fem år, var han temmelig sikker på dette år at komme i betragtning. Han kunne så lade, som om han troede, at han skyldte Lesable det, og som tak indbyde ham til middag.

Så snart han havde gennemtænkt sin plan, skred han til dens udførelse. Han trak sin kontorfrakke af og tog i skabet sin gadefrakke, så samlede han mellem de dokumenter, han havde indført i protokollen, alle de papirer, der vedrørte hans kollegas tjeneste, og gik over til det kontor, som Lesable havde fået ganske for sig selv som en særlig påskønnelse af hans tjenesteiver og betydning.

Den unge mand sad og skrev ved et stort bord, midt imellem opslåede protokoller og spredte papirer, der var nummererede med rødt eller blåt blæk.

Da han så fuldmægtigen komme ind, spurgte han i en fortrolig, men alligevel lidt ærbødig tone:

"Nå, kommer De med meget arbejde til mig?"

"Ja, ikke så lidt. Jeg ville forresten også gerne tale med Dem."

"Sæt Dem, min ven, jeg er lutter øre."

Cachelin satte sig, hostede og begyndte med en forlegen mine og usikker stemme:

"Jeg holder ikke af omveje, hr. Lesable. Jeg er en gammel soldat og foretrækker at gå lige til sagen. Jeg kommer for at bede Dem om at gøre mig en tjeneste."

"Og det er?"

"Jeg kan sige det med to ord. Det er mig meget om at gøre at opnå et avancement i år. Jeg har imidlertid ingen til at protegere mig, og derfor har jeg tænkt på Dem."

Lesable rødmede let, han var overrasket og tilfreds, opfyldt af stolt forvirring. Alligevel svarede han:

"Ja, men jeg formår slet ingenting her, kære ven. Jeg står under Dem, der står for tur til at blive første-fuldmægtig. Jeg kan ikke udrette noget. Men jeg beder Dem om at tro, at hvis ..."

Cachelin afskar ham med brysk ærbødighed ordet:

"Tralala. Kontorchefen hører efter, hvad De siger, og hvis De blot hvisker ham et ord i øret, slipper jeg igennem. De må huske på, at jeg om halvandet år er pensionsberettiget, og det bliver fem hundrede francs mindre, hvis jeg ikke bliver forfremmet første januar. Jeg ved godt, at der bliver sagt: "Cachelin kan sagtens, hans søster ejer en million." Det er sandt nok, at min søster har en million, men hun giver ikke noget væk af den, hun lader den yngle. Det er min datter, som skal have den, det er også sandt, men min datter og jeg, det er ikke det samme. Jeg får ikke nogen glæde af, at min datter og svigersøn kører i karet, når jeg ikke selv har noget at putte i munden. De kan nok forstå forholdene, ikke?"

Lesable nikkede:

"Det er rigtigt, meget rigtigt, hvad De der siger. De kan risikere, at Deres svigersøn ikke er imod Dem, som han burde være. Desuden er det altid behageligere at være stillet således, at man ikke skylder nogen noget. Jeg lover Dem, at jeg skal gøre, hvad der står i min magt. Jeg skal tale med chefen, jeg skal forklare ham forholdene og trænge ind på ham, hvis det er nødvendigt. De kan stole på mig!"

Cachelin rejste sig, greb begge sin kollegas hænder og trykkede dem og rystede dem på soldatermaner, idet han stammede:

"Tak, tak, De kan være vis på, at hvis jeg nogensinde får lejlighed til at ... hvis jeg nogensinde kan ..."

Han fuldførte ikke sætningen, da han ikke kunne finde nogen passende slutning. Han gik ud ad døren og hans taktfaste, rungende skridt gav genlyd ned ad gangen.

Men da han var kommet halvvejs, hørte han en arrig ringen og han gav sig til at løbe, for han kendte klangen. Det var kontorchefen, der ville tale med ham.

Otte dage senere fandt Cachelin en morgen på sit bord et forseglet brev af følgende indhold:

"Kære kollega!
Jeg har den glæde at kunne meddele Dem, at ministeren på kontorchefens indstilling har underskrevet Deres udnævnelse til første-fuldmægtig. Den vil i morgen foreligge officielt. Indtil da lader De nok, som om De ingenting ved.

Deres hengivne

Lesable".

Cachelin skyndte sig straks over til sin yngre kollegas kontor for at forsikre ham på det varmeste om sin erkendtlighed og udtømme sig i taksigelser.

Næste dag fik kontoret som bebudet officielt at vide, at d'hrr. Lesable og Cachelin begge var blevet forfremmet. De andre måtte vente på bedre tider, men kunne som en slags erstatning hæve et gratiale, der varierede mellem fem hundrede og tre hundrede francs. Boissel erklærede, at han en af de første aftener ved midnatstid ville passe Lesable op og prygle ham igennem, lige til han blev liggende på stedet. De andre tav.

Den følgende mandag begav Cachelin sig, straks da han kom om morgenen, hen til sin protektors kontor, trådte højtidelig ind ad døren og sagde i en ceremoniel tone:

"Jeg håber, at De vil gøre mig den store ære at spise til middag hos os i anledning af Hellig-tre-kongers festen. De kan selv vælge dagen."

Den unge mand løftede lidt overrasket hovedet og så sin kollega stift i øjnene, så svarede han uden at tage sit blik til sig for rigtig at kunne læse den andens tanker:

"Ja tak, kære … men jeg har lovet mig ud hver aften i den første tid."

Cachelin trængte godmodigt ind på ham:

"Herregud, gør os nu ikke den sorg at sige Nej efter den tjeneste, De har gjort os. Jeg beder Dem om at komme både i mit eget og i min families navn."

Lesable blev forvirret og betænkte sig. Han havde forstået, hvad der lå bag ved indbydelsen, men han vidste ikke, hvad han

skulle svare, da han ikke havde haft tid til at tænke over det og afveje pro et contra. Endelig tænkte han: "Det kan jo ikke forpligte til noget som helst at spise til middag hos dem", og med en tilfreds mine tog han imod invitationen, idet han valgte den kommende lørdag.

"Så behøver jeg ikke at stå så tidligt op næste dag," tilføjede han smilende.

II

Cachelin boede på femte sal i den øverste del af Rue Rochechouart i en lille lejlighed med en balkon, hvorfra der var udsigt over hele Paris. Han havde fire værelser, et til sin søster, et til sin datter og et til sig selv; spisestuen var på samme tid dagligstue.

Hele ugen igennem var han travlt optaget af forberedelserne til middagen. Menuen blev drøftet længe og indgående for at sammensætte et måltid, der på samme tid var borgerligt og alligevel elegant. Endelig blev den fastsat således: Suppe med æg, hors d'œuvre bestående af rejer og pølse, hummer, en smuk høne, grønærter, leverpostej, salat, is og dessert.

Leverpostejen blev købt hos spækhøkeren ved siden af med udtrykkeligt pålæg om, at det måtte være den bedste kvalitet. Den kostede i øvrigt tre francs halvtreds. Hvad vinen angik, så gik Cachelin hen på hjørnet hos den samme vinhandler, hvor han i litervis plejede at få den røde drik, der læskede ham til dagligt brug. Han ville ikke have at gøre med et større firma i kraft af følgende princip:

"De mindre forhandlere har sjældent lejlighed til at sælge deres dyre vine. Derfor har de den liggende længere i kælderen

og den bliver endnu bedre."

Han kom tidligt hjem om lørdagen for at sikre sig, at alt var parat. Pigen, som kom og lukkede op for ham, var lige så rød i hovedet som en tomat, for af frygt for ikke at blive færdig i rette tid havde hun haft ild på stegeovnen lige fra klokken tolv, og til heden fra ovnen var kommet sindsbevægelsen over den forestående begivenhed.

Han gik ind i spisestuen for at tage et vue over stillingen. Under lampen med den grønne skærm lyste det runde bord midt i det lille værelse som en hvid plet.

De fire tallerkener, som hver dækkedes af en serviet, som tanten, frøken Cachelin, havde foldet sammen som en bispehue, var flankeret af blanke skinnende knive og gafler. Foran hver tallerken stod to glas, et stort og et lille. Cachelin fandt virkningen utilstrækkelig og han kaldte:

"Charlotte!"

Døren til venstre gik op og et lille, kvindeligt væsen kom ind, det var hans søster. Hun var ti år ældre end broderen og hendes magre ansigt indrammedes af hængekrøller, hun satte op ved hjælp af papillotter. Hendes spinkle stemme syntes alt for svag til hendes korte, sammenbøjede legeme; hun gik med lidt slæbende skridt og søvnige bevægelser.

Da hun var ung, blev der sagt om hende:

"Hvilken fin lille skabning!"

Nu var hun blevet til en mager, egensindig, snæversynet, smålig og meget pirrelig gammel kone, der som en rest af gamle vaner var yderst proper med sig selv. Hun var blevet meget hellig og hun syntes fuldstændig at have glemt svundne dages eventyr.

"Hvad vil du?" spurgte hun.

Han svarede:

"Jeg synes, at to glas ikke tager sig rigtigt ud. Skulle vi ikke give champagne? … Det vil aldrig kunne koste mig mere end en tre-fire francs, og så kunne vi sætte de spidse glas på bordet. Det ville straks give et andet syn over det hele."

Frøken Charlotte indvendte:

"Jeg kan ikke indse det nyttige i den udgift. Men det er jo dig, der betaler, så det kan jo være mig lige meget."

Han betænkte sig lidt og søgte at overbevise sig selv:

"Jeg forsikrer dig, at det vil gøre et langt bedre indtryk. Desuden vil det bringe stemningen meget bedre op til kongekagen [Note 1]!"

Den sidste grund bestemte ham. Han tog sin hat og gik ned ad trappen. Fem minutter efter kom han tilbage med en flaske, der på maven havde en hvid etikette, som var prydet med et mægtigt våben og hvorpå der stod: *Chatel-Rénovau. Mousserende champagnevin*.

"Den koster kun tre francs og den skal være storartet," erklærede han.

Han tog selv champagneglassene frem af skabet og satte dem omkring.

Døren til højre blev lukket op og hans datter kom ind. Hun var høj, frisk og fyldig, et stort, kraftigt stykke pigebarn med kastanjebrunt hår og blå øjne. Den meget beskedne kjole fremhævede hendes runde og smidige midje, hendes stemme, der næsten var så dyb som en mands, havde den alvorlige klang, der får nerverne til at sitre.

"Næ, skal vi have champagne, det var dejligt," udbrød hun og klappede barnligt i hænderne.

Hendes fader mente, at det var rigtigst at formane hende:

"Sørg frem for alt for at være elskværdig mod hr. Lesable, det er en mand, som har gjort mig mange tjenester."

Hun gav sig til at le stærkt og dybtklingende og svarede:

"Jeg ved besked."

Det ringede på entredøren og der hørtes støj af døre, som blev lukket op og i. Lesable trådte ind. Han var i sort kjole med hvidt slips og hvide handsker. Han gjorde indtryk. Cachelin styrtede henrykt og forvirret hen imod ham:

"Men kære, det er jo ganske mellem os; De ser, jeg er i jakke."

Den unge mand svarede:

"Det vidste jeg, De har sagt mig det, men jeg plejer aldrig at gå ud om aftenen uden at være i kjole."

Han bukkede for damerne. Han havde sin chapeaubas under armen og en blomst i knaphullet. Cachelin forestillede:

"Min søster, frøken Charlotte – min datter Coralie, som vi altid kalder Cora."

Lesable bukkede atter. Cachelin fortsatte:

"Vi har ingen dagligstue; det er lidt generende, men man vænner sig til det."

Lesable svarede:

"Det er jo ganske overflødigt."

Derpå skilte de ham af med hans hat, som han ville beholde, og han gav sig til at trække sine handsker af.

De satte sig omkring i stuen og så på hinanden tværs over bordet uden mere at sige noget. Cachelin spurgte:

"Blev kontorchefen længe i dag? Jeg gik noget tidligere for at hjælpe mine damer."

Lesable svarede i en let henkastet tone:

"Nej. Vi gik sammen, fordi vi skulle tale om, hvorledes vi skulle stille os overfor disse skibspresenninger i Brest. Det er et meget vanskeligt spørgsmål, som volder os en hel del bryderi."

Cachelin syntes, at han burde drage sin søster med ind i samtalen, og han vendte sig om imod hende:

"Det er hr. Lesable, der har alle de vanskelige sager på kontoret under sig. Man kan godt sige, at han er kontorchef nummer to."

Den gamle frøken nikkede høfligt og erklærede:

"Å, jeg ved, at hr. Lesable er i besiddelse af en fremragende dygtighed."

Pigen kom ind, hun skubbede døren op med knæet, i hænderne havde hun den store suppeterrin, som hun holdt højt op i vejret. Husets herre sprang hastigt op og råbte:

"Til bords! Vil De sætte Dem der, hr. Lesable. Mellem min søster og min datter. Jeg tænker ikke, at De er bange for damer."

Og middagen begyndte.

Lesable havde anlagt en lidt overlegen, næsten nedladende mine, men viste sig overordentlig elskværdig. Han betragtede fra siden den unge pige og forundrede sig over hendes friske og sunde udseende. Frøken Charlotte, der var indviet i sin broders planer, gjorde sig umage og holdt med almindelige, forslidte talemåder konversationen gående. Cachelin var strålende. Han var højrøstet, lo og spøgte og skænkede af den vin, han havde købt en time i forvejen hos vinhandleren på hjørnet:

"Et lille glas bourgogne, hr. Lesable. Jeg siger ikke, at den er enestående, men den er god, den har ligget tilstrækkelig længe og den er uforfalsket. Vi har den fra nogle venner dernede."

Den unge pige sagde intet, hun var lidt rød og flov og følte sig forlegen ved at sidde ved siden af den unge mand, hvis tanker hun gættede.

Da hummeren blev sat på bordet, sagde Cachelin:

"Den har jeg ikke noget imod at gøre nærmere bekendtskab med."

Lesable smilede og fortalte, at en forfatter havde kaldt hummeren for "havets kardinal", da han ikke vidste, at nævnte dyr er sort, inden det bliver kogt. Cachelin gav sig til at le af alle kræfter, idet han gentog:

"Ha, ha, ha … det er guddommeligt!"

Men frøken Charlotte var blevet rasende og erklærede vredt:

"Jeg kan ikke se, hvad de to ting har at gøre med hinanden. Den herre kan ikke have haft megen takt. Jeg forstår udmærket spøg, al slags spøg, men jeg finder mig ikke i, at gejstligheden bliver gjort latterlig i min nærværelse."

Den unge mand, som gerne ville vinde den gamle frøken for sig, benyttede sig af lejligheden til at komme frem med en god katolsk trosbekendelse. Han talte om visse smagløse mennesker, der tager letsindigt på de evige sandheder. Og han sluttede:

"Hvad mig angår, da ærer og respekterer jeg mine fædres tro. Den er jeg opdraget i og den vil jeg stå fast ved lige til min dødsdag."

Cachelin lo ikke mere. Han sad og rullede brødkugler, idet han mumlede:

"Det er rigtigt, det er rigtigt."

Så søgte han at give samtalen, der kedede ham, en anden retning, og idet han fulgte en tilbøjelighed, som er meget naturlig hos alle, der dagligt besørger det samme arbejde, spurgte han:

"Den smukke Maze har vel ærgret sig godt over, at han ikke blev forfremmet?"

Lesable smilede:

"Hvad var der at sige til det? Enhver skattes efter fortjeneste!"

Og de gav sig til at tale om ministeriet, et emne, der lidenskabeligt interesserede dem alle, for de to kvinder kendte hele kontorpersonalet næsten lige så godt som Cachelin selv; de hørte ham tale om det hver aften. Frøken Charlotte var meget optaget af Boissel på grund af de eventyr, han fortalte, og hele hans romantiske tilsnit, og frøken Cora interesserede sig i al hemmelighed for den smukke Maze. De havde i øvrigt aldrig set dem.

Lesable talte om sine kolleger i en overlegen tone, som om det var en minister, der fremsatte sine meninger om sine underordnede. De andre hørte opmærksomt på ham:

"Maze mangler ikke evner, men når man vil frem, må man arbejde ganske anderledes, end han gør. Han holder for meget af at komme ud og more sig. Det spreder ham. Han vil aldrig nå højt, og det er hans egen skyld. Han kan måske ved protektion blive førstefuldmægtig, men videre kommer han ikke. Hvad Pitolet angår, så må man indrømme, at han kan sætte et dokument sammen, man kan ikke frakende ham en vis elegance i formen, men han har ingen dybde. Alt hos ham er på overfladen. Det er et menneske, man ikke kunne sætte i spidsen

for noget af betydning, men som en klog chef, der ville lægge arbejdet til rette for ham, kunne drage nytte af."

Frøken Charlotte spurgte:

"Og hr. Boissel?"

Lesable trak på skuldrene:

"Det er en stakkels fyr, man kun kan have ondt af. Han kan ikke se noget som helst under den rette synsvinkel. Han fantaserer sig ind i de mest forrykte historier. Han duer ikke til noget for os."

Cachelin gav sig til at le og erklærede:

"Nej, den bedste er alligevel fa'r Savon."

Alle lo med.

Så kom de til at tale om teatrene og de stykker, der var gået det år. Lesable udtalte sig med samme myndighed om den dramatiske litteratur som om forholdene på kontoret. Han inddelte forfatterne i bestemt afgrænsede klasser og fastslog hver enkelts stærke og svage side med en sikkerhed, man kun træffer hos mennesker, som føler sig overbevist om deres egen ufejlbarlighed og sagkundskab på alle områder.

De var færdige med stegen. Cachelin var nu i færd med at løsne låget på leverpostejkrukken. Han gjorde det med en omhu og forsigtighed, der måtte give en god mening om indholdet. Han sagde:

"Jeg ved ikke, om denne her er vellykket, men de plejer at være glimrende. Vi får dem fra en fætter, som bor i Strassbourg."

Og med ærbødig langsomhed spiste de postejen, der omsluttedes af den gule krukke.

Isen blev båret ind, det var forfærdeligt. Det var en sauce, en suppe, en klar væske, der flød om i en kompotskål. Pigen havde af angst for, at hun ikke skulle vide, hvorledes hun skulle bære sig ad, bedt konditordrengen, da han kom klokken syv, om at tage den ud af formen.

Cachelin var utrøstelig og ville have, at den skulle bringes tilbage til konditoren, men han blev dog roligere ved tanken om kongekagen, som han skar i stykker med en så hemmelighedsfuld mine, som om den gemte på et stort mysterium. Alles blikke var fæstede på det symbolske bagværk, og da det blev budt om, fik hver af dem ordre til at lukke øjnene, idet de tog deres stykke.

Hvem ville få bønnen? Et flovt smil lå om deres læber. Lesable udstødte et lille: "Åh!" af forbavselse og fremviste bønnen, som han holdt mellem sin pege- og sin tommelfinger, og som endnu var helt dækket af dej. Cachelin gav sig til at klappe i hænderne og råbte:

"Vælg dronningen! Vælg dronningen!"

Der herskede et øjeblik tvivl i kongens sind. Ville det ikke være fiffigt af ham at vælge frøken Charlotte? Hun ville blive smigret og så havde han vundet, erobret hende! Men så kom han i tanker om, at det jo i virkeligheden var for frøken Coras skyld, at han var blevet indbudt, og det ville se underlig flovt ud, hvis han tog tanten. Han vendte sig altså om imod den unge pige og sagde, idet han rakte hende bønnen:

"Vil De gøre mig den fornøjelse at tage imod den, frøken?"

For første gang så de hinanden ind i ansigtet; hun tog imod pantet på sin ophøjelse og svarede:

"Med fornøjelse, min herre."

Han tænkte:

"Hun er minsandten nydelig, pigebarnet! Hun har et par brillante øjne. Og så er der krummer i hende!"

Et knald fik de to kvinder til at fare op. Cachelin havde taget proppen af champagnen, der brusede ud over flaskehalsen og flød ned på dugen.

Han fyldte glassene med det perlende skum og erklærede:

"Det er første sort, det ser man straks."

Og da Lesable i det samme førte sit glas til munden, for at vinen ikke skulle flyde over, råbte han:

"Kongen drikker! Kongen drikker!"

Lesable tømte overlegent sit glas, satte det fra sig på dugen og sagde:

"Kan De se, at jeg drikker ud!"

Derpå vendte han sig om imod frøken Cora:

"Deres skål, frøken!"

Hun ville drikke, men de råbte alle:

"Dronningen drikker! Dronningen drikker!"

Hun blev rød i hovedet, gav sig til at le og satte glasset tilbage på bordet.

Slutningen af middagen var meget oprømt og kongen viste sig meget ridderlig og galant mod dronningen. Så da likøren var drukket, foreslog Cachelin:

"Hvis det ikke regner, så kunne vi måske gå lidt ud på balkonen, medens der bliver taget af bordet for at give plads?"

Skønt det var mørkt, ville han gerne vise udsigten frem.

Glasdøren blev altså lukket op. Et fugtigt vindpust trængte ind i stuen. Det var lige så mildt udenfor, som om det var i april måned, og de skred alle over den høje tærskel, der skilte

spisestuen fra den brede balkon. Der var ikke andet at se end en vag lysning, der lå over den store by lige som de ildglorier, der lyser bag helgenernes hoveder. Hist og her var skæret stærkere, og Cachelin gav sig til at forklare:

"Kan De se dernede, det er "Eden", som lyser sådan op. Den linje der, det er boulevarderne. Kan De se, hvor tydeligt man kan følge dem? Om dagen er der en enestående udsigt heroppe fra. De kan rejse lige så meget De vil, De træffer ikke noget smukkere."

Lesable stod med albuerne lænet på jernrækværket ved siden af Cora, der adspredt og tavs stirrede ud for sig som et pludseligt bytte for det ubestemmelige vemod, som undertiden kan sænke sig over sindene. Frøken Charlotte gik tilbage ind i spisestuen, da hun var bange for den fugtige luft. Cachelin blev ved med at tale og pegede ud mod alle retninger for at vise, hvor Invalidekirken, Trocadéro og Triumfbuen lå.

Med halv stemme spurgte Lesable:

"Og De, frøken Cora, holder De af at se ud over Paris her oppe fra?"

Det gav et lille ryk i hende, som om han havde vækket hende, og hun svarede:

"Jeg? ... ja, især om aftenen, så tænker jeg på alt det, som foregår der nede under os. På hvor mange lykkelige og ulykkelige mennesker, der er i de mange huse! Hvis man kunne se ind i dem alle, hvor meget ville man så ikke lære!"

Han havde nærmet sig så meget til hende, at deres skuldre og deres albuer rørte ved hinanden:

"I måneskin må det være et helt eventyr?"

Hun mumlede:

"Ja, det har De ret i. Det er, som om man så et billede af Gustave Doré. Hvor det måtte være dejligt, om man kunne spadsere hen over tagene."

Så gav han sig til at udspørge hende om hendes smag, hendes drømme og hendes fornøjelser.

Hun svarede ham uden at blive forlegen som en forstandig og ligevægtig pige, der ikke drømmer mere, end det er fornødent. Han fandt, at hun var i besiddelse af overordentlig megen sund fornuft, og han sagde til sig selv, at det måtte være dejligt at kunne lægge sin arm om hendes runde og faste liv og kysse længe med små langsomme kys, ligesom man i små slurke drikker en særlig fin cognac, det sted af den friske kind tæt oppe ved øret, som lampen inde fra kastede sit lys på. Han følte sig tiltrukket, bevæget ved bevidstheden om at have en kvinde så nær ved sig, af sin attrå efter dette modne og kyske legeme, og af det trylleri, der udgik fra den unge pige. Det forekom ham, at han ville kunne blive stående der timer, nætter, uger igennem, lænet til rækværket ved siden af hende og gennemtrængt af vellyst ved hendes nærhed. Og noget i retning af en poetisk følelse fik hans hjerte til at svulme overfor dette store Paris, der lå nedenfor ham med alle sine lysende ildprikker, som talte om det natlige liv med dets fornøjelser og udsvævelser, der levedes dernede. Han havde en fornemmelse af, at han beherskede den vældige by, at han svævede over den; og han syntes, at det måtte være dejligt hver aften at kunne læne sig til rækværket på denne balkon ved siden af en kvinde og at elske hinanden, kysse hinandens læber og favne hinanden heroppe over den uhyre stad, oppe over al den elskovslyst, den

gemte, oppe over al vulgær tilfredsstillelse af den fælles brunst, helt oppe ved stjernerne!

Der er aftener, hvor selv de mindst overspændte sjæle giver sig til at drømme, som om der voksede vinger ud på dem. Han var måske lidt ør.

Cachelin, der var gået ind for at hente sin pibe, kom tilbage.

"Jeg ved nok," sagde han, "at De ikke ryger, derfor byder jeg Dem ikke nogen cigaret. Jeg synes nu, at der ikke er noget bedre end at få sin tobak heroppe. Hvis jeg skulle bo længere nede, holdt jeg det ikke ud. Vi kunne godt, hvis vi ville, for både huset her og de to andre huse ved siden af, det til højre og det til venstre, tilhører min søster. De giver hende et pænt overskud. Hun købte dem meget billigt i sin tid."

Han vendte sig ind imod spisestuen og skreg:

"Hvor meget var det, du gav for grundene her, Charlotte?"

Den gamle frøkens spidse stemme gav sig til at tale. Lesable kunne kun opfatte løsrevne stumper af sætningerne:

"I atten hundrede og treogtres … fem og tredive francs … blev bygget senere … tre andre huse … en bankier … solgte igen for lavt regnet fem hundrede tusinde francs …"

Hun fortalte om sin formue med samme velbehag, som en gammel soldat om sine felttog. Hun opremsede sine køb, de tilbud, der siden var blevet gjort hende, værdiforøgelsen, osv.

Lesable var blevet stærkt interesseret. Han havde vendt sig helt om og stod med ryggen mod rækværket. Men da han stadig kun kunne gribe hendes udvikling i brudstykker, forlod han pludseligt den unge pige og gik indenfor for at kunne høre det alt sammen. Han satte sig ved siden af frøken Charlotte og underholdt sig længe med hende om den sandsynlige forhøjelse

af lejeindtægten og om hvad penge, der er vel anbragte i obligationer og prioriteter, kan indbringe.

Han gik først henimod midnat med løfte om at komme igen.

En måned senere blev der i hele ministeriet ikke talt om andet end om Jacques-Léopold Lesables giftermål med frøken Céleste-Coralie Cachelin.

III

Det unge ægtepar fik deres hjem på samme trappeafsats som Cachelin og frøken Charlotte i en lejlighed, hvis beboere var blevet sagt op for deres skyld.

Der var imidlertid én ting, der gjorde Lesable lidt urolig. Tanten havde ikke ved noget som helst bestemt affattet dokument villet sikre Coras arv. Hun havde dog samtykket i "for Guds åsyn" at sværge, at hendes testamente var i orden og deponeret hos hendes notar, hr. Belhomme. Ydermere havde hun erklæret, at hele hendes formue ville tilfalde niecen på én betingelse. Man havde trængt ind på hende for at få at vide, hvori denne betingelse bestod, men hun havde med et lille velvilligt smil igen svoret, at den var let at opfylde.

Overfor denne forklaring og i betragtning af den gamle dames stædighed mente Lesable, at han nok kunne undvære nærmere garanti, og da han syntes meget godt om den unge pige, sejrede hans tilbøjelighed over hans betænkelighed, og han overgav sig. Cachelins langvarige og udholdende belejring kronedes med held.

Lesable var altså nu lykkelig, selv om der stadig var en lille tvivl tilbage i hans sind! Han holdt af sin kone, der på ingen måde havde skuffet hans forventninger. I løbet af et par uger

havde han desuden vænnet sig til sin nye stilling som ægtemand. Hans liv henrandt roligt og ensformigt, og han blev ved med at vise sig som en lige så mønsterværdig embedsmand som før.

Året gik hen. Det blev atter nytår. Til sin store overraskelse fik han ikke det avancement, han havde gjort regning på. Maze og Pitolet var de eneste, der blev forfremmet, og Boissel betroede under fire øjne Cachelin, at han i den anledning havde i sinde at give sine to kolleger en ordentlig overhaling en dag, når de gik fra kontoret, lige overfor den store port og midt for alle mennesker. Det blev ikke til noget.

I otte dage kunne Lesable ikke sove af ærgrelse over at være forbigået til trods for den iver, han havde udvist. Han sled jo i det som et bæst; han erstattede fuldstændig underchefen, Rabot, der de ni måneder af året lå på hospitalet. Han kom hver morgen klokken halv ni og han gik aldrig før klokken halv syv om aftenen. Hvad kunne man forlange mere? Hvis et sådant arbejde og en sådan pligtopfyldelse ikke blev påskønnet, så ville han gøre ligesom de andre, det var det hele. Lige for lige! Hvorledes havde kontorchefen, der behandlede ham som sin søn, kunnet ofre ham på den måde? Han måtte vide klar besked. Han ville gå lige til sin chef og forklare sig for ham.

En mandag morgen, inden hans kolleger endnu var kommet, bankede han derfor på den mægtige mands dør.

En skarp stemme råbte:

"Kom ind!"

Han gik ind.

Kontorchefen, en ganske lille mand med et stort hoved, der så ud, som om det lå nede på klatpapiret, sad og skrev foran et

stort bord, der var helt dækket med dokumenter. Da han så, at det var den af hans undergivne, han satte størst pris på, sagde han venligt:

"Goddag, Lesable, har De det godt?"

Den unge mand svarede:

"Goddag, hr. kontorchef, jo tak, rigtig godt, og De selv?"

Chefen hørte op med at skrive og drejede sig rundt med stolen. Hans tynde, spinkle og magre krop, der var strammet ind i en højtidelig sort diplomatfrakke, stod i et underligt misforhold til den store, læderbetrukne stol. Han var officer af Æreslegionen, og en uhyre rød roset, der var tyve gange for omfangsrig for den person, som bar den, lyste som glødende kul på det smalle bryst, der var trykket sammen under den stærkt udviklede isse, som om hele individet var skudt op i kuppelform ligesom champignonerne.

Kæben gik spidst, kinderne var indfaldne, øjnene udstående og den alt for vældige pande var dækket af hvidt, tilbagestrøget hår.

"Vær så god at sætte Dem, min unge ven, og kom frem med, hvad De har på hjerte."

Overfor alle de andre embedsmænd optrådte han med militær barskhed som en kaptajn ombord i sit skib, han betragtede nemlig også ministeriet som et skib, det øverste admiralskib for hele den franske flåde.

Lesable, der var lidt bleg og bevæget, stammede:

"Jeg kommer for at spørge, om jeg har gjort mig skyldig i et eller andet, der har kunnet vække mine foresattes mishag?"

"Vist ikke nej, kære, hvorledes falder De på det?"

"Fordi jeg unægtelig blev lidt overrasket over, at jeg ikke, således som de foregående år er kommet i betragtning ved forfremmelserne. Tillad mig, hr. kontorchef, at tale ud og tilgiv mig på forhånd min dristighed. Jeg ved, at jeg allerede nu har opnået enestående gunstbevisninger og at der er blevet vist mig en påskønnelse, der langt overgik, hvad jeg turde håbe. Jeg ved, at der i almindelighed plejer at gå to eller tre år mellem hvert avancement; men tillad mig fremdeles at gøre kontorchefen opmærksom på, at jeg præsterer omtrent en fire gange så stor arbejdssum som en af de andre embedsmænd og at jeg ofrer kontoret dobbelt så meget af min tid. Hvis man derfor ville veje resultatet af mit arbejde op imod den belønning, jeg får for det, ville man sikkert finde, at det første var langt under det sidste!"

Hele denne tirade havde han omhyggeligt forberedt og han fandt, at den var udmærket.

Kontorchefen ledte overrasket efter svar. Endelig sagde han i en lidt kølig tone:

"Skønt jeg ikke anser det for gavnligt, at den slags ting bliver drøftet mellem en embedsmand og hans overordnede, vil jeg dog for denne gang af hensyn til Deres virkelig store fortjenester svare Dem.

Jeg indstillede Dem ligesom de foregående år til forfremmelse. Men direktøren slettede Deres navn, idet han som grund overfor mig angav, at Deres ægteskab sikrede Dem en smuk fremtid i mere end velstand. En formue som Deres vil Deres kolleger aldrig opnå. Det er jo strengt taget heller ikke andet end retfærdigt at tage hver enkelts private forhold lidt i betragtning. De vil blive rig, meget rig. Tre hundrede francs mere om året er intet for Dem, medens denne lille forhøjelse

betyder meget i de andres lomme. Det er grunden til, at De er blevet stående i år."

Lesable trak sig flov og harmfuld tilbage.

Ved middagsbordet var han ubehagelig mod sin kone. Han viste sig i almindelighed munter og var gennemgående i meget ligeligt humør, men hun var egenrådig og gav aldrig efter, når hun først for alvor havde sat sig en ting i hovedet. Hun havde ikke længere den sanselige tiltrækning for ham som i den første tid, selv om hun stadig af og til kunne vække hans attrå, fordi hun var køn og frisk. Der var ikke desto mindre øjeblikke, hvor han følte den skuffelse, som er lige på grænsen af lede, og som hurtigt bliver resultatet af to menneskers fællesliv. Tilværelsens utallige trivielle og groteske enkeltheder, den sjuskede påklædning om morgenen, den tarvelige, gamle og slidte, uldne morgenkjole, den falmede frisérkåbe, for de var ikke rige, og alle de nødvendige nedværdigende småbeskæftigelser, der ses for tydeligt i en fattig husholdning, tog glansen af ægteskabet for ham og fik den poetiske blomst, der på afstand lokker og bedårer alle forlovede, til at visne.

Tante Charlotte gjorde også hjemmet uhyggeligt for ham. Hun var der evig og altid, hun blandede sig ind i alt, ville regere over alt og gjorde bemærkninger over alt; men da de var dødelig angst for at komme til at såre hende, fandt de sig i det med resignation, men også med et undertrykt og voksende raseri.

Med sine slæbende gammelkoneskridt vandrede hun om i værelserne, og hendes skrattende stemme sagde bestandig:

"Det skulle I gøre, og sådan skulle I bære jer ad."

Når de to ægtefæller var alene, gav Lesable sin arrigskab luft:

"Din tante er ikke til at holde ud. Jeg vil ikke finde mig i det længere. Hører du? Jeg vil ikke finde mig i det."

Men Cora svarede roligt:

"Hvad kan jeg gøre for det?"

Så blev han gerne hidsig:

"Det er utåleligt at have sådan en familie!"

Stadig uden at lade sig anfægte svarede hun så:

"Ja, familien er utålelig, men arven er det modsatte, ikke? Vær ingen dumrian! Du har lige så megen interesse som jeg af at finde dig i tante Charlotte."

Og han tav, da han ikke vidste, hvad han skulle svare.

Tanten havde nu fundet på stadig at plage dem med sin fikse idé om et barn. Hun trak Lesable med hen i krogene og sagde til ham:

"Hør nu, nevø, jeg går bestemt ud fra, at De bliver fader, inden jeg dør. Jeg vil se min arving. De kan ikke få mig til at tro, at Cora ikke skulle være skabt til at blive moder. Man behøver blot at se på hende. Når man gifter sig, så er det for at danne en familie, for at lave et stamtræ. Vor hellige moder kirken fordømmer et ufrugtbart ægteskab. Jeg ved godt, at I ikke er rige og at et barn medfører udgifter. Men når jeg er borte, får I alt, hvad I kan bruge. Jeg vil have en lille Lesable, jeg *vil*, forstår De!"

Da de havde været gift i femten måneder og hendes ønske endnu ikke var blevet opfyldt, begyndte hun at tvivle og plagede dem endnu stærkere. Ganske sagte gav hun Cora råd, praktiske råd, således som kun en kvinde, der har været med til meget, og som endnu, når det behøves, forstår at huske, er i stand til at give.

Men en morgen følte hun sig utilpas og kunne ikke stå op. Da hun aldrig havde været syg, kom Cachelin meget bevæget over og bankede på sin svigersøns dør:

"Skynd Dem hen efter doktor Barbette, og så siger De nok til kontorchefen, at jeg i betragtning af omstændighederne ikke kan komme på kontoret i dag."

Lesable tilbragte en dag fuld af spænding. Det var ham umuligt at arbejde, at affatte dokumenter og sætte sig ind i de forskellige sager. Kontorchefen sagde overrasket til ham:

"De er noget distræt i dag, hr. Lesable."

Han svarede nervøst:

"Jeg er meget træt, hr. kontorchef, jeg har våget hele natten over min tante, som er meget alvorligt syg."

Chefen anslog en kølig tone:

"I det øjeblik, hr. Cachelin er hos hende, kunne det være tilstrækkeligt. Jeg kan ikke lade hele forretningsgangen lide under personalets personlige forhold."

Lesable havde lagt sit ur foran sig på bordet og ventede med febrilsk utålmodighed på, at klokken skulle blive fem. Så snart det store ur nede i gården gav sig til at slå, skyndte han sig afsted; det var første gang, han forlod kontoret på den reglementerede tid.

Han tog en droske for at komme hurtigere hjem, så spændt var han, og han fo'r i firspring op ad trappen.

Pigen lukkede op for ham; han stammede:

"Hvorledes har hun det?"

"Lægen siger, at det er meget dårligt."

Hans hjerte begyndte at banke og han blev stærkt bevæget:

"Nej, siger han det?"

Mon hun virkelig skulle gå hen og dø?

Han turde ikke gå ind i sygeværelset, men lod Cachelin, der sad hos hende, kalde ud.

Hans svigerfader kom øjeblikkelig og lukkede forsigtigt døren efter sig. Han var i slåbrok og kalot, som når han om aftenen gjorde sig det hyggeligt foran kaminen. Han hviskede sagte:

"Det er dårligt, meget dårligt. I de sidste fire timer har hun været fra bevidstheden. Hun har endog fået dødssakramentet."

Lesable havde en fornemmelse af, at benene svigtede under ham og han måtte sætte sig ned:

"Hvor er min kone?"

"Hun er derinde."

"Hvad mener doktoren, det er?"

"Han siger, at det er et apoplektisk anfald. Hun kan komme sig, men hun kan også dø i løbet af natten."

"Er der noget, jeg kan gøre? Hvis ikke, vil jeg hellere lade være med at gå ind. Det ville være alt for pinefuldt for mig at se hende i den tilstand."

"Nej, gå De bare ind til Dem selv. Hvis der sker noget, skal jeg straks kalde på Dem."

Lesable gik over gangen. Hans lejlighed forekom ham forandret, større og lysere. Men da han ikke kunne holde sig i ro inde, satte han sig ud på balkonen.

Det var de sidste dage i juli og solen, der var lige ved at gå ned bagved Trocadéros to tårne, gød en regn af flammer ud over tagenes uhyre vrimmel.

Nedenfor hans fødder var himlen skarlagenrød, noget højere oppe fik den et blegt, gyldent skær, der gik over først i gult og så

i grønt, en let, lysende grøn tone. Helt oppe over hans hoved var den ren og blå.

Svalerne skød som pile gennem luften, deres kløftede haler og lynsnare vinger aftegnede sig næppe synlige på himlens gyldne grund. Og over husenes uendelige mængde, over de fjerne marker svævede en rosenrød sky, en ildtåge, hvori klokketårnenes spidse toppe, alle pragtbygningernes slanke tinder rankede sig som i en apoteose. Mørk og vældig hævede Triumfbuen sig i horisontens ildhav og Invalidekuplen så ud som en anden sol, der fra firmamentet var faldet ned på taget af en bygning.

Lesable holdt med begge hænder fast om jernrækværket og inddrak luften, som man drikker vin. Han havde lyst til at skrige, til at hoppe, til at gøre voldsomme bevægelser, så opfyldt var han af en inderlig og sejrsjublende glæde. Han syntes, at livet lå strålende for ham og at fremtiden var fyldt med lykke! Hvorledes skulle han indrette sig? Og han gav sig til at drømme.

En støj bagved ham fik ham til at skælve. Det var hans kone. Hendes øjne var røde og hendes kinder lidt ophovnede, hun så træt ud. Hun rakte ham panden til kys og sagde:

"Vi spiser til middag inde hos papa for at kunne være i nærheden. Pigen bliver hos hende så længe."

Han fulgte med hende ind i lejligheden ved siden af.

Cachelin sad allerede til bords og ventede på sin datter og sin svigersøn. En kold høne, en skål med kartoffelsalat og en krukke med jordbærsyltetøj stod henne på anretterbordet, og suppen dampede i tallerkenerne.

De satte sig omkring bordet. Cachelin erklærede:

"Jeg vil ikke ønske, at jeg kommer til at opleve mange sådanne dage. Det er ikke lystigt."

Han sagde det i en ligegyldig tone og med en slags tilfredshed i ansigtsudtrykket. Og han gav sig til med vældig appetit at sluge maden, fandt hønen fortræffelig og salaten yderst forfriskende.

Men Lesable kunne næsten intet spise, han var febrilsk og han havde en fornemmelse af, at hans mave snørede sig sammen. Han lyttede hele tiden spændt hen imod sideværelset, hvor der blev ved at være så dødstille, som om der slet ikke var nogen derinde. Heller ikke Cora var sulten, hun var stærkt bevæget og sad og smågræd. Fra tid til anden tørrede hun sine øjne med en snip af servietten.

Cachelin spurgte:

"Hvad sagde kontorchefen?"

Og Lesable fortalte, hvorledes dagen var gået. Svigerfaderen kunne ikke få det omstændeligt nok, han bad ham gentage de mindste enkeltheder og trængte ind på ham for at få alt at vide, som om han et helt år havde været borte fra ministeriet:

"Det vakte vel et vældigt røre, da de fik at vide, at hun var syg, ikke?"

Og han tænkte på, hvorledes han, når hun var død, sejrsstolt ville indfinde sig på ny, og på de ansigter, hans kolleger ville sætte op; samtidig sagde han dog, som for at berolige et hemmeligt samvittighedsnag:

"Det er ikke for det, at jeg ønsker min kære søster noget ondt! Gud ved, at jeg helst ville beholde hende længe endnu, men det ville alligevel gøre en vis virkning. Jeg tror næsten, det ville få fa'r Savon til at glemme kommunen."

De var begyndt på jordbærsyltetøjet, da døren ind til sygeværelset gik op. Det gav et sådant sæt i dem alle tre, at de uvilkårligt fo'r op fra deres pladser. Det var pigen; hun så lige så sløv og ligegyldig ud som altid og med sin rolige stemme sagde hun:

"Hun trækker ikke mere vejret."

Cachelin kastede sin serviet fra sig ned i tallerkenen og styrtede som en vanvittig ind i værelset. Cora fulgte med bankende hjerte efter ham. Lesable blev stående i døren og spejdede hen imod sengen, hvor han i det svindende dagslys skimtede et hvidt omrids. Han så svigerfaderen bøje sig undersøgende ned over det og pludselig hørte han hans stemme, der forekom ham at komme langt, meget langt borte fra som en af de stemmer, man hører i drømme, og som siger de forunderligste ting til en. "Det er forbi! Man kan ikke høre noget længere," sagde den. Han så sin kone falde hulkende på knæ med panden støttet mod lagenet. Så først besluttede han sig til at gå derind, og da Cachelin i det samme rejste sig, så han tante Charlottes ansigt på den hvide hovedpude; hendes øjne var lukkede, hendes kinder indfaldne og de gustne træk var ganske stive; hun lignede aldeles en voksfigur.

Han spurgte ængsteligt:

"Er hun død?"

Cachelin, som også stod og betragtede søsteren, vendte sig om og de så på hinanden. "Ja," svarede han og ville tvinge sit ansigt i trøstesløse folder, men de to mænd havde med et eneste blik trængt til bunds i hinandens tanker, og uvilkårligt, uden at vide hvorfor, gav de hinanden et håndtryk som til en grundig tak for, hvad de havde gjort for hinanden.

Så gik de straks, uden at spilde nogen tid, i gang med at ordne alle de formaliteter, døden fører med sig.

Lesable påtog sig at hente lægen og så hurtigt som muligt at besørge de mest påtrængende ærinder.

Han tog sin hat og ilede ned ad trappen. Han længtes efter at være ude på gaden for at være alene, kunne ånde ud, give sig ro til at tænke og uden forstyrrelse fryde sig over sin lykke.

Da han havde fået alting udrettet, gik han, i stedet for at begive sig lige hjem, hen på boulevarden, han trængte til at se lys og mennesker, til bevægelse, til at blande sig i det muntre aftenliv. Han havde lyst til at råbe til alle, der gik forbi ham: "Jeg har halvtreds tusinde om året!" Med hænderne i lommerne slentrede han langsomt afsted, stod stille foran butiksvinduerne, så på de rige stoffer, de pralende juveler og de kostbare møbler og glædede sig ved denne tanke: "Nu kan jeg købe det alt sammen."

Pludselig, idet han gik forbi et sørgemagasin, slog en angst ned i ham:

"Sæt, at hun nu ikke var død? Hvis de havde taget fejl?"

Og han skyndte sig hjem så hurtigt benene kunne bære ham, mens tvivlen pinte ham stærkere og stærkere.

Så snart han var kommet indenfor døren, spurgte han:

"Har doktoren været her?"

Cachelin svarede:

"Ja, han konstaterede, at døden var indtrådt og udfærdigede dødsattesten."

De gik ind i dødsværelset. Cora sad i en lænestol og græd stadig, men sagte og blidt, uden bevægelse og allerede nu

næsten uden sorg, med den lethed til tårer, der er fælles for alle kvinder.

Cachelin lukkede omhyggeligt døren efter sig og sagde med dæmpet stemme til de andre:

"Nu, da pigen er gået i seng, gør vi bedst i at se efter, om hun ikke har gemt noget herinde."

De to mænd tog straks fat på undersøgelsen. De tømte skufferne, rodede i lommerne og glattede hver lille stump papir omhyggeligt ud. Klokken blev tolv, uden at de havde fundet det mindste af interesse. Cora var faldet i søvn og hun trak vejret med en sagte, regelmæssig snorken. Cachelin spurgte:

"Skal vi blive her lige til det bliver dag?"

Lesable blev overrasket ved spørgsmålet, men mente efter nogen overvejelse, at det vistnok var det mest passende. Svigerfaderen tog sit parti:

"I så tilfælde," sagde han, "så lad os gå ind og hente nogle lænestole."

De gik over og hentede et par magelige lænestole, som stod i det unge ægtepars soveværelse.

En time senere snorkede de alle tre i forskellig takt foran det kolde legeme, som lå stivnet i den evige hvile.

De vågnede ved, at pigen kom ind i værelset. Det var højlys dag. Cachelin indrømmede straks, idet han gned sine øjne:

"Jeg tror, at jeg var faldet lidt hen den sidste halve time."

Men Lesable, som straks var kommet til fuld klarhed om situationen, erklærede:

"Ja, jeg så det nok. Jeg har ikke sovet et sekund, jeg lukkede bare øjnene for at hvile dem."

Cora gik over i sin egen lejlighed.

Med tilsyneladende ligegyldighed henkastede Lesable:

"Nå, synes De, at vi skulle gå hen til notaren for at gøre os bekendt med testamentet?"

"Ja-a – nu straks til morgen, hvis De vil."

"Er det nødvendigt at have Cora med?"

"Det er måske det bedste. Når alt kommer til alt, er det jo dog hende, der er arvingen."

"Så er det bedst jeg siger hende besked om at gøre sig i stand."

Og Lesable skyndte sig over til sig selv.

Notaren, hr. Belhommes kontor var lige blevet lukket op, da Cachelin, Lesable og hans kone fremstillede sig med sørgende ansigter og klædt i dyb sorg.

Notaren tog straks imod dem og bad dem om at tage plads. Cachelin tog ordet:

"De kender mig rimeligvis igen. Jeg er frøken Charlotte Cachelins broder. Det er min datter og min svigersøn. Min stakkels søster er død i går og i morgen vil hun blive begravet. Da hendes testamente er deponeret hos Dem, kommer vi for at spørge Dem, om det ikke skulle indeholde nogen særlig bestemmelse med hensyn til hendes jordefærd eller om De på anden måde skulle have nogen meddelelse at gøre os."

Notaren åbnede en skuffe, trak et stykke papir frem og sagde:

"Her er kopien af testamentet. Jeg kan godt med det samme læse det op for Dem. Selve testamentet, hvoraf dette er en nøjagtig gengivelse, skal forblive mellem mine hænder."

Og han læste:

"Jeg undertegnede, Victorine Charlotte Cachelin, fremsætter her min sidste vilje:

Jeg efterlader hele min formue, hvilken beløber sig til omtrent en million hundrede og tyve tusinde francs, til de børn, der fødes i min niece Céleste-Coralie Cachelins ægteskab. Dog skal renterne af denne kapital helt og ubeskåret tilfalde forældrene så længe, indtil det ældste barn bliver myndigt.

Nedenstående vil findes nærmere bestemmelser om hvor stor part, der vil tilkomme hvert barn, samt størrelsen af en sum, som forældrene til deres dødsdag årligt vil få udbetalt.

I tilfælde af, at jeg skulle afgå ved døden, inden min niece har fået en arving, skal hele min formue i tre år forblive mellem min notars hænder for at min ovenstående vilje kan blive udført, såfremt et barn fødes indenfor dette tidsrum.

Men i tilfælde af, at Himlen ikke i tre år efter min død velsigner Coralie med en arving, skal min notar drage omsorg for, at min formue bliver fordelt mellem de velgørenhedsinstitutioner, der står anført på efterfølgende liste."

Derefter kom en uendelig række navne på godgørende anstalter, tal, anordninger og bestemmelser.

Da oplæsningen var færdig, foldede notaren papiret sammen og rakte det til den bestyrtede Cachelin.

Han mente dog, at han burde tilføje en lille forklaring:

"Da frøken Cachelin," sagde han, "første gang gjorde mig den ære at gøre mig bekendt med, at hun agtede at oprette et testamente af dette indhold, sagde hun, at det var hendes inderligste ønske at se sin slægt fortsættes. På alle mine forestillinger svarede hun med urokkeligt at erklære, at det var hendes bestemte vilje. Så vidt jeg kunne forstå, blev hun ledet af sine religiøse følelser, for hun betragtede et ufrugtbart

ægteskab som et tegn på Himlens forbandelse. Det var mig umuligt at få hende til at ændre det mindste i hendes plan. Jeg beder Dem være forvisset om, at jeg i høj grad beklager det."

Han vendte sig smilende om imod Coralie og tilføjede:

"Jeg tvivler ikke om, at den afdødes betingelse hurtigt vil blive opfyldt."

De tre slægtninge tog afsked, alt for forfjamskede til at kunne tænke på noget som helst.

Side om side gik de hjemad uden at tale; de skammede sig og de var rasende, som om de gensidigt havde bestjålet hinanden. Den sidste rest af Coras sorg var pludselig veget bort, tantens utaknemmelighed fritog hende for at græde.

Endelig sagde Lesable, hvis blege læber trodsigt var knebet sammen:

"Giv mig en gang dokumentet. Jeg kunne nok lide at undersøge det *de visu*."

Cachelin rakte ham papiret og den unge mand gav sig til at læse. Han var blevet stående stille midt på fortovet og, medens han uafbrudt blev puffet og skubbet af de forbigående, afvejede han omhyggeligt hvert ord for om muligt at finde en udvej. De to andre var standset et par skridt længere henne og ventede, stadig tavse.

Omsider gav han testamentet tilbage og erklærede:

"Der er ikke noget at gøre. Hun har holdt os nok så nydeligt for nar!"

Cachelin, som var forbitret over at se sit håb skuffet, svarede:

"De kunne jo for pokker bare have sørget for at få et barn! De vidste godt, at det var hendes højeste ønske."

Lesable trak på skuldrene uden at forsvare sig.

Da de kom hjem, fandt de en hel mængde mennesker ventende på dem, alt sammen folk, hvis livsstilling det var at flokkes om døden. Lesable ville ikke mere tage sig af noget som helst og gik lige ind til sig selv. Cachelin var grov imod dem alle, råbte, at han ville være i fred, at de hurtigst muligt måtte se at blive færdig med det alt sammen og fandt, at det varede alt for længe, inden de skaffede ham af med liget.

Cora havde lukket sig inde i sit værelse og der blev hun. Men da der var gået en time, kom Cachelin over og bankede på sin svigersøns dør:

"Kære Léopold," sagde han, "jeg kommer for at tale med Dem om forskellige ting, vi må se til at blive enige om. Min mening er, at vi er nødt til alligevel at sørge for, at begravelsen bliver passende for ikke at give dem noget at snakke om på kontoret. Vi kan altid ordne det mellem os med udgifterne. Desuden er alt endnu ikke tabt. I har ikke været så længe gift og det skulle være meget uheldigt, hvis I ikke skulle få børn. I må strenge jer an, det er det hele. Lad os nu se, hvad der ligger først for. De vil nok senere opad dagen gå op i ministeriet? Så sætter jeg mig til at skrive adresser på sørgemeddelelserne."

Lesable indrømmede ærgerlig, at hans svigerfader havde ret, og de satte sig overfor hinanden, hver ved sin ende af et langt bord, for at udfylde de sortrandede konvolutters hvide forside.

Derefter spiste de frokost. Cora kom ud fra sit værelse, rolig og ligegyldig, som om intet af alt dette kom hende ved, og hun spiste med god appetit, da hun næsten intet havde nydt den foregående dag.

Så snart måltidet var færdigt, lukkede hun sig igen inde. Lesable tog sin hat på for at gå hen i ministeriet og Cachelin

satte sig overskrævs på en stol ude på balkonen for at ryge en pibe. Den lummerhede sommersol faldt bly tung ned over tagmylderet; hist og her skinnede nogle ruder som ild og udsendte stråler, der var så blændende, at øjet ikke kunne udholde dem.

Cachelin, som havde kastet frakken og sad i skjorteærmer, så med sine missende øjne gennem det skarpe sollys langt ud over byen, helt ud mod de grønne højder på den anden side af de støvfyldte forstæder. Han tænkte på, at nedenfor disse bakker flød Seinen, bred, frisk og stille, og at man ville have det adskilligt bedre der ude i det grønne, liggende på maven i græsset lige ved flodbredden, så at man kunne spytte ud i vandet, end heroppe på balkonens gennemhedede bly. Den stadigt tilbagevendende tanke, den smertelige vished om ulykken, om den uventede og bitre modgang, der havde været endnu mere brutal, fordi han så længe havde lullet sig ind i håbet, hvilede over ham som en tyngende mare og fik ham til at føle sig utilpas, og han sagde ganske højt, således som man gør det, når ens sind er meget fortumlet eller man plages af en fiks idé:

"Den lede kvind!"

Bagved sig inde i værelset hørte han mændene, som skulle lægge den døde i kisten, gå frem og tilbage og derefter de regelmæssige hammerslag, idet låget blev slået på. Siden besøget hos notaren havde han ikke mere set søsteren.

Men lidt efter lidt trængte sommerdagens varme og lyse glæde ind i hans sind og han tænkte, at det hele alligevel ikke var så fortvivlet. Hvorfor skulle hans datter ikke få et barn? Hun havde endnu ikke været gift i to år! Hans svigersøn så ud til at

være kraftig, han var nok lille, men han var rask og stærk. De måtte for satan kunne få et barn! De var jo desuden ganske nødvendigt!

Lesable havde listet sig så ubemærket som muligt ind i ministeriet og havde sneget sig ind i sit kontor. På sit bord fandt han et stykke papir, hvorpå der stod:

"Chefen har spurgt efter Dem."

Han gjorde først en utålmodig bevægelse, et øjeblik følte han trang til at gøre oprør mod dette tyranni, han atter måtte underkaste sig, men så skød lysten til at blive til noget voldsomt og ubændigt op i ham. Han ville selv blive kontorchef, og det hurtigt; og han ville stige endnu højere.

Uden at skifte frakke gik han lige over til chefen. Han fremstillede sig med ansigtet lagt i de til alle bedrøvelige lejligheder vedtagne trøstesløse folder, men ved siden af det bar hans udtryk præg af en virkelig og dyb sorg, det drag af uvilkårlig modløshed, som heftige ærgrelser godt kan lægge over ens træk.

Chefens store hoved, der som altid var bøjet ned over hans papirer, løftedes og han spurgte i en brysk tone:

"Jeg har haft brug for Dem hele formiddagen. Hvorfor har De ikke været her?"

Lesable svarede:

"Jeg må bede kontorchefen undskylde, men vi har haft den store sorg at miste vor tante, frøken Cachelin, og jeg kommer netop for at bede kontorchefen om at være til stede ved begravelsen, som foregår i morgen."

Kontorchefens ansigt glattedes øjeblikkeligt og han svarede med en stemme, hvori der lå en vis agtelse:

"Når det forholder sig således, kære ven, så er det en helt anden sag. Jeg takker Dem og jeg giver Dem fri, da jeg kan tænke mig, at De har en hel del at gøre."

Men Lesable ville vise sig pligtopfyldende:

"Mange tak, men det er allerede i orden alt sammen, så jeg vil helst blive her til den sædvanlige tid."

Og han gik tilbage til sit kontor.

Nyheden spredte sig hurtigt, og fra alle kontorerne kom de mere for at lykønske ham end for at beklage ham og også for at se, hvorledes han tog det. Han fandt sig i deres blikke og bemærkninger med en påtaget resigneret mine og med en takt, som forundrede dem alle.

"Han optræder overmåde korrekt," sagde nogle.

"Det er lige meget, han må være sjæleglad," tilføjede andre.

Maze, der var dristigere end nogen af de andre, spurgte ham med sin overlegne selskabsmine:

"Ved De noget om, hvor stor formuen omtrent kan være?"

I en fuldkommen uegennyttig tone svarede Lesable:

"Nej, ikke rigtigt. Testamentet taler om en tolv hundrede tusinde. Jeg ved det, fordi notaren straks måtte give os underretning om visse klausuler vedrørende begravelsen."

Den almindelige mening var, at Lesable ikke ville blive i ministeriet. Med tres tusinde om året bliver man ikke ved med at være penneslikker. Man betyder noget, man kan selv vælge, hvad man har lyst til at være. Nogle tænkte, at han ville ind i statens overadministration, andre troede, at han ville stille sig som kandidat til Deputeretkammeret. Kontorchefen ventede sikkert at få hans afskedsbegæring for at lade den gå videre til departementschefen.

Hele ministeriet var med til begravelsen, som blev fundet temmelig tarvelig. Men rygtet ville vide grunden:

"Det er den gamle frøken selv, som ville have det på den måde. Det stod i testamentet."

Dagen efter mødte Cachelin som sædvanlig og efter en uges sygdomsforfald indfandt også Lesable sig. Han var blevet lidt blegere, men han var lige så ivrig og ihærdig som tidligere. Man kunne godt have troet, at der ikke var sket det mindste i deres tilværelse. Der blev kun lagt mærke til, at de demonstrativt røg lange cigarer og at de indbyrdes talte om renter, jernbaner og store værdipapirer som mænd, der har lommerne fulde af aktier. Efter nogen tids forløb fortaltes der, at de i nærheden af Paris havde lejet en villa, hvor de ville tilbringe resten af sommeren.

"De er gerrige," tænkte kollegerne, "det ligger til familien; krage søger mage. Men det ser alligevel ikke godt ud at blive i ministeriet, når man har så mange penge."

Da der var gået nogen tid, tænkte ingen mere på det. Dommen var faldet over dem, man vidste, hvad man havde at holde sig til.

IV

Undervejs bag tante Charlottes kiste tænkte Lesable på millionen og han var ved at kvæles af et raseri, der var så meget desto voldsommere som det måtte forblive skjult. Det beklagelige uheld, der ramte ham, gjorde ham vred på hele verden.

Han spurgte også sig selv:

"Hvor kan det være, at vi ikke har fået et barn i de to år, vi har været gift?"

Frygten for at se sit ægteskab blive ved at være ufrugtbart fik hans hjerte til at banke. Og ligesom drengen, der stirrer op mod det blanke bæger, som lyser på toppen af den i sæbe indsmurte mast, og lover sig at holde ud og blive ved om og om igen, lige til han når derop, tog Lesable den fortvivlede beslutning at ville være fader. Når så mange andre er det, hvorfor skulle han så ikke også kunne blive det? Måske havde han været for forsømmelig, for overfladisk og i sin ligegyldighed ikke sørget for at vide rigtig besked. Da han aldrig før havde næret et særlig udpræget ønske om at efterlade sig en arving, havde han aldrig anvendt hele sin omhu for at opnå et sådant resultat. Han ville anstrenge sig til det yderste, intet skulle blive forsømt og det skulle lykkes for ham, fordi han *ville*.

Men da han kom hjem, følte han sig utilpas og måtte gå til sengs. Skuffelsen havde været for stærk, nu indfandt reaktionen sig.

Lægen anså hans tilstand for så alvorlig, at han beordrede en fuldstændig hvile, som endog måtte medføre længere tids gennemført forsigtighed. Der var grund til at frygte en hjernebetændelse.

Ikke desto mindre var han otte dage efter atter på benene og genoptog sit arbejde i ministeriet.

Men da han følte, at han endnu ikke var helt rask, turde han ikke nærme sig det ægteskabelige leje. Han tøvede og han skælvede som en general, der står i begreb med at levere et slag, et slag, som hele hans fremtid afhænger af. Hver aften foretrak han at vente til den følgende dag, han håbede på et af de glimt

af sundhed, legemligt velvære og styrke, som får en til at føle sig i stand til alt. Hvert øjeblik følte han sin puls og fandt den enten alt for svag eller alt for hurtig, han fyldte sig med styrkende midler, spiste råt kød og gik på vejen hjem lange ture.

Da han ikke syntes, at det hjalp så meget, som han havde håbet, fik han den idé at tilbringe resten af sommeren på landet et sted i omegnen af Paris. Og det blev snart til en fast overbevisning hos ham, at landluften alene ville have den rette virkning på hans temperament. På en mand i hans stilling måtte landlivet ganske afgjort have den mest vidunderlige indflydelse.

Visheden om denne snarlige helbredelse gjorde ham roligere og i en meget sigende tone sagde han til sin svigerfader:

"Når vi først er på landet, bliver jeg hurtigt helt rask og så vil alt blive godt."

Alene ordet *land* forekom ham at have en særlig hemmelighedsfuld betydning.

De lejede altså en lille villa i Bézons og flyttede alle tre derud. Hver morgen spadserede de to mænd ned til stationen i Colombes og hver aften gik de den samme vej tilbage.

Cora var henrykt over at bo lige i nærheden af floden. Hun gik ud for at sætte sig ved flodbredden eller plukke blomster, og hun kom hjem med store buketter fine, lyse, bævrende græsstrå.

Hver aften spadserede de alle tre langs floden ned til dæmningen og satte sig ind og drak et glas øl i *Lindekroen*. Floden, der standsedes i sit løb af den lange række pæle, brød sig brusende vej gennem mellemrummene og skummede og kogte i en bredde af hundrede meter. Faldets buldren fik jorden

til at skælve, mens en støvfin vandtåge bølgede i luften, steg som en let røg op fra slusen og sendte en fugtig luft af gennempisket vand og oprodet dynd ud over omgivelserne.

Mørket faldt på. Lige foran dem lyste et fjernt skær, det var Paris. Cachelin pegede hver aften på det og sagde:

"Se en gang! Det er dog alligevel en vældig by, ikke?"

Fra tid til anden fo'r et tog over jernbroen, der går over spidsen af øen, buldrede som en torden og forsvandt straks efter enten til venstre eller til højre, i retning af Paris eller i retning ud imod havet.

De gik langsomt hjemad. Månen stod op og de satte sig i græsset for at se den spejle sig i floden, dens blege, gullige lys syntes at risle sammen med vandet, mens strømmens krusning gjorde det riflet som ildmoiré. Frøerne udstødte deres korte, metalliske kvækken og natfuglenes skrig skar gennem luften. Af og til gled en tavs skygge ned ad floden og brød den stille, lysende strøm. Det var en fiskerbåd, der pludselig kastede sit garn ud og atter halede det op i båden, mens fangsten, de blanke, sprællende grundlinger, skinnede som en skat, der var draget op af vandet, en levende skat af sølvfisk.

Cora lænede sig ømt til sin mands arm. Skønt de ikke havde talt om noget, havde hun alligevel gættet hans planer. Det var som en anden forlovelsestid for dem, en ny forventning om kærlighedens favntag. Nu og da trykkede han et flygtigt kys på hendes hals, bag ved øret, lige på det lokkende sted, hvor de første hår kruser sig over den skære hud. Hun svarede med at trykke sin hånd mod hans arm; de længtes mod hinanden, men de unddrog sig alligevel hinanden, sporet frem og på samme tid holdt tilbage af en stærkere vilje, af millionens vinken.

Cachelin, som blev lullet til ro ved det håb, han følte vokse op om sig, var lykkelig. Han spiste og drak godt, og når mørket begyndte at falde på, fødtes der i ham visse poetiske anfald, en naiv rørelse, som ude i det frie kan dukke op selv i de tungeste naturer, og som en lysregn mellem grene, en solnedgang bag fjerne bakker med purpurrødt genskin over floden er tilstrækkelig til at fremkalde. Og han erklærede:

"Når jeg står overfor sådant noget, så tror jeg på Gud. Det er ligesom om noget tager mig her," han pegede på hjertekulen, "og der bliver vendt op ned på al ting. Jeg bliver ganske løjerlig, jeg har en fornemmelse af, at jeg bliver puttet ned i et bad, som giver mig lyst til at græde."

Lesable havde imidlertid fået det bedre. Han følte en kraft, han ikke længe havde kendt, strømme igennem sig, og han havde lyst til at løbe som et ungt føl, til at rulle sig i græsset og til at udstøde skrig af glæde.

Han mente, at tiden var kommet. Det blev en ny brudenat for dem.

Så kom en række hvedebrødsdage, fulde af kærtegn og håb.

Så viste det sig, at deres forsøg var frugtesløse og at deres tillid blev skuffet.

De blev ulykkelige, fortvivlede. Men Lesable tabte ikke modet, han gjorde sig de mest hårdnakkede anstrengelser. Hans kone, som var bevæget af det samme ønske og skælvede af den samme frygt, og som var kraftigere og stærkere end han, fandt sig i alt, hun tiggede ham endog om hans kys og gjorde alt for at genopvække hans svindende glød.

De første dage i oktober kom de tilbage til Paris. Der faldt hyppigt bitre ord imellem dem, og Cachelin, der

instinktmæssigt gennemskuede sagernes stilling, pinte dem med giftige og soldaterplumpe spottegloser.

Og tanken om arven, de ikke kunne få fat på, forfulgte dem uophørligt, undergravede deres humør og skærpede det gensidige nag. Cora førte det store ord og hundsede sin mand. Hun behandlede ham som en lille dreng, som en, der ikke har noget at skulle have sagt. Og hver dag gentog Cachelin ved middagen:

"Hvis jeg havde været rig, så ville jeg have haft mange børn … Men når man er fattig, må man sørge for at være fornuftig."

Så vendte han sig om mod datteren og tilføjede:

"Du tænker sikkert på samme måde, men det er jo ikke nok …"

Og han tilkastede sin svigersøn et betydningsfuldt blik, ledsaget af et hånligt skuldertræk.

Lesable svarede intet, men forholdt sig rolig som en overlegen mand, der er kommet ind mellem tarveligere folk. I ministeriet fandt de, at han så dårlig ud. En dag spurgte kontorchefen ham endog:

"Er De syg? Jeg synes, at De har forandret Dem."

Han svarede:

"Nej, jeg er ikke, hr. kontorchef. Jeg er måske lidt træt. Som De har kunnet se, har jeg i den sidste tid arbejdet meget."

Han stolede sikkert på, at han ved årets slutning ville komme til at avancere, og i dette håb havde han genoptaget sit arbejdsomme, pligtopfyldende og embedsivrige liv.

Han fik kun et rent ubetydeligt gratiale, mindre end alle de andre. Hans svigerfader, Cachelin, fik slet ingenting.

Det var ham et hjertestød og han gik igen til kontorchefen, som han for første gang slet og ret kaldte hr. Torcheboeuf:

"Hvad glæde har jeg af at arbejde, som jeg gør, hr. Torcheboeuf, når jeg ikke får noget udbytte af det?"

Kontorchefens store hoved så krænket ud:

"Jeg har allerede én gang sagt Dem, hr. Lesable, at jeg ikke kan tilstå nogen drøftelse af dette punkt mellem os. Jeg må yderligere gentage for Dem, at jeg finder Deres klage ubegrundet, når man ser hen til, at De har formue, mens Deres kolleger er fattige ..."

Lesable kunne ikke længere beherske sig:

"Ja, men jeg har jo ingenting. Min kones tante har testamenteret sin formue til det første barn, der bliver født i vort ægteskab. Både min svigerfader og jeg må leve af vore gager."

Chefen blev overrasket og svarede:

"Selv om De intet har nu, vil det i alle tilfælde næppe komme til at vare længe, inden De bliver rig. Det kommer altså ud på et."

Og Lesable trak sig tilbage, endnu mere skuffet over at gå glip af sit avancement end over ikke at have fået arven.

Da Cachelin nogle morgener senere havde indtaget sin sædvanlige plads, trådte den smukke Maze ind i kontoret med et smil om læberne, så kom Pitolet, hvis øjne skinnede af tilbagetrængt munterhed, og endelig stødte Boissel døren op og gik småleende og oprømt hen til sin stol, idet han tilkastede de andre forstående sideblikke. Fa'r Savon sad med sin lille korte pibe i munden på sin høje stol, med benene på tværstangen ligesom en lille dreng, og kopierede.

Ingen talte. Alle syntes at vente på noget. Cachelin begyndte at indregistrere sine dokumenter, idet han efter sædvane halvhøjt mumlede:

"Toulon. Levering af service til officersmessen i *Richelieu*. – Lorient. Redningsbælter til *Desaix*. – Brest. Prøve af sejldug efter engelsk tilbud."

Lesable trådte ind. Han kom nu hver morgen for at hente de dokumenter, der vedrørte ham, da hans svigerfader ikke længere gjorde sig den ulejlighed at lade buddet bringe ham dem.

Mens han rodede mellem de papirer, der lå ophobet på Cachelins pult, skelede Maze til ham fra siden og gned sine hænder, og Pitolet, der var i færd med at rulle en cigaret, fik små trækninger om mundvigene, et tegn på, at han havde ondt ved længere at tilbageholde sin munterhed. Han vendte sig om imod kopisten:

"Hør en gang, fa'r Savon, De må jo have gjort mange erfaringer i Deres liv, ikke?"

Den gamle, som forstod, at der igen skulle gøres nar ad ham, og at hans kone ville blive bragt på bane, svarede ikke.

Pitolet vedblev:

"De har i alle tilfælde fundet ud af hemmeligheden ved at få børn, eftersom De har flere."

Den skikkelige mand løftede hovedet:

"De ved, hr. Pitolet, at jeg ikke holder af spøg på det område. Jeg har haft den ulykke at blive gift med en uværdig kvinde. Men så snart jeg havde fået vished om, at hun bedrog mig, lod jeg mig skille fra hende."

I en ligegyldig tone og tilsyneladende alvorlig spurgte Maze:

"Den vished fik De flere gange, ikke?"

Fa'r Savon svarede værdigt:

"Ja, min herre."

Pitolet tog atter ordet:

"Det forhindrer ikke, at De er fader til flere børn, tre eller fire, har jeg hørt."

Kopisten blev ildrød i hovedet og stammede:

"De gør forsøg på at krænke mig, hr. Pitolet, men det skal ikke lykkes Dem. Min kone har ganske rigtigt fået tre børn. Jeg har grund til at tro, at det første er mit, men de to andre fornægter jeg."

Pitolet fortsatte:

"Ja, alle siger også, at det første er Deres. Det er tilstrækkeligt. Det er allerede meget smukt at have ét barn, meget smukt og meget heldigt. Jeg tør for eksempel vædde på, at Lesable ville være henrykt ved at kunne sige det samme som De."

Cachelin havde hørt op med at skrive. Han lo ikke, skønt fa'r Savon var hans stadige syndebuk og han tit havde overvældet ham med en hel række grovkornede drillerier over hans ægteskabelige sorger.

Lesable havde samlet sine papirer sammen, men da han godt mærkede, at det var ham, der blev angrebet, holdt hans stolthed ham tilbage og han blev stående flov og harmfuld, idet han ledte efter, hvem det var, der kunne have røbet hans hemmelighed. Pludselig kom han til at huske på, hvad han havde sagt til kontorchefen, og i det samme forstod han, at det gjaldt om straks at optræde bestemt, hvis han ikke skulle tjene til skive for hele ministeriet.

Boissel gik op og ned, stadig småleende. Han efterlignede gadeudråbernes hæse stemmer og brægede:

"*Hemmeligheden ved at få Børn*, ti centimer to sous! Forlang *Hemmeligheden ved at få Børn*, afsløret af hr. Savon, med mange skrækkelige enkeltheder!"

Alle gav sig til at le undtagen Lesable og hans svigerfader. Pitolet vendte sig om imod Cachelin:

"Hvad er der i vejen med Dem i dag? De er ikke nær så munter, som De plejer at være. Man skulle næsten tro, at De ikke fandt det komisk, at fa'r Savon har kunnet få et barn med sin kone. Jeg finder det uhyre grinagtigt, uhyre grinagtigt! Det kan ikke lykkes for alle og enhver."

Lesable havde givet sig til at rode i nogle papirer, han lod, som om han læste og ikke hørte efter, men han var blevet ligbleg.

Boissel fortsatte med den samme bøllestemme:

"Om nytten af at have arvinger til at skaffe sig en arv med, ti centimer to sous, enestående billigt!"

Nu blandede Maze sig i det. Han fandt denne art spøg utilstrækkelig, og da han i sit hjerte bar nag til Lesable, som havde frataget ham det håb om at få fat på formuen, han i al stilhed havde næret, rettede han et direkte spørgsmål til ham:

"Hvad går der af Dem, Lesable? De er ganske bleg."

Lesable løftede hovedet og så sin kollega lige ind i ansigtet. Han betænkte sig nogle sekunder, hans læber dirrede og han søgte efter et svar, der på samme tid var sårende og vittigt, men da han intet kunne finde, sagde han:

"Jeg fejler ikke noget. Jeg undrer mig kun over, at De gider spilde så meget af Deres krudt."

Maze, der stod i sin yndlingsstilling med ryggen mod kaminen og med hænderne under frakkeskøderne for at løfte dem op, svarede leende:

"Man gør, hvad man kan, kære. Det går os ligesom Dem, det lykkes heller ikke altid for os ..."

En eksplosion af latter afskar ham ordet. Fa'r Savon, som dæmrende forstod, at det ikke længere var ham, det gjaldt, at det ikke mere var ham, som blev angrebet, sad med åben mund og pennen stikkende lige op i luften. Cachelin forholdt sig afventende, parat til at styrte sig over den første, tilfældet udpegede.

Lesable svarede hakkende:

"Jeg forstår ikke, hvad De mener. Hvad er det, der ikke er lykkedes for mig?"

Den smukke Maze lod det ene af sine skøder falde for at sno sit overskæg og svarede i en elskværdig tone:

"Jeg ved nok, at alt, hvad De foresætter Dem, i reglen lykkes for Dem. Jeg havde derfor uret i at tale om Dem. Desuden var det fa'r Savons børn, der blev drøftet, og ikke Deres, eftersom De ingen har. Og da alt ellers lykkes for Dem, hvad jeg nylig sagde, så er det klart, at hvis De ikke har børn, så er det, fordi De ikke har villet have nogen."

Lesable spurgte brysk:

"Hvilken ret har De til at blande Dem i det?"

Som svar på denne udæskende tone hævede også Maze stemmen:

"Det er mig, der må spørge, hvad der går af Dem? Jeg råder Dem til at være høflig, ellers skal De få med mig at bestille."

Men Lesable rystede af vrede og tabte al selvbeherskelse:

"Hr. Maze, jeg er hverken en laps eller et glansbillede, således som De. Og jeg beder Dem om for fremtiden ikke oftere at henvende ordet til mig. Jeg bryder mig hverken om Dem eller Deres ligesindede."

Og han kastede et udfordrende blik henimod Pitolet og Boissel.

Maze havde pludselig forstået, at den sande styrke ligger i ro og ironi; men da han følte sig såret i sin forfængelighed, ville han ramme fjenden lige i hjertet, og fortsatte derfor med rasende øjne, men i en beskyttende og velvilligt rådgivende tone:

"Kære Lesable, De overskrider grænsen. Jeg forstår i øvrigt godt Deres ærgrelse. Det er harmeligt at miste en formue for så lidt, for noget, der er så let, så simpelt … Hvis De vil, så skal jeg såmænd gerne gøre Dem den tjeneste for ingenting, blot for kammeratskabs skyld. Det skal være gjort på fem minutter."

Han havde endnu ikke talt ud, da en genstand ramte ham lige i ansigtet; det var Lesable, som havde grebet fa'r Savons blækhus og slynget det efter ham. En strøm af blæk løb ned over hans ansigt og forvandlede ham med forbløffende hurtighed til en neger. Han styrtede frem med rullende øjne og hånden løftet til at slå. Men Cachelin dækkede for sin svigersøn, greb fat i Maze, rystede ham, puffede ham, overdængede ham med slag og kastede ham tilbage over mod væggen. Med en kraftanstrengelse sled Maze sig løs, rev døren op og skreg til de to mænd:

"De skal høre fra mig."

Så forsvandt han.

Pitolet og Boissel fulgte efter ham. Boissel forklarede sin tilbageholdenhed ved at sige, at han havde været bange for at komme til at dræbe en eller anden, hvis han havde blandet sig i kampen.

Så snart Maze var kommet ind til sig selv, forsøgte han at vaske sig ren, men det var ganske umuligt; han var farvet med dybviolet blæk, som havde den udtrykkelige egenskab at være uforanderligt og uudsletteligt. Forbitret og fortvivlet blev han stående foran spejlet og blev ved med som en rasende at gnide sit ansigt med et sammenrullet håndklæde. Det hele, han opnåede, var, at det sorte bredte sig og fik et rødere og rødere skær, efterhånden som blodet steg ham mere og mere til hovedet.

Boissel og Pitolet stod ved siden af ham og gav ham gode råd. Den ene ville have, at han skulle vaske sit ansigt med ren olivenolie, den anden mente, at salmiakspiritus ville være det bedste. Kontordrengen blev sendt hen på det nærmeste apotek for at spørge om, hvad der var at gøre. Han kom tilbage med en gul væske og en pimpsten. Det hjalp ikke det fjerneste.

Maze lod sig modløs falde ned på en stol og erklærede:

"Jeg må også tænke på aftvætte min ære. Vil De være mine sekundanter og ordne det fornødne med Lesable? Enten må han gøre mig en undskyldning eller også må han give mig oprejsning med våben i hånd."

De indvilligede begge og de gav sig til at drøfte, hvorledes sagen skulle gribes an. De havde ingen som helst idé om, hvorledes den slags ting går for sig, men de ville ikke være ved det, og i deres angst for ikke at være korrekte kom de meget forsigtigt frem med deres forskellige meninger. Til sidst blev

det bestemt, at de skulle henvende sig til en kaptajn, der var attacheret ministeriet for at have opsyn med kulafdelingen, og spørge ham til råds. Han vidste ikke mere end de. Da han havde tænkt lidt over det, rådede han dem imidlertid til at gå over til Lesable og bede ham om at sætte dem i forbindelse med to af hans venner.

På vejen over til deres kollegas kontor standsede Boissel pludselig og spurgte:

"Mon det ikke er nødvendigt at have handsker på?"

Pitolet betænkte sig et øjeblik, så svarede han:

"Jo, måske."

Men for at få handsker måtte de ud i byen og kontorchefen var ikke til at spøge med. Kontordrengen blev derfor sendt af sted for at hente et lille prøveudvalg. De var længe i tvivl om farven. Boissel ville have, at de skulle være sorte, men Pitolet fandt, at denne kulør i betragtning af omstændighederne tværtimod ville være uheldig. De valgte dem violette.

Da Lesable så de to mænd træde ind, behandskede og højtidelige, løftede han hovedet og spurgte barsk:

"Hvad ønsker De?"

Pitolet svarede:

"Min herre! Vor ven, hr. Maze, har overdraget os det hverv at spørge Dem, om De foretrækker at gøre ham en undskyldning, eller om De hellere på anden måde vil give ham oprejsning for den fornærmelse, De har tilføjet ham."

Lesable, hvis vrede endnu ikke havde fået tid til at lægge sig, blev ude af sig selv og skreg:

"Hvad for noget! Han håner mig og så udfordrer han mig oven i købet bagefter? Vil De sige til ham, at jeg foragter ham,

og at han kan sige og gøre, hvad han vil, jeg er ligeglad."

Boissel gik et par skridt frem og sagde i en tragisk tone:

"I så tilfælde tvinger De os til i bladene at offentliggøre en redegørelse, som vil være meget ubehagelig for Dem."

Pitolet tilføjede ondskabsfuldt:

"Ja, og som i høj grad kunne skade Deres ære og Deres udsigter til fremtidigt avancement."

Lesable stirrede forfærdet på dem. Hvad skulle han gøre? Han tænkte, at det var bedst at vinde tid:

"Om ti minutter skal De få mit svar, mine herrer. Vil De vente i hr. Pitolets kontor?"

Så snart han var alene, kastede han et blik omkring sig, som om han søgte råd og beskyttelse.

En duel! Han stod i begreb med at få en duel på halsen!

Han følte sig fortumlet og slap i knæene, som enhver fredeligsindet mand, der aldrig har forudset den mulighed og derfor ikke har forberedt sig på at løbe en sådan risiko og gennemgå sådanne sindsbevægelser og heller aldrig har tænkt på at styrke sit mod til at kunne møde en så vældig begivenhed. Han ville rejse sig, benene svigtede under ham og han faldt tilbage i stolen. Hans vrede og hans kraft var pludselig forsvundet. Men tanken om, hvad de ville sige i ministeriet, og den opsigt, historien ville vække i kontorerne, kaldte atter hans stolthed frem; men da han ikke vidste, hvad han skulle beslutte sig til, gik han ind til kontorchefen for at høre hans mening.

Kontorchefen blev overrasket og meget forvirret. Nødvendigheden af en duel forekom ham ikke indlysende, og han ærgrede sig over, at alt dette igen ville bringe forstyrrelse i arbejdet. Han gentog:

"Jeg kan intet sige Dem. Det er en æressag, der ikke kommer mig ved. Men hvis De ønsker det, vil jeg give Dem et par linjer til kommandør Bouc; det er en mand, som er inde i alle den slags ting, og som kan give Dem besked."

Lesable takkede, fik brevet og gik lige hen til kommandøren, der endog erklærede sig villig til at være hans sekundant. Han bad en af fuldmægtigene om at være den anden.

Boissel og Pitolet sad og ventede, stadig med handsker på. De havde lånt to stole i kontoret inde ved siden af for at have fire pladser.

De to parters sekundanter hilste alvorsfuldt på hinanden og de satte sig alle. Pitolet tog ordet og forklarede, hvorledes sagen stod. Da kommandøren havde hørt ham til ende, sagde han:

"Sagen er alvorlig, men det forekommer mig, at der alligevel må kunne findes en udvej, det hele afhænger af de to stridende herrers gode vilje."

Kommandøren var en lun, gammel søulk, der morede sig kosteligt.

De begyndte nu en længere forhandling, under hvilken der efterhånden blev udarbejdet fire forskellige udkast til breve, da undskyldningerne jo måtte være gensidige. Hvis Maze ville indrømme, at han ikke med hensigt havde fornærmet Lesable, ville denne erklære, at han havde haft uret i at kaste blækhuset, og undskylde sin ubetænksomme heftighed.

Endelig kom de fire sekundanter tilbage til deres respektive parter.

Maze sad foran sit skrivebord. Skønt han ventede, at hans modstander ville trække sig tilbage, var han alligevel ophidset og bevæget ved udsigten til en mulig duel, og uafbrudt spejlede

han snart den ene side og snart den anden side af sit ansigt i det lille runde metalspejl, som alle kontorfolk har liggende i deres skuffe for om aftenen, inden de går, at kunne ordne deres hår og skæg og rette på deres slips.

Han læste de breve, der blev lagt foran ham, og erklærede med synlig tilfredshed:

"Det synes mig at være en meget hæderlig ordning. Jeg er rede til at skrive under."

Lesable havde på sin side uden nogen som helst indvending straks antaget de betingelser, hans sekundanter havde opstillet, og nøjedes med at erklære:

"I det øjeblik, De mener, det kan lade sig gøre, så bøjer jeg mig."

De fire befuldmægtigede holdt atter et møde. Brevene blev udvekslet, de hilste igen alvorsfuldt på hinanden og dermed var affæren bragt ud af verden.

Der var usædvanlig bevægelse i alle kontorerne. Alle var meget spændte, de gik fra dør til dør og stak hovederne sammen ude på gangene.

Da det blev bekendt, at sagen var sluttet, var skuffelsen almindelig. Der var en, der sagde:

"Derfor har Lesable alligevel ikke fået et barn!"

Denne udtalelse blev bragt videre. En af skriverne lavede en vise om det.

Men ligesom alt syntes afgjort, dukkede en ny vanskelighed op. Det var Boissel, der fremsatte den:

"Hvorledes skulle de to modstandere optræde overfor hinanden, når de atter kom til ar stå ansigt til ansigt? Skulle de

hilse på hinanden eller skulle de lade, som dm de ikke kendte hinanden?"

Det blev bestemt, at de ligesom tilfældigt skulle mødes i kontorchef Torcheboeufs værelse og at de i hans nærværelse skulle udveksle nogle høflige ord.

Denne ceremoni blev opfyldt med det samme, og Maze, der havde sendt bud efter en droske, skyndte sig at køre hjem for at forsøge at vaske sig ren.

Lesable og Cachelin fulgtes hjem. De talte ikke sammen, dertil var de for arrige på hinanden, som om de gensidig var skyld i det, der var sket. Så snart Lesable var kommet indenfor døren, kastede han heftigt hatten fra sig på bordet og skreg til sin kone:

"Jeg har fået nok. Nu har du skaffet mig en duel."

Hun så overrasket og allerede irriteret på ham:

"En duel? Hvorfor det?"

"Fordi Maze har fornærmet mig i anledning af dig."

Hun gik nærmere hen til ham:

"I anledning af mig? Hvad skal det sige?"

Han kastede sig indædt rasende i en lænestol og svarede:

"Han har fornærmet mig … Jeg behøver vel ikke at gøre dig nærmere regnskab!"

Men hun ville vide besked:

"Jeg fordrer at få at vide, hvad han har sagt om mig."

Lesable blev rød i hovedet, så sagde han:

"Han sagde … han sagde … det var, fordi du ikke kunne få børn."

Det gav et ryk i hende, så gav hun sit raseri luft, og den fædrene plumphed kom frem i hende:

"Jeg! kan jeg ikke få børn? Hvad ved han om det, den laban? Jeg kan ikke få børn med *dig*, det er rigtig nok, men det er, fordi du ikke er noget mandfolk! Hvis jeg havde været gift med en hvilken som helst anden, havde jeg haft børn for længe siden, forstår du? Jo, du er såmænd den rette til at tale med! Det har været mig en dyr historie at være gift med sådan en som du! … Hvad svarede du så fyren?"

Lesable, der var aldeles forbløffet over dette uvejr, fremhakkede:

"Jeg … jeg … jeg gav ham en ørefigen!"

Hun så forbavset på ham:

"Og hvad gjorde han så?"

"Så sendte han mig sine sekundanter."

Hun begyndte at blive interesseret; som alle kvinder følte hun sig tiltrukket af det dramatiske, hun blev pludselig formildet og fik på en gang en vis agtelse for sin mand, der således ville sætte sit liv på spil.

"Hvornår skal I slås?" spurgte hun.

Han svarede roligt:

"Vi slås ikke, sekundanterne har fået sagen bragt i orden. Maze har gjort mig en undskyldning."

Hun så ham lige ind i ansigtet og sagde i en foragtelig tone:

"Nå således! Du har hørt på, at jeg er blevet forhånet og du finder dig i det, du duellerer ikke. Du er altså oven i købet en kujon!"

Han blev vred:

"Jeg råder dig til at tie stille. Jeg ved bedre end du, hvad min ære tillader. Her er forresten Mazes brev, læs, så skal du selv se."

Hun tog brevet, løb det hastigt igennem og gættede det hele. Hun lo hånligt:

"Så du har også skrevet et brev? I har begge to været lige bange. Næh, hvor mændene er feje! Vi andre skulle bare være i jeres sted … Når alt kommer til alt, er det mig, *mig*, din kone, som er blevet krænket, og så nøjes du med dette her! Det undrer mig ikke længere, at du ikke er i stand til at få et barn. Det ene følger med det andet. Du er lige så … slap overfor kvinder som overfor mænd! Det er såmænd en nydelig herre, jeg dér har fået fat på!"

Hun havde lige med et fået samme stemme og samme bevægelser som Cachelin, mandfolkeagtige betoninger og underofficersfagter.

Hun stod med hænderne i siden, stor, stærk og kraftig, med svulmende barm og ophedet ansigt. Hendes stemme var dyb og rungende, vreden drev blodet op i hendes friske kinder og hun så med inderlig foragt ned på den lille, blege, lidt skaldede og glatragede, med sirlige sagførerwhiskers udstyrede mand, der sad foran hende. Hun havde lyst til at kvæle ham, til at knuse ham under sin fod.

Og hun gentog:

"Du duer ikke til noget. Selv på kontoret lader du alle springe forbi dig."

Døren gik op; det var Cachelin, som var blevet tiltrukket af de højrøstede stemmer.

"Hvad foregår her?" spurgte han.

Hun vendte sig om:

"Å, jeg siger blot den vindspiller sandheden!"

Lesable så op på dem og lagde mærke til ligheden imellem dem. Han havde fornemmelsen af, at et slør blev draget til side og at han så dem, således som de virkelig var, fader og datter, begge med det samme blod i årerne og af samme grove og simple race. Han så, at han selv var fortabt, dømt til altid at leve mellem dem.

Cachelin erklærede:

"Hvis man bare kunne få en skilsmisse i stand. Det er ikke behageligt at leve sammen med en eunuk."

Lesable fo'r op som en raket, han rystede af raseri. Han gik hen imod sin svigerfader, idet han stammede:

"Ud! ... Ud med Dem! ... De er hos mig, forstår De ... Og jeg jager Dem ud! ..."

Og han greb en flaske sprit, der stod på toiletbordet, og svingede den over sit hoved som en kølle.

Cachelin blev forskrækket og trak sig baglæns ud ad døren.

"Hvad går der nu af ham?" mumlede han.

Men det mildnede ikke Lesables vrede; målet var fuldt. Han vendte sig om imod sin kone, der stadig stod og så på ham, lidt forbavset over hans heftighed, og efter at have sat flasken tilbage på dens plads skreg han:

"Hvad dig angår ... Hvad dig angår ..."

Men han kunne ikke finde noget at sige, da han ingen grunde havde at give, og med fortrukket ansigt og forandret stemme blev han stående foran hende.

Hun gav sig til at le.

Denne munterhed, der var endnu en krænkelse, gjorde det af med hans sidste rest af selvbeherskelse, han blev som vanvittig, han styrtede sig over hende, greb hende med venstre hånd i

struben, mens han med den højre tildelte hende en række kraftige lussinger. Hun veg tilbage, fortumlet og snappende efter vejret. Hun stødte imod sengen og faldt baglæns over på den. Han slap hende ikke, men blev ved at slå og slå. Pludselig rejste han sig og åndede dybt, han kunne ikke mere, og på en gang skamfuld over sin brutalitet stammede han:

"Det var dig … det var din skyld."

Men hun var lige så ufølsom, som om han havde slået hende ihjel. Hun blev liggende på ryggen på kanten af sengen med ansigtet skjult i hænderne. Han gik forlegen hen til hende, idet han spurgte sig selv, hvad der nu ville ske, og ventede på, at hun skulle tage hænderne bort, så at han kunne se, hvad der foregik i hende. Der gik nogle minutter og han blev mere og mere ængstelig, til sidst hviskede han:

"Cora! Hør lidt, Cora!"

Hun svarede ikke og bevægede sig ikke. Hvad tænkte hun? Hvad gjorde hun? Og især, hvad ville hun gøre?

Hans raseri var borte, det var stilnet lige så pludseligt, som det var opstået, og han syntes, at han havde opført sig afskyeligt, næsten som en forbryder. Han havde slået en kvinde, og det tilmed sin egen hustru, han, den rolige, overlegne, velopdragne og altid fornuftige mand! Og i sin anger havde han lyst til at bede om forladelse, til at knæle og kysse den af slagene røde og opsvulmede kind. Med spidsen af fingeren rørte han blidt ved den ene af hendes hænder, der stadig dækkede over hendes ansigt. Det lod ikke til, at hun mærkede noget. Han strøg med sin hånd ned over hende og kærtegnede hende, som man kærtegner en hund, der har fået skænd. Hun følte det ikke. Han sagde igen:

"Cora, hør en gang, Cora, jeg havde uret, hør mig."

Hun lå som om hun var død. Så forsøgte han at skyde hendes hånd til side. Den gjorde ingen modstand og han så et øje, der betragtede ham, et uhyggeligt stift og stirrende øje.

Han fortsatte:

"Hør nu, Cora, det var vreden, der løb af med mig. Det var din fader, som drev mig til det yderste. Man kan heller ikke fornærme en mand på den måde."

Hun svarede ikke, som om hun intet havde hørt. Han vidste hverken hvad han skulle sige eller gøre. Han trykkede et kys på hendes kind, tæt ved øret, og rejste sig atter op, da han pludselig så en stor tåre pible frem fra øjenkrogen og glide hurtigt ned ad kinden, medens øjenlåget glippede flere gange.

Han blev betaget af sorg og rørelse, åbnede sine arme og strakte sig ud ved siden af sin kone, han skubbede den anden hånd bort med sine læber og kyssede hende over hele ansigtet, idet han bad:

"Stakkels lille Cora, kan du tilgive mig, kan du?"

Hun græd stadig, uden støj og uden snøften, således som man græder, når man har dybe sorger.

Han trykkede hende ind imod sig, kærtegnede hende og tilhviskede hende alle de ømme ord, han kunne finde. Men hun blev ved med at være lige ufølsom. Hun holdt dog op med at græde. Længe blev de liggende således, fast omslyngede.

Aftenen faldt på og fyldte det lille værelse med skygger; og da det var blevet helt mørkt, blev han dristigere og tiggede om hendes tilgivelse på en måde, der var egnet til at genopvække deres forhåbninger.

Da de endelig rejste sig, havde han fået sin stemme og sit sædvanlige ansigt tilbage, som om der slet intet var foregået. Hun lod derimod til at være rørt, hun talte til ham i en blidere tone end ellers og hun så på ham med ydmyge, næsten kælne øjne, som om denne uventede revselse havde slappet hendes nerver og blødgjort hendes hjerte. Han sagde roligt:

"Din fader keder sig vist derovre alene, du skulle virkelig gå over og hente ham. Det er desuden middagstid."

Hun gik.

Klokken var virkelig blevet syv, og den lille tjenestepige meldte, at suppen var på bordet. Rolig og smilende kom Cachelin ind sammen med sin datter. De gik til bords og passiarede hjerteligere sammen, end de længe havde gjort. Det var aldeles, som om der var hændt noget lykkeligt for dem alle sammen.

V

Men det håb, de bestandig holdt vedlige og bestandig fornyede, blev ikke opfyldt. Fra måned til måned blev deres forventninger skuffede til trods for Lesables udholdenhed og hans kones gode vilje. De gik efterhånden om i en stadig febrilsk tilstand. De bebrejdede gensidigt hinanden, at de ikke havde held med sig, og den fortvivlede, afmagrede og overanstrengte Lesable led dobbelt under sin svigerfaders plumphed. Den krigerske stemning imellem dem forøgedes med Cachelins ondskabsfulde bemærkninger, der gjorde det daglige liv til et rent helvede for ham.

Hans datter og han, som instinktmæssigt sluttede sig sammen og som rasede ved den stadige tanke om den store

formue, der var så nær og som det dog ikke var muligt at få fat på, vidste ikke, hvad de skulle finde på for at ydmyge og plage den, som de anså for ophavsmanden til deres ulykke.

Hver dag, når de gik til bords, sagde Cora regelmæssigt:

"Vi har ikke meget til middag. Det ville være anderledes, hvis vi var rige, men det er ikke min skyld."

Når Lesable om morgenen sagde farvel for at gå på kontoret, råbte hun efter ham inde fra soveværelset:

"Tag din paraply med, ellers risikerer du at blive tilsølet og sjasker mig alting til, når du kommer hjem, og jeg kan virkelig ikke gøre for, at du er nødt til at blive ved at være penneslikker."

Og når hun selv skulle ud, glemte hun aldrig at udbryde:

"At tænke sig, at hvis jeg havde været gift med en anden, så ville jeg nu have haft hest og vogn."

Hver time på dagen, ved alle mulige anledninger, dukkede tanken frem i hende og så pinte hun sin mand med en bebrejdelse, snertede ham med et hånsord, gjorde ham til den eneste skyldige og lod ham forstå, at han alene bar ansvaret for tabet af de penge, hun kunne have ejet.

En aften, da han til sidst atter mistede tålmodigheden, udbrød han:

"Nu kan det min salighed være nok! Hvornår agter du at holde mund, må jeg spørge? Det er desuden din skyld, og din alene, hvis vi ikke har noget barn; jeg har nemlig et, skal jeg sige dig ..."

Han løj, han foretrak alt frem for disse evige bebrejdelser, for skammen over ikke at kunne være i stand til at blive fader.

Hun så først lidt forbavset på ham, idet hun søgte i hans øjne efter sandheden, så forstod hun, at det var en usandhed, og

sagde i en foragtelig tone:

"Har du et barn?"

Han svarede frækt:

"Ja, et uægte barn, som jeg lader opdrage i Asnières."

Hun svarede roligt:

"Så kan vi tage hen og besøge det i morgen, for at jeg kan se, hvorledes det er."

Han blev rød op over begge ørerne og stammede:

"Som du vil."

Den næste morgen stod hun op klokken syv, og da han undrede sig over det, sagde hun:

"Skal vi da ikke hen og se til dit barn? Det lovede du mig jo i går aftes. I dag har du måske ikke mere noget barn?"

Han tog en beslutning og steg rask ud af sengen:

"Vi går ikke hen til mit barn, men vi går op til en læge, for at du kan få ren besked."

Hun svarede som en kvinde, der er sikker på sig selv:

"Ja, for mig gerne."

Cachelin påtog sig at sige i ministeriet, at hans svigersøn var syg, og ægteparret Lesable ringede efter anvisning af en nærboende læge på et bestemt klokkeslæt på hos doktor Lefilleul, forfatteren til flere værker om forplantningens hygiejne.

De kom ind i et stort hvid- og guldstribet værelse, der til trods for en mængde stole syntes tomt og ubeboet. De satte sig. Lesable var bevæget og rystede af flovhed. Deres tur kom, og de blev vist ind i et slags kontor, hvor de blev modtaget af en lille svær mand, der var meget kølig og ceremoniel.

Han ventede på, at de skulle komme med en forklaring, men Lesable, der var ildrød i hovedet, dristede sig ikke til at begynde. Så bestemte hans kone sig til det, og med en rolig stemme, som en person, der er besluttet på at gøre alt for at nå sit mål, sagde hun:

"Vi henvender os til Dem, hr. doktor, fordi vi ingen børn har og i høj grad ønsker at få et. En stor formue afhænger af det for os."

Konsultationen varede længe, den var meget omstændelig og meget pinlig, især for Lesable. Cora var ikke i mindste måde forlegen, men underkastede sig lægens indgående undersøgelse som en kvinde, der er besjælet af en højere interesse, overfor hvilken alle andre hensyn må vige.

Efter at lægen i henved en time havde undersøgt de to ægtefæller, kunne han alligevel ikke udtale sig bestemt.

"Jeg har ikke fundet noget som helst unormalt," sagde han. "Det er et tilfælde, der i øvrigt forekommer meget hyppigt. Det går med det fysiske som med det moralske. Man ser jo så mange ægteskaber, der opløses som følge af gemytternes uoverensstemmelse, det er derfor ikke så mærkeligt at se andre, der er ufrugtbare som følge af legemlig uoverensstemmelse. Så vidt jeg kan dømme, er De, frue, meget kraftigt bygget og synes særlig egnet til at blive moder. De, min herre, forekommer mig derimod, uden at frembyde den mindste misdannelse, at være noget svækket, måske netop som følge af Deres overdrevne ønske om at få et barn. Tillader De, at jeg undersøger Deres bryst?"

Lesable tog ængstelig sin vest af og doktoren lagde sit øre mod hans brystkasse og mod hans ryg, så bankede han ham

med sin ene kno på brystet lige fra maven og op til halsen og på ryggen lige fra lænderne til nakken.

Han konstaterede, at der var en let forstyrrelse i hjerteslaget og at også brystet var truet.

"De må være forsigtig, min herre, meget forsigtig. Det er blodmangel, udmattelse, ikke andet. Det er alt sammen noget rent forbigående, men det kan let gå over til at blive uhelbredeligt."

Lesable var blevet ligbleg af angst og spurgte, hvad han skulle gøre. Lægen gav ham en mængde forskrifter. Han skulle have jern, spise rødt kød, drikke bouillon midt på dagen, tage sig motion, hvile sig og bo på landet om sommeren.

Konsultationen kostede fyrre francs.

Da de igen stod nede på gaden, sagde Cora, der med dump vrede så fremtiden i møde:

"Dér er jeg såmænd kommet godt op at køre!"

Han svarede ikke. Han flyttede mekanisk sine ben; skælvende af angst vendte og drejede han hvert af doktorens ord. Havde han ikke narret ham? Var det ikke hans mening, at han var fortabt? Han tænkte hverken på arven eller på barnet mere. Det var hans liv, det drejede sig om!

Han syntes, at han hørte en piben i sine lunger og at hans hjerte havde givet sig til at banke voldsomt og hastigt. Da de kom igennem Tuilerihaven, svigtede benene under ham og han måtte sætte sig. Hans kone, der var ude af sig selv af ærgrelse, blev stående foran ham for at ydmyge ham og så med foragtelig medlidenhed ned på ham. Han havde ondt ved at trække vejret og han overdrev den kortåndethed, som hans bevægelse havde

frembragt; han tog med sin venstre hånds fingre om sit højre håndled for at tælle pulsslagene.

Cora, som trippede af utålmodighed, sagde:

"Er du snart færdig med at skabe dig? Kan vi gå videre?"

Han rejste sig, således som et offer rejser sig, og fulgte med hende uden at sige et ord.

Da Cachelin fik resultatet af deres besøg hos lægen at vide, kunne han ikke styre sit raseri, men brølede:

"Det er såmænd en nydelig historie, en nydelig historie!"

Og han så på sin svigersøn med et par øjne, som om han ville sluge ham.

Lesable hørte intet og forstod intet, han tænkte ikke på andet end på sit helbred og på, at hans liv var i fare. De kunne sagtens råbe op, de andre, de var ikke i hans skind, i det skind, han ville beholde.

Han fyldte sit natbord med medicinflasker og ved hvert måltid tog han piller og dråber, medens hans kone smilede og hans svigerfader slog en skraldende latter op. Hvert øjeblik så han sig i spejlet og lagde hånden på hjertet for at mærke dets slag; han lod en seng stille op inde i et halvmørkt rum, der hidtil havde været brugt som garderobe, for at undgå enhver berøring med Cora.

Han var kommet til at nære et forskrækt had til hende, at had, der var blandet med foragt og lede. Det forekom ham i øvrigt, at alle kvinder var nogle uhyrer, farlige dyr, hvis opgave det var at dræbe mændene, og han tænkte nu kun på tante Charlottes testamente, som man tænker på en overstået fare, der har været nær ved at koste en livet.

Der gik igen måneder. Der var nu kun et år tilbage af de tre.

Cachelin havde hængt en mægtig kalender op i spisestuen, og hver morgen rev han et blad af den, fortvivlet og rasende over således uden at kunne gøre det mindste dag for dag og uge for uge at se formuen slippe sig ud af hænderne. Harmen over at tænke, at han måtte blive ved at slide på kontoret og at han, når han var blevet for gammel, måtte trække sig tilbage for at leve til sin dødsdag af en pension på to tusinde francs, fik ham til at komme med heftige ord, der for mindre end intet kunne være gået over til håndgribeligheder.

Han kunne ikke se på Lesable, uden at hans fingre kløede af lyst til at slå ham, kaste ham omkuld og træde på ham. Hver gang han så ham lukke døren op og træde ind i stuen, havde han en fornemmelse af, at det var en tyv, der kom ind til ham, en tyv, der havde plyndret ham for noget, der burde være helligt, en familiearv. Han hadede ham stærkere, end man hader sin dødsfjende, og på samme tid foragtede han ham, fordi han var svag, og især fordi han var så fej, at han af frygt for sit helbred havde givet afkald på at forfølge deres fælles håb. Lesable levede nemlig stadig mere adskilt fra sin kone, end om de aldrig var blevet forenede ved noget bånd. Han nærmede sig hende ikke, rørte hende ikke og undgik selv hendes blik, lige så meget af skam som af frygt.

Cachelin spurgte hver dag sin datter:

"Nå, har din mand så bestemt sig?"

Hun svarede:

"Nej, fa'r."

Ved middagsbordet kom det altid til pinlige scener. Cachelin gentog bestandig:

"Når en mand ikke er en mand, ville han gøre vel i at krepere og give plads for en anden."

Og han tilføjede:

"Ja, det er sandt nok, der er mange unyttige og generende mennesker her i verden. Jeg ved ikke, hvad de overhovedet er til for andet end for at ligge andre til byrde."

Lesable talte sine dråber og svarede ikke. Ærgerlig over denne ligegyldighed skreg Cachelin til sidst en dag:

"Hvis De ikke snart tager skeen i en anden hånd, nu, da De har det bedre, så ved jeg nok, hvad jeg ville gøre, hvis jeg var min datter! ..."

Svigersønnen, der følte, at et nyt uvejr trak op, så spørgende op på ham. Cachelin fortsatte:

"Så ville jeg tage en anden end Dem, for fanden! De kan takke Deres skaber for, at det endnu ikke er sket. Når man er gift med sådan en som Dem, så er alting tilladt."

Lesable blev gusten og svarede:

"Det er ikke mig, der hindrer hende i at følge Deres gode råd."

Cora havde slået øjnene ned. Og Cachelin, der følte, at han var gået for vidt, blev lidt flov.

VI

I ministeriet syntes de to mænd at leve i rigtig god forståelse. De havde sluttet en slags stiltiende pagt om at skjule deres intimere stridigheder for kollegerne. De kaldte hinanden "kære Cachelin" – "kære Lesable" og lod endog, som om de morede sig sammen og var lykkelige og tilfredse over at leve i hinandens nærhed.

Lesable og Maze optrådte på deres side overfor hinanden med den ceremonielle høflighed, der sømmer sig for to modstandere, som har været lige ved at duellere. Dette tilløb til en duel, som havde fået det til at løbe koldt ned ad ryggen på dem begge, havde affødt en overdreven høflighed og gensidig ærbødighed, måske nærede de også begge et hemmeligt ønske om en tilnærmelse, der kunne berolige deres frygt for nye forviklinger. De andre iagttog og billigede deres holdning, den almindelige mening var, at de opførte sig aldeles som et par verdensmænd, der har haft en æressag.

De hilste på afstand og med streng alvor på hinanden, og tog med megen værdighed hatten dybt af.

De talte ikke til hinanden, da ingen af dem ville eller turde tage på sig at begynde.

En dag kom der bud fra kontorchefen til Lesable om han straks ville komme over til ham. For at vise sin tjenesteiver gav Lesable sig til at løbe og fo'r ved en drejning i korridoren lige ind i maven på en anden embedsmand, der kom fra den modsatte retning. Det var Maze. De veg begge tilbage og Lesable spurgte med indtrængende og forvirret høflighed:

"Jeg kom vel ikke til at støde Dem, min herre?"

Den anden svarede:

"Nej, på ingen måde."

Fra det øjeblik anså de det for passende at veksle nogle ord, hver gang de mødtes. Det blev snart til en hel kamp mellem dem, om hvem der kunne vise sig mest forekommende mod den anden. På denne måde opstod der snart imellem dem en vis fortrolighed, der dog blev holdt i tømme af en gensidig tilbageholdenhed. De stod overfor hinanden som folk, der har

miskendt hinanden, men som af en frygtsom betænkelighed skræmmes tilbage fra at vise hinanden deres følelser. Gennem de mange høflighedsbeviser og besøg i hinandens kontorer udviklede der sig alligevel lidt efter lidt et sikkert kammeratskab.

De passiarede ofte sammen, når de mødtes i de forskellige kontorer. Lesable havde mistet det bureaukratiske hovmod, hvormed han antydede, at han var sikker på at komme tilvejrs, og Maze havde lagt sin verdensmandsmæssige holdning til side. Cachelin blandede sig gerne i samtalen og syntes at følge deres voksende venskab med interesse. Af og til, når den smukke unge mand med sin ranke holdning gik sin vej og måtte bukke sin høje skikkelse for at komme gennem døren, mumlede han, idet han så på sin svigersøn:

"Han er da i det mindste et mandfolk."

En morgen, da de alle fire var samlet i Cachelins kontor – fa'r Savon forlod nemlig aldrig sin plads – styrtede kopistens stol, som en eller anden spøgefugl formodentlig havde savet over, pludselig sammen under ham, og den skikkelige mand tumlede med et forskrækket skrig om på gulvet.

De tre andre styrtede til. Cachelin erklærede, at det var en ny ondskabsfuldhed fra kommunardernes side, og Maze ville absolut se det sårede sted. Cachelin og han gjorde endog forsøg på at klæde den gamle af for at forbinde ham, sagde de. Men han strittede imod som en fortvivlet og råbte, at han intet fejlede.

Da lystigheden havde lagt sig lidt, udbrød Cachelin pludselig:

"Hør en gang, hr. Maze, nu da vi er blevet gode venner, ved De, hvad De så skulle? De skulle virkelig en søndag komme

hjem og spise til middag hos os. Det vil glæde os alle, både min svigersøn, mig selv og min datter, som kender Dem godt af navn, for vi taler tit om kontoret. Er det en aftale, hvad?"

Lesable føjede sin opfordring til svigerfaderens, kun en lille smule køligere:

"Ja, kom endelig, det vil være os en stor fornøjelse."

Maze betænkte sig, han var forlegen og smilede ved tanken om alle de rygter, der var i omløb.

Cachelin trængte ind på ham:

"Så betragter vi det altså som afgjort?"

"Ja, jeg siger mange tak."

Da Cachelin kom hjem, sagde han til sin datter:

"Ved du, hvem der kommer her til middag næste søndag? Den smukke Maze!"

Cora blev overrasket og stammede:

"Maze? – Nej da!"

Og uden at vide hvorfor blev hun rød lige op til hårrødderne.

Hun havde så ofte hørt tale om ham, om hans manerer og om hans uimodståelighed, – for i ministeriet blev der sagt, at han var temmelig pågående overfor damer, – uden at disse på nogen måde tog ham det ilde op, at hun allerede længe havde næret et hemmeligt ønske om at lære ham at kende.

Cachelin fortsatte, idet han gned sig i hænderne:

"Du skal se, det er en køn fyr, stor og kraftig. Han er meget høj, han ligner skam ikke din mand."

Hun svarede ikke, hun følte sig flov, som om nogen havde kunnet gætte, at hun i stilhed havde drømt om ham.

Middagen blev lige så omhyggeligt forberedt som i sin tid Lesables. Cachelin drøftede indgående retterne, han ville have,

at det hele skulle være vellykket, og som om en endnu ubestemt hemmelig tillid var vågnet i hans hjerte og han forudså noget glædeligt, han var vis på måtte gå i opfyldelse, syntes han mere munter end ellers.

Hele søndagen vågede han febrilsk over forberedelserne, medens Lesable gennemgik en sag, som det hastede med, og som han den foregående dag havde taget med hjem fra kontoret. Det var i den første uge af november, og nytår var ikke langt borte.

Klokken syv indfandt Maze sig i strålende humør. Han kom ind så utvungent, som om han var hjemme, og overrakte med en kompliment Cora en stor buket roser. Han tilføjede i den lette tone, som kun en verdensmand anslår:

"Jeg synes allerede, at jeg kender Dem lidt og at jeg har kendt Dem lige fra De var ganske lille; Deres fader har talt om Dem i mange år."

Da Cachelin fik øje på blomsterne, udbrød han:

"Det er virkelig yderst korrekt."

Og hans datter tænkte på, at Lesable ikke havde haft blomster den dag, han blev forestillet for hende. Den smukke Maze lod til at befinde sig overordentlig vel, han lo fornøjet som et menneske, der første gang er hos nogle gamle venner, og han sagde diskret Cora nogle galante bemærkninger, som fik blodet til at stige op i hendes kinder.

Han fandt hende i høj grad attråværdig. Da han var gået, sagde Cachelin:

"Han er flink, hvad! Der må jo også være noget ved ham, for alle kvinder er bedåret af ham."

Cora var mindre veltalende, men indrømmede ikke desto mindre, at hun fandt ham "elskværdig og ikke så affekteret, som hun havde ventet".

Lesable, der syntes at være mindre træt og mindre trist end sædvanlig, tilstod, at han havde "miskendt" ham i begyndelsen.

Maze kom igen, først sjældnere, siden oftere. De kunne alle godt lide ham. De gjorde alt for at drage ham til huset. Han blev forkælet, Cora lavede de retter til ham, som han holdt af. Og de tre mænds forhold blev snart så fortroligt, at de næsten altid var sammen. Den nye ven tog familien med i teatrene på billetter, som han skaffede gennem sine journalistbekendte.

Bagefter gik de gerne hjem til fods gennem de mørke, menneskefyldte gader. Maze og Cora gik forrest med lige lange skridt, hofte mod hofte, vuggende i samme bevægelser, i samme rytme som to væsener, der er skabt til at vandre side om side gennem livet. De talte sagte sammen, for de kom udmærket ud af det sammen, og lo med en dæmpet latter; nu og da vendte den unge kone sig om for at kaste et blik tilbage på sin fader og sin mand.

Cachelin betragtede dem med velvillige blikke, og uden at tænke på, at det var til sin svigersøn, han talte, erklærede han ofte:

"De tager sig alligevel godt ud, det er en hel fornøjelse at se dem sammen."

Lesable svarede roligt:

"Ja, de er næsten lige høje."

Han var lykkelig over at føle sit hjerte banke mindre stærkt, over, at han blev mindre forpustet, når han gik, og over, at han i det hele taget havde det langt bedre. Lidt efter lidt svandt det

nag, han nærede mod sin svigerfader, som i den sidste tid også var hørt op med sin ondskabsfulde spot.

Nytårsdag blev han udnævnt til førstefuldmægtig. Han blev så overstrømmende glad over det, at han, da han kom hjem, kyssede sin kone for første gang i et halvt år. Hun så ganske bestyrtet og flov ud, som om han havde gjort noget upassende, og hun så hen på Maze, der var kommet for at bringe alle sine gode ønsker for det nye år. Han lod også til at blive forlegen og vendte sig om mod vinduet, som om han ville undgå at se.

Men Cachelin blev snart igen ondsindet og pirrelig og begyndte på ny at stikle til sin svigersøn. Sommetider angreb han endog Maze, som om han også var vred på ham for den katastrofe, der svævede over deres hoveder, og som dag for dag rykkede nærmere.

Kun Cora lod til at føle sig fuldstændig lykkelig og rolig. Hun var så strålende, at man skulle tro, hun rent havde glemt, at den truende dag for fristens udløb stadig kom dem tættere på livet.

Det var blevet marts. Alt håb syntes tabt, for den tyvende juli ville det være tre år siden, at tante Charlotte var død.

Et tidligt forårsvejr fik alt til at spire frem, og en søndag foreslog Maze sine venner at tage en tur med langs bredden af Seinen for at plukke violer mellem buskene.

De tog afsted med et af morgentogene og steg ud ved Maisons-Lafitte. En kold vinterluftning susede endnu gennem de nøgne grene, men det lysegrønne, skinnende græs var allerede oversået med hvide og blå blomster, og frugttræerne op ad bakkerne så med deres magre arme, der var dækket med udfoldede blomster, ud som om de var smykket med rosenguirlander.

Endnu tung, trist og dyndet efter de sidste regnbyger flød Seinen mellem sine bredder, der var hærget af vinterens højvande, og hele landskabet, som endnu drev af vand og så ud, som om det lige var kommet op af et bad, udsendte under de første soldages milde varme en dunst af lind fugtighed.

De drev om i parken. Cachelin, der var i dårligt humør, slog til jordknoldene med sin spadserestok, han var endnu mere nedslået end sædvanlig og tænkte bittert, at deres ulykke nu snart ville være uafvendelig. Lesable, som også var gnaven, gik og var bange for at få våde fødder i græsset, medens hans kone og Maze ledte efter violer for at samle en buket. Cora havde i nogle dage set dårlig ud, hun var anstrengt og bleg.

Hun blev lige straks træt og ville hen for at spise frokost. De gik op til en lille restaurant, der lå bag ved en gammel, hensmuldrende mølle, og den traditionelle frokost for alle parisere, som er en tur på landet, blev anrettet i et lysthus lige ved floden på et træbord, hvorover der var bredt to servietter.

De havde knaset de stegte, sprøde småfisk, spist bøffen, der var omgivet af kartofler, og var nu i færd med at lade salatskålen med de friske, grønne blade gå rundt, da Cora pludselig fo'r op fra sin plads og gav sig til at løbe ned mod floden, idet hun med begge hænder pressede en serviet mod munden.

Lesable spurgte ængstelig:

"Hvad er der dog i vejen med hende?"

Maze blev forvirret, rødmede og stammede:

"Det ... det ved jeg ikke ... for lidt siden havde hun det meget godt."

Cachelin sad et øjeblik ganske forfjamsket, hans gaffel pegede med et salatblad på spidsen lige op i luften. Så rejste

han sig og fulgte efter sin datter. Idet han bøjede sig ud over skråningen, så han hende stå ved et træ og kaste op. En lynsnar anelse gjorde ham slap i knæene, han vaklede tilbage til sin stol, sank ned på den og så bestyrtet på de to mænd, der nu begge syntes at være blevet lige flove. Han gennemborede dem med sine ængstelige blikke uden at turde sige noget, og han var halvt vanvittig af håb og spænding.

Et kvarter gik hen i dyb tavshed. Så kom Cora tilbage, hun var blevet lidt blegere og havde ondt ved at gå. Ingen udspurgte hende direkte, hver af dem så ud, som om de gættede på en lykkelig begivenhed, det var vanskeligt at tale om, og som de på samme tid brændte efter at få besked om og var bange for at få bekræftet.

Cachelin spurgte blot:

"Går det bedre?"

Hun svarede:

"Ja tak, det var ingenting. Men vi kan nok tage tidligt hjem, jeg har lidt hovedpine."

Da de skulle gå, tog hun sin mands arm som for at tilkendegive, at der var noget i gære, hun endnu ikke turde komme frem med.

De skiltes på Saint-Lazare-banegården. Maze foregav, at han pludselig kom i tanker om, at der var noget, han skulle besørge, og han gik efter at have sagt farvel og trykket hænder.

Så snart Cachelin var blevet alene med sin datter og sin svigersøn, spurgte han:

"Hvad gik der af dig ved frokosten?"

Cora svarede først ikke, men da hun havde betænkt sig lidt, sagde hun:

"Det var ikke noget. Jeg fik blot en smule kvalme."

Hun gik slæbende, med et smil om læberne.

Lesable følte sig ilde tilpas, han pintes af forvirrede og modsigende tanker, længsel efter rigdom, dump vrede, hemmelig skam og skinsyg fejhed, og han gjorde ligesom en, der sover, og som om morgenen lukker øjnene for ikke at se lysstrålen, der glider ind mellem gardinerne og kaster en skinnende stribe over sengen.

Så snart de var kommet hjem, talte han om, at han havde et arbejde, der skulle gøres færdigt, og lukkede sig inde.

Cachelin lagde begge hænderne på sin datters skuldre og sagde:

"Du er frugtsommelig, ikke?"

Hun stammede:

"Ja, jeg tror det. Jeg er to måneder henne."

Hun havde endnu ikke talt ud, før han gav et hop i vejret af fryd og gav sig til at danse en vild cancan omkring hende, et minde fra hans garnisonsdage. Han sparkede ud med benet og trampede til trods for sin fyldige mave, så at hele lejligheden rystede, møblerne gyngede, glassene klirrede inde i buffeten og hængelampen dirrede og svingede som lampen ombord i et skib.

Så tog han sin datter i sine arme og kyssede og trykkede hende med overstrømmende kærlighed, idet han sagde:

"Å, endelig, endelig er det lykkedes! Har du sagt det til din mand?"

Hun mumlede pludselig forskræmt:

"Nej … ikke endnu … jeg … jeg ville vente."

Cachelin berolige hende:

"Nå, ja, ja, jeg forstår det. Det generer dig. Vent lidt, så skal jeg sige det til ham."

Og han fo'r ind i sin svigersøns værelse.

Da Lesable, der ingenting bestilte, så ham komme ind, rettede han sig op. Men den anden gav ham ikke tid til at samle sig.

"Ved De, at Deres kone er frugtsommelig?" busede han ud.

Lesable tabte aldeles fatningen og der kom to røde pletter på hans kinder:

"Hvad? Hvorledes? Cora? Hvad er det, De siger?"

"Jeg siger, at Cora skal have et barn, forstår De? Hvilket held, hvad?"

Og i sin glæde greb han hans hænder, trykkede dem og rystede dem som for at ønske ham til lykke, idet han gentog:

"Endelig! Endelig er det kommet! Det er brillant! Det er brillant! Tænk blot, så er pengene vore!"

Og uden at kunne styre sig længere omfavnede han ham af alle kræfter og skreg:

"Over en million, tænk, over en million!"

Han gav sig atter til at danse, men standsede pludselig:

"Men så kom dog, hun venter på Dem. Skynd Dem og kys hende i det mindste!"

Han tog ham ved skuldrene, skubbede ham hen til døren og kastede ham som en bold ind i spisestuen, hvor Cora var blevet stående ængstelig og lyttende.

Da hun fik øje på sin mand, veg hun tilbage og hendes strube sammensnøredes af en voldsom bevægelse. Han stillede sig foran hende bleg og forpint. Han så ud som en dommer og hun som en skyldig.

Endelig sagde han:

"Det lader til, at du er frugtsommelig?"

Med skælvende stemme stammede hun:

"Ja, det lader til det."

Men Cachelin tog dem begge i nakken og skubbede deres ansigter ind til hinanden, idet han skreg:

"Men så kys da hinanden, for fanden! Det er nok umagen værd!"

Og da han havde sluppet dem, erklærede han i overstrømmende glæde:

"Endelig har vi vundet spillet! Ved De hvad, Léopold, vi køber os straks et landsted. Dér kan De da blive helt rask igen."

Denne tanke fik Lesable til at skælve.

Hans svigerfader fortsatte:

"Og så inviterer vi kontorchefen derud sammen med sin kone, og da ekspeditionssekretæren snart er færdig, kan De få hans stilling. Det kan man kalde en karriere, ikke?"

Efterhånden som Cachelin talte, steg det alt sammen op for Lesable, han så sig selv stå og tage imod kontorchefen uden for en stor, smuk, hvid villa ved bredden af Seinen. Han havde en lærredsjakke på og en panamahat på hovedet.

Det var, som om noget blødt og lindt dukkede frem i hans hjerte ved denne fremtidsudsigt, noget lunt og godt, der gik over i hans blod og allerede syntes at gøre ham lettere og raskere.

Han smilede, men svarede dog endnu ikke.

Cachelin, som var beruset af forventninger og blev revet med af sine drømme, vedblev:

"Hvem ved, hvorledes det videre vil gå! Vi får nok en del indflydelse der på egnen. De kan måske blive deputeret. I hvert tilfælde kan vi vælge og vrage og skaffe os en behagelig omgangskreds. De må have en lille hest og en kurvevogn til hver morgen at køre til stationen med."

Forestillinger om luksus, elegance og velvære vågnede i Lesables bryst. Den tanke, at han selv skulle køre sådan en lille fiks vogn ligesom dem, hvis rigdom så ofte havde vakt hans misundelse, satte kronen på hans tilfredshed. Han kunne ikke bare sig for at udbryde:

"Ak ja, det ville minsandten være dejligt!"

Cora, der så, at han overgav sig, smilede også, rørt og taknemmelig; og Cachelin, som ikke kunne se, at der kunne være noget i vejen, erklærede:

"Skal vi ikke gå ud og spise til middag på en restaurant? Nu har vi da for fanden nok lov til at spendere lidt på os selv."

De var lidt oprømte alle tre, da de kom hjem, og Lesable, der så dobbelt, og hvis tanker dansede rundt i hovedet på ham, kunne ikke finde ind i sit mørke rum. Måske af en fejltagelse, måske af forglemmelse lagde han sig i den endnu tomme seng, hvori hans kone om et øjeblik ville lægge sig. Og hele natten igennem havde han en fornemmelse af, at hans leje gyngede, duvede, rullede og slingrede som en båd. Han blev endog en lille smule søsyg.

Da han vågnede, blev han noget overrasket ved at finde Cora i sine arme.

Hun slog øjnene op, smilede og i en pludselig tilskyndelse kyssede hun ham kærligt og taknemmeligt. Så sagde hun til ham med den bløde stemme, kvinder har, når de er kælne:

"Hvis du vil være rigtig sød, så lad være med at gå i ministeriet i dag. Du behøver ikke længere at være så pligtopfyldende, nu da vi bliver rige. Vi kan tage ud på landet igen i dag, vi to sammen, ganske alene."

Han følte sig udhvilet, indlullet i det trætte velvære, der følger oven på en fest, og døsig af sengevarmen. Han fik en vis tung lyst til at blive liggende der længe, til ikke mere at foretage sig noget, men leve roligt i uforstyrreligt velbehag. En ukendt og mægtig dovenskabstrang lammede hans sjæl og hans krop, og en tåget, stadig og lykkelig tanke foresvævede ham: "Han ville blive rig, blive uafhængig."

Men pludselig blev han bange og spurgte ganske sagte, som om han var ængstelig for, at hans ord skulle blive hørt gennem væggene:

"Er du nu også aldeles vis på, at du er frugtsommelig?"

Hun beroligede ham straks:

"Ja, det er jeg. Jeg har ikke taget fejl."

Han var dog endnu lidt urolig og gav sig til at føle på hendes opsvulmede underliv.

"Jo, det er sandt," erklærede han, "men du kan jo ikke få barnet inden den bestemte dag. Bare de ikke finder på at bruge det til at bestride vor ret."

Denne formodning gjorde hende vred. – Næh, det manglede bare, at man skulle finde på at chikanere hende nu efter alt det, hun havde gået igennem, efter alt det besvær og alle de anstrengelser! Det måtte hun rigtignok sige! Hun måtte sætte sig, hun var ganske ude af sig selv af harme.

"Lad os straks gå hen til notaren," sagde hun.

Han mente imidlertid, at de gjorde bedst i først at skaffe sig en attest fra en læge. De gik derfor atter op til doktor Lefilleul.

Han kendte dem straks igen og spurgte:

"Nå, er det lykkedes?"

De blev begge to ildrøde i hovedet og Cora mistede lidt af sin selvbeherskelse.

"Ja, det tror jeg i det mindste," stammede hun.

Lægen gned sig i hænderne:

"Det ventede jeg, det ventede jeg. Det middel, jeg anviste Dem, slår aldrig fejl, med mindre der fra den ene af parterne er radikal uduelighed til stede."

Da han havde undersøgt den unge kone, erklærede han:

"Det er i sin orden! Bravo!"

Og han skrev på et ark papir:

"Undertegnede dr.med. Lefilleul attesterer herved, at fru Léopold Lesable, født Cachelin, frembyder alle symptomerne på et omtrent tre måneders svangerskab."

Så vendte han sig om imod Lesable:

"Og De? Hvorledes står det sig med brystet og med hjertet?"

Han bankede på ham, hørte efter og fandt, at han var fuldstændig helbredet.

Glade og lykkelige, arm i arm og med lette skridt gik de fra ham. Men på vejen fik Léopold en idé:

"Inden vi går hen til notaren, ville du måske gøre vel i at anbringe et eller to håndklæder indenfor din kjole, det tiltrækker sig opmærksomheden, og så tror han ikke, det er noget, vi finder på for at vinde tid."

De gik altså hjem, og han klædte selv sin kone af for at lave hende en skuffende figur. Ti gange i træk forandrede han om på

håndklæderne og gik et par skridt tilbage for at dømme om virkningen; han ville opnå et fuldstændig naturtro udseende.

Da han endelig var tilfreds med resultatet, begav de sig atter på vej, og på gaden lod han til at være ganske stolt over at følges med den svære kvindeskikkelse, der var som en levende attest for hans manddomskraft.

Notaren modtog dem med stor imødekommenhed.

Han hørte på deres forklaring, gennemløb flygtigt lægens certifikat og kastede, da Lesable trængte ind på ham med et: "De kan i øvrigt selv se, det er sandt," et overbevist blik på den unge kones fyldige og toppede figur.

De sad et øjeblik og ventede i spændt angst, indtil lovens fortolker erklærede:

"Det er klart nok. Hvad enten barnet er født eller skal fødes, det eksisterer, det lever! Vi venter altså med at eksekvere testamentet, indtil fruens nedkomst er overstået."

Da de kom ud fra notarens kontor, kyssede de i overvældende glæde hinanden på trappen.

VII

Lige siden familiens tre medlemmer havde gjort den lykkelige opdagelse, levede i den mest fuldkomne enighed og samdrægtighed. De var alle sammen i godt, ligeligt og velvilligt humør. Cachelin havde fået hele sin gamle gemytlighed tilbage og Cora overvældede sin mand med omhu. Også Lesable syntes at være blevet et helt andet menneske, han var altid glad og fornøjet, helt forskellig fra tidligere.

Maze kom mindre ofte og syntes nu at føle sig ilde tilpas der i huset. Han blev altid vel modtaget, men stemningen var noget

køligere, for lykken er egenkærlig og undværer helst fremmede.

Selv Cachelin syntes at nære en vis fjendtlig følelse mod den smukke unge mand, som han nogle måneder tidligere havde været så ivrig for at få indført i huset. Det var ham, der meddelte vennen, at Coralie ventede en arving. Uden omsvøb sagde han til ham:

"De ved vel, at min datter er frugtsommelig?"

Maze spillede overrasket og erklærede:

"Nej virkelig? De må da være forfærdelig lykkelig!"

Cachelin svarede: "Ja, selvfølgelig," og lagde mærke til, at hans kollega tværtimod syntes langt fra at være henrykt. Ligegyldigt om det er deres skyld eller ikke, så holder mændene ikke af at se de kvinder, hvis opvartende kavalerer de er, i den tilstand.

Maze blev imidlertid ved med hver søndag at spise til middag hos dem. Men aftenerne slæbte sig besværligt hen, skønt der ikke havde været nogen som helst alvorlig disharmoni mellem dem. Denne mærkelige forlegenhed voksede fra uge til uge. En aften, da Maze lige var gået, erklærede Cachelin endog med en rasende mine:

"Nu begynder jeg snart at få nok af den fyr!"

Og Lesable svarede:

"Ja, han vinder jo ikke ved nærmere bekendtskab."

Cora havde slået øjnene ned. Hun kom ikke frem med sin mening. Hun så ud til at føle sig generт, når hun var sammen med Maze, der på sin side gjorde indtryk af at skamme sig overfor hende; han så ikke mere på hende, smilede ikke og kom aldrig mere med teaterbilletter. Den før så hjertelige fortrolighed syntes nu at tynge på ham som et åg.

En torsdag, da Lesable kom hjem til middag, klappede Cora hans bakkenbarter kærligere end ellers og hviskede ind i hans øre:

"Jeg er bange for, at du vil skænde på mig."

"Hvorfor det?"

"Jo, for … Maze har været her i formiddag; men da jeg ikke vil have, at folk skal have noget at snakke om, bad jeg ham om aldrig oftere at indfinde sig, når du ikke var hjemme. Det forekom mig, at han blev lidt stødt."

Lesable var blevet overrasket, han spurgte:

"Hvad sagde han da?"

"Åh, ikke noget videre, men jeg syntes alligevel ikke rigtig om hans væsen og derfor bad jeg ham om helt at høre op med sine besøg. Du ved nok, at det er dig og fa'r, som har trukket ham herhen, jeg havde ikke noget med det at gøre. Derfor var jeg bange for at have gjort dig imod ved at lukke døren for ham."

En taknemmelig glæde skød op i hendes mands hjerte:

"Du har handlet rigtigt, fuldstændig rigtigt. Jeg takker dig endog for det."

Hun fortsatte, for med det samme at få de to mænds indbyrdes stilling, som hun på forhånd havde ordnet, gjort klar:

"På kontoret skal du bare lade, som om der ingenting er foregået, og tale med ham ligesom før; forskellen er blot, at han ikke kommer her mere."

Lesable tog ømt sin kone i sine arme og kyssede hende længe på hendes øjne og hendes kinder. Så sagde han:

"Du er en engel!"

VIII

Resten af Coralies svangerskab forløb, uden at der indtraf noget nyt.

En af de sidste dage i september nedkom hun med en datter, som fik navnet Desirée. Da de imidlertid ville have en højtidelig dåb, blev det bestemt, at hun ikke skulle døbes før næste sommer og at festen skulle holdes på det landsted, det var deres agt at købe.

De valgte det i Asnières, oppe på bakken med udsigt over Seinen.

I løbet af vinteren skete der store begivenheder. Så snart arven var kommet dem i hænde, tog Cachelin sin afsked med pension og forlod straks kontoret. Han tilbragte derefter sin tid med ved hjælp af en fin, mekanisk sav at udskære cigarkasselåg. Deraf lavede han ure, æsker, jardinièrer, alle slags små, løjerlige møbler. Han blev aldeles fanatisk over dette arbejde, som han havde fået ideen til ved i Avenue de l'Opéra at se en omvandrende arbejder, der falbød disse træplader, sidde og snitte dem. Alle måtte beundre hans frembringelser, og hver dag fandt han på nye mønstre og nye, snildt udtænkte, barnagtige sammensætninger.

Han gik selv om i en stadig begejstring over sit værk og gentog uophørlig:

"Det er alligevel forbavsende, hvad man kan få lavet sammen!"

Ekspeditionssekretæren, Rabot, var endelig død og Lesable udfyldte hans stilling uden dog endnu at være officielt udnævnt, da der ikke var gået det reglementerede tidsrum siden hans sidste forfremmelse.

Cora var straks blevet en hel anden kvinde, elegantere og mere tilbageholdende; instinktmæssigt havde hun forstået at gribe de forandringer, besiddelsen af en formue må medføre.

Ved nytår gjorde hun en visit hos kontorchefens frue, en ældre, svær dame, som, skønt hun havde boet tredive år i Paris, var blevet ved at være lige provinsiel. Cora bad hende om at være gudmoder til hendes datter, og hun lagde så megen elskværdighed og overtalelse ind i denne bøn, at fru Torcheboeuf lovede at efterkomme hendes ønske. Bedstefaderen Cachelin blev gudfader.

Højtideligheden fandt sted en søndag i juni i et blændende solskinsvejr. Hele kontorpersonalet var indbudt med undtagelse af den smukke Maze, som de ikke mere så noget til.

Klokken ni stod Lesable på perronen og ventede på toget fra Paris, medens en tjener i et prunkende livré med store guldknapper holdt udenfor stationsbygningen i en splinterny kurvevogn, forspændt med en velnæret pony.

Lokomotivet fløjtede noget borte, så rullede det op foran stationen med sin lange kæde af vogne bagefter sig. En strøm af rejsende væltede ud af kupeerne.

Kontorchef Torcheboeuf steg sammen med sin kone, der var i et skrigende toilette, ud af en første klasses kupé, medens Pitolet og Boissel hoppede ud fra en anden klasses. Lesable havde ikke turdet indbyde fa'r Savon, men det var aftalt, at de tilfældigt skulle støde på ham i løbet af eftermiddagen og med kontorchefens tilladelse tage ham med hjem til middag.

Lesable skyndte sig hen imod sin overordnede, der så ganske lille ud, som han der kom trippende i sin sorte diplomatfrakke, i hvis knaphul hans store roset blomstrede som en svulmende

rød rose. Den bredskyggede hat, der sad helt oppe på hans mægtige isse, trykkede hans uanselige skikkelse endnu lavere, så at han så ud som et ligefremt fænomen. Når hans kone blot hævede sig en lille smule på tåspidserne, kunne hun med lethed se over hans hoved.

Léopold strålede, bukkede og takkede. Han hjalp dem op i vognen og løb så henimod sine to kolleger, som beskedent kom bagefter; han trykkede deres hænder, idet han bad dem undskylde, at han ikke kunne have dem med i vognen, der var alt for lille:

"Gå bare langs med Seinen, så kommer De lige forbi min dør: Villa Desirée, den fjerde efter svinget. Skynd Dem."

Han steg op i vognen og tog tømmerne, medens tjeneren behændigt sprang op på det lille sæde bagved.

Ceremonien gik for sig så fuldendt som muligt. Straks efter den kørte de hjem for at spise frokost. Hver af gæsterne fandt under sin serviet en gave, der var afpasset efter hans betydning. Gudmoderen fik et massivt guldarmbånd og hendes mand en slipsnål med rubiner, Boissel en tegnebog af ruslæder og Pitolet en smuk merskumspibe. Det var Desirée, der ville vise sine nye venner en opmærksomhed, sagde hendes forældre.

Fru Torcheboeuf, som var højrød af glæde og forvirring, satte straks armbåndet om sin tykke arm, og da kontorchefen havde et smalt, sort slips på, hvori der ikke kunne stikkes nogen nål, stak han sin foræring ned i sit frakkeopslag, neden under Æreslegionen som en lavere orden.

Gennem vinduet sås et stykke af floden, der flød op mod Surennes mellem de træbevoksede bredder. Solen faldt som en regn over vandet og forvandlede det til en ildflod. Den første del

af måltidet forløb meget alvorligt, hr. og fru Torcheboeufs nærværelse trykkede stemningen. Men efterhånden blev der livligere. Cachelin kom med grovkornede vittigheder, som han følte, at han nu, da han var rig, kunne tillade sig, og alle lo.

Hvis det var Pitolet eller Boissel, som havde sagt dem, ville de have været stødende.

Ved desserten blev barnet bragt ind, for at hver af gæsterne kunne kysse det. Det var helt indhyllet i kniplinger og betragtede de tilstedeværende med sine blå, svømmende, tanketomme øjne og drejede lidt på det pluskæbede hoved, hvori der syntes at vågne en begyndelse til iagttagelseslyst.

Under den almindelige støj og summen af stemmerne, stødte Pitolet til sin sidemand Boissel og spurgte:

"Kan De se, hvem hun ligner?"

Klokken var imidlertid blevet to, kaffen og likørerne var drukket og Cachelin foreslog at vise gæsterne rundt i ejendommen og bagefter gå en tur langs med Seinen.

I sluttet trop marcherede de først fra værelse lige værelse lige fra kælderen og op til loftet, derefter ud i haven, fra træ til træ og fra busk til busk. Da det var overstået, delte de sig i to grupper til spadsereturen.

Cachelin, der følte sig lidt forlegen, når han var i dameselskab, trak Boissel og Pitolet med ned til caféerne ved bredden af floden, medens fruerne Torcheboeuf og Lesable med deres mænd gik op ad bredden i den modsatte retning, da ordentlige damer ikke kan blande sig mellem det løsslupne søndagspublikum.

De gik langsomt, fulgt af de to herrer, der snakkede alvorligt sammen om kontoret.

Ude på floden gled bådene forbi, roet af unge mænd, hvis muskler ved hvert af de kraftige tag strammedes under den solbrændte hud på de nøgne arme. Deres ledsagersker lå døsige af solen henslængte på hvide eller sorte skind og passede roret, mens de røde, gule eller blå silkeparasoller over deres hoveder så ud som uhyre blomster, der flød på vandet. Fra båd til båd fløj skrig, kalden og skældsord, og en fjern, vedvarende, forvirret summen af menneskestemmer nåede op til dem fra den vrimlende søndagslystighed længere nede.

Langs hele flodbredden sad lange rækker af ubevægelige fiskere med deres snører, mens næsten nøgne mænd og drenge stillede sig op på rælingen af kluntede fiskerfartøjer og sprang ud på hovedet for atter at kravle op i deres både og igen springe ud i strømmen.

Fru Torcheboeuf fulgte dem overrasket med øjnene. Cora sagde:

"Således er det hver søndag. Det ødelægger helt dette dejlige sted for mig."

En robåd kom sagte ned imod dem. To kvinder roede, medens deres kavalerer lå og drev i båden. Den ene af kvinderne råbte ind mod bredden:

"Ohoj! Ohoj! Mine damer! Jeg har et mandfolk til salgs! Vil De have ham, skal De få ham billigt!"

Cora vendte sig foragtelig bort og stak sin arm ind under sin gæsts:

"Vi kan ikke en gang være i fred her, lad os hellere gå. Hvor de fruentimmere er sunket dybt!"

De gik. Torchebouef sagde til Lesable:

"Det er afgjort, det bliver nu til nytår. Departementschefen har udtrykkeligt lovet mig det."

"Jeg ved ikke, hvorledes jeg skal takke kontorchefen!"

Da de kom tilbage til lågen, fik de øje på Cachelin, Pitolet og Boissel, der med tårer i øjnene af latter kom næsten bærende med fa'r Savon, som de, efter hvad de spøgende forsikrede, havde truffet nede ved bredden sammen med en mystisk dame.

Den gamle blev forfjamsket ved at gentage:

"Det er ikke sandt, nej, det er ikke sandt. Det er ikke pænt af Dem at sige sådan noget, hr. Cachelin, det er ikke pænt af Dem."

Men Cachelin, der var lige ved at kvæles, skreg:

"Den lurifaks! Han kaldte hende: "min søde lille gåsepen". Der fangede vi ham, den gamle udhaler!"

Selv damerne måtte le med, så komisk var den skikkelige mands forfærdelse.

Cachelin fortsatte:

"Hvis kontorchefen tillader det, så beholder vi til straf vor fange til middag!"

Torcheboeuf samtykkede velvilligt. Og de blev ved med at more sig over damen, der var blevet ladt i stikken af den gamle, som stadig protesterede og blev mere og mere ulykkelig over denne dårlige spøg.

Lige til aften var det et uudtømmeligt stof til vittigheder, der endog af og til udartede til tvetydigheder.

Cora og fru Torcheboeuf havde sat sig ud under markisen på verandaen for at se på solnedgangen. Solen sendte sit purpurstøv ned over bladene. Intet vindpust fik grenene til at

bevæge sig; en dyb, uendelig fred sænkede sig fra den stille, flammerøde himmel.

Endnu gled enkelte, langsomme både forbi på vejen hjem til landingsstedet.

Cora spurgte:

"Der siges jo, at den stakkels hr. Savon har været gift med en tøjte, ikke?"

Fru Torcheboeuf, som var inde i alt, hvad der vedrørte kontoret, svarede:

"Ja, hun var forældreløs og alt for ung, hun bedrog ham med et dårligt subjekt, som hun endte med at løbe bort med."

Efter et lille ophold tilføjede den svære dame:

"Jeg siger, at han var et dårligt subjekt, men i grunden ved jeg ikke noget om det. Man påstår, at de holdt meget af hinanden. I hvert tilfælde er fa'r Savon ikke bedårende."

Fru Lesable svarede alvorligt:

"Det er ingen undskyldning. Den stakkels mand er virkelig i høj grad til at beklage. Hr. Barbou, som bor her inde ved siden af, er det gået lige sådan. Hans kone forelskede sig i en forløben maler, som tilbragte sommeren her, og nu er hun rejst til udlandet sammen med ham. Jeg forstår ikke, at en kvinde kan falde så dybt. Efter min mening burde der være en særlig straf for den slags fruentimmer, som bringer skam over deres familie."

Ved enden af gangen kom ammen bærende med barnet i dets kniplinger; det var ganske rosenrødt i det gyldentrøde aftenskær. Det så op mod himlen med det samme ubestemte, svømmende, lidt forbavsede udtryk, som det betragtede menneskene med.

Alle herrerne, der havde siddet og passiaret lidt længere borte, kom til, og Cachelin tog sin datterdatter i sine arme og løftede hende højt op, som om han ville bære hende ud i firmamentet. Mod horisontens strålende baggrund aftegnede hun sig i sin lange hvide kjole, der nåede lige ned til jorden.

Og bedstefaderen udbrød:

"Er det nu ikke det bedste i verden, hvad fa'r Savon?"

Men den gamle svarede ikke, måske havde han intet at sige eller måske tænkte han på for meget.

En tjener lukkede døren op ud imod haven og meldte:

"Der er serveret!"

Denis

Til Léon Chapron.

I

Marambot brød brevet, som Denis, hans tjener, rakte ham, og smilede.

Denis, der var en lille, firskåren og gemytlig fyr, havde været tyve år i huset og blev på hele egnen nævnt som et mønster på en tjener.

"Herren ser fornøjet ud, har herren fået en god nyhed?" spurgte han.

Marambot var ikke rig. Han havde tidligere været apoteker i en lille by, var ugift og levede af de penge, han møjsommeligt havde skrabet sammen ved at sælge dråber til bønderne. Han svarede:

"Ja, min ven. Fa'r Malois tør ikke indlade sig på den proces, jeg har truet ham med. Jeg får pengene i morgen. Fem tusinde francs, det skæpper ikke så dårligt i en gammel ungkarls kasse."

Og Marambot gned sig i hænderne. Han var en mand af en fredsommelig karakter, snarere tungsindig end munter, ude af stand til at anstrenge sig for at føre noget igennem og ligeglad overfor sine interesser.

Han havde nemt kunnet skaffe sig større velstand, hvis han blot havde benyttet sig af, at nogle af hans kolleger, der havde nedsat sig i byer, hvor der var udmærket forretning, gik hen og døde, til at tage arven og kunderne op efter dem. Men den kedelige udsigt til at skulle flytte og tanken om alle de skridt,

der først måtte gøres, havde bestandig holdt ham tilbage. Efter nogle dages betænkningstid endte han altid med at sige til sig selv:

"Å pyt! Lad det være til næste gang. Jeg taber ikke noget ved at vente. Jeg finder måske det, der er bedre."

Denis derimod tilskyndede stadig sin herre til at tage fat på noget. Han var af naturen meget foretagelseslysten og gentog gang på gang:

"Det skulle bare være mig, der sad med en lille begyndelseskapital, så skulle jeg snart få noget ud af den. Havde jeg bare tusinde francs, skulle det nok blive til noget."

Marambot smilede uden at svare og gik ud i sin lille have, hvor han drømmende gav sig til at spadsere op og ned med hænderne på ryggen.

Denis sang hele dagen igennem, trallede viser og omkvæd som en mand, der er rigtig glad. Han udviste endog en usædvanlig energi, idet han gav sig til at pudse vinduer hele huset over og gned på ruderne, stadig syngende af fuld hals.

Marambot, der var forbavset over denne arbejdsiver, sagde et par gange smilende til ham:

"Hvis du tager sådan fat, min ven, bliver der ikke mere tilbage at gøre for dig i morgen."

Den næste morgen, henimod klokken ni, gav postbuddet Denis fire breve, hvoraf det ene var meget tungt, til hans herre. Marambot lukkede sig straks inde i sit soveværelse og blev der en stor del af eftermiddagen. Så kaldte han på sin tjener og bad ham gå med fire breve hen på posthuset. Et af dem var adresseret til hr. Malois, det var formodentlig en kvittering for pengene.

Denis stillede intet som helst spørgsmål til sin herre; han så ud til at være lige så nedslået og bedrøvet den dag, som han den foregående havde været glad og munter.

Det blev nat. Marambot gik i seng til sædvanlig tid og faldt straks i søvn.

Han blev vækket ved en underlig støj. Han satte sig op i sengen og hørte efter. Pludselig gik døren op, og Denis viste sig på tærsklen med et lys i den ene hånd og køkkenkniven i den anden. Hans øjne stirrede stift frem for sig, hans mund og hans kinder var fortrukne som hos folk, der er bytte for en forfærdelig sindsbevægelse, og han var lige så bleg som et spøgelse.

Marambot blev ganske bestyrtet, han troede, at tjeneren gik i søvne og skulle lige til at springe ud af sengen for at løbe hen til ham, da Denis pustede lyset ud og fo'r henimod ham. Han strakte sine hænder ud for at tage af for stødet, der væltede ham tilbage på ryggen, og han søgte at gribe den anden i armen for at hindre ham i at stikke med kniven; han følte sig fuldt og fast overbevist om, at hans tjener var blevet gal. Det lykkedes ham dog ikke, kniven ramte ham først i skulderen, så i panden og så i brystet. Han gjorde alt for at værge sig, slog med hænderne ud i mørket, sparkede fra sig som en fortvivlet og skreg:

"Denis! Denis! Men Denis da, er du blevet gal?"

Men den anden slog stadig løs, snart blev han slået tilbage af et næveslag og snart sparket til side, men han kastede sig på ny stønnende og rasende over sin herre. Marambot blev såret endnu to gange i benet og en gang i underlivet. Men pludselig

fo'r en lynsnar tanke igennem hans hjerne og han gav sig til at råbe:

"Hold op! Hold op! Hører du, Denis, jeg har jo ikke fået pengene!"

Tjeneren holdt straks op og Marambot kunne i mørket høre hans pibende åndedræt.

Han skyndte sig at fortsætte:

"Jeg fik ingen, Malois har betænkt sig, vi fører alligevel proces; det var derfor, at du måtte med brevene på posthuset. Du kan selv gå hen og læse de andre, de ligger på min sekretær."

Og med anspændelsen af sine sidste kræfter famlede han efter tændstikkerne på sit natbord og tændte lyset.

Han var dækket med blod. Væggene var oversprøjtede med røde stænk. Lagener, gardiner, alt var rødt. Denis, der også var blodig fra øverst til nederst, stod midt i værelset.

Da Marambot så det, troede han, at det var ude med ham, og han mistede bevidstheden.

Ved daggry kom han atter til sig selv. Det varede lidt, inden han kunne få samlet sig så meget, at han huskede, hvad der var foregået. Men pludselig vendte erindringen om attentatet og hans sår tilbage og han blev grebet af en så voldsom frygt, at han lukkede øjnene fast til for intet at se. Da der var gået nogle minutter, blev han dog roligere og gav sig til at tænke efter. Han var ikke død lige på stedet, der var altså en mulighed for, at han kunne komme sig. Han følte sig svag, meget svag, men han led egentlig ikke, kun mærkede han hist og her på forskellige steder af kroppen, at der var noget, der generede ham, som om han blev knebet. Han følte sig også gennemisnet, ganske våd og indsnøret, ligesom indrullet i bind. Han tænkte, at fugtigheden

måtte komme fra blodet, han lå og svømmede i, og det løb ham koldt ned ad ryggen af angst ved tanken om denne røde væske, der pumpedes ud af hans årer og fyldte hele sengen. Muligheden for atter at se det forfærdelige syn fik ham til at stivne af rædsel, og han tvang sig til at holde øjnene lukkede, som om de imod hans vilje ville åbne sig.

Hvad var der blevet af Denis? Han var sandsynligvis løbet sin vej.

Men hvad skulle han selv gøre? Stå op? Råbe om hjælp? Men hvis han gjorde en eneste bevægelse, ville hans sår sikkert atter åbne sig og han ville forbløde, til han faldt død om.

På en gang hørte han, at døren til hans værelse blev stødt op. Hans hjerte holdt næsten op med at slå. Det måtte være Denis, der kom for at gøre det helt af med ham. Han holdt sit åndedræt tilbage, for at morderen skulle tro, at alt var forbi, at hans værk var fuldendt.

Han mærkede, at tæppet blev løftet til side og at nogen følte på hans underliv. En skærende smerte lige ved hoften fik ham til at skælve. Nu blev han ganske blidt og omhyggeligt vasket med koldt vand. Forbrydelsen var altså blevet opdaget og der var nogen, som plejede ham og frelste ham. En vanvittig glæde strømmede igennem ham, men af forsigtighed ville han ikke tilkendegive, at han atter var kommet til bevidsthed, og han nøjedes med at åbne det ene øje en lille bitte smule på klem.

Han så Denis stå ved siden af sig. Denis i egen person! Barmhjertige Himmel! Han lukkede i en fart øjet til igen.

Denis! Hvad gjorde han? Hvad ville han? Hvilken skrækkelig plan havde han nu udklækket?

Hvad han gjorde? Han var naturligvis i færd med at vaske for at udslette sporene! Og bagefter ville han begrave ham ude i haven, ti fod under jorden, for at ingen skulle opdage ham! Eller måske nede i kælderen under alle vinflaskerne!

Marambot kom til at skælve så stærkt, at alle hans lemmer dirrede.

Han sagde til sig selv:

"Jeg er fortabt, fortabt!"

Og han trykkede fortvivlet øjenlågene fast til for ikke at se kniven blive hævet til det sidste stød. Men det kom ikke. Nu løftede Denis ham lidt op og lod noget linned glide ind under ham; derpå gav han sig til omhyggeligt at forbinde begge benene, således som hans herre i sin apotekertid havde lært ham det.

For en mand, der forstod sig på det, var der ikke længere nogen tvivl mulig: efter at tjeneren først havde villet dræbe ham, prøvede han nu på at frelse ham.

Og med døende stemme gav Marambot ham dette praktiske råd:

"Rør tjæresæbe ud i vandet til at vaske sårene ud med."

Denis svarede:

"Det er det, jeg gør, herre."

Marambot lukkede begge øjnene op.

Der var ikke længere det mindste blod at se, hverken på sengen, i værelset eller på morderen. Den sårede lå udstrakt mellem blændende hvide lagener.

De to mænd så på hinanden.

Endelig sagde Marambot blidt:

"Du har begået en stor forbrydelse."

Denis svarede:

"Jeg er i færd med at bøde på den. Hvis herren ikke melder mig, skal jeg tjene herren lige så tro som før."

Det var ikke øjeblikket til at gøre tjeneren imod, og Marambot stammede, idet han atter lukkede øjnene:

"Jeg lover dig at lade være med at melde dig."

II

Denis reddede sin herre. Han tilbragte nætter og dage uden at sove, forlod ikke et øjeblik den syges værelse, talte dråber og lavede te, følte på pulsen og talte ængsteligt dens slag og behandlede ham med en øvet sygeplejerskes dygtighed og en søns hengivenhed.

Hvert øjeblik spurgte han:

"Nå herre, hvorledes har De det?"

Og med svag stemme svarede Marambot:

"Tak, min ven, lidt bedre."

Når den sårede vågnede op om natten, så han ofte sin tjener sidde stille i lænestolen ved siden af sengen og græde og tørre sine øjne.

Aldrig før var apotekeren blevet til den grad plejet og kælet for. Han havde først sagt til sig selv:

"Så snart jeg er blevet rask, vil jeg skille mig af med den slyngel."

Men han var nu blevet rekonvalescent og opsatte fra dag til dag at sende sin morder bort. Han tænkte, at ingen anden ville være så opmærksom og så omhyggelig overfor ham og at han gennem frygten kunne have krammet på ham, han underrettede ham derfor om, at han hos sin notar havde

deponeret et testamente, hvori morderen, hvis der hændte en ny ulykke, ville blive angivet til øvrigheden.

Denne forsigtighedsforanstaltning forekom ham tilstrækkelig til for fremtiden at sikre sig mod et nyt attentat, og han spurgte sig selv, om det endog ikke ville være klogere at beholde ham hos sig for bedre at passe på ham.

Ligesom tidligere, når det gjaldt om at overtage et eller andet større apotek, kunne han ikke bekvemme sig til at tage en beslutning.

"Det kan altid være tidsnok," sagde han til sig selv.

Denis blev ved at vise sig som en uforlignelig tjener. Marambot var blevet helt rask.

Han beholdt ham.

Men en morgen, da han sad og spiste frokost, hørte han pludselig et vældigt spektakel ude i gården. Han styrtede derud. To gendarmer stod og holdt på Denis, der slog om sig af alle kræfter. Sergenten skrev den anholdtes svar ned i en bog.

Så snart tjeneren fik øje på sin herre, gav han sig til at hulke og skreg:

"Herren har meldt mig, det var ikke pænt af herren ikke at holde sit ord til mig, det var ikke pænt, det var ikke pænt!"

Marambot var ganske bestyrtet og meget ulykkelig over at blive mistænkt. Han løftede hånden:

"Jeg sværger for Guds åsyn, min ven, at jeg ikke har meldt dig. Jeg kan ikke begribe, hvorledes gendarmerne har fået at vide, at du har forsøgt på at myrde mig."

Det gav et sæt i sergenten:

"De siger, at han har villet myrde Dem, hr. Marambot?"

Apotekeren svarede forfjamsket:

"Nå ja … men jeg har ikke meldt ham … Jeg har ingenting sagt … jeg sværger, at jeg ingenting har sagt … jeg har været fuldstændig fornøjet med ham lige siden …"

Sergenten svarede strengt:

"Jeg fører Deres udsagn til protokols. Øvrigheden vil sætte pris på at få kendskab til dette nye moment i sagen, som vil overraske den meget, hr. Marambot. Jeg havde kun fået pålæg om at arrestere Deres tjener som sigtet for at have stjålet to høns, som han ulovligt og i vidners overværelse har tilegnet sig fra hr. Duhamels hønsegård. Jeg beder Dem om undskyldning for den forstyrrelse, jeg volder Dem, hr. Marambot. Jeg skal lade Deres erklæring gå videre til rette vedkommende."

Han vendte sig om imod sine mænd og kommanderede:

"Afsted, march!"

Og de to gendarmer trak af med Denis.

III

Advokaten holdt sin forsvarstale. Han hævdede, at retten stod overfor en vanvittig og lod de to forbrydelser gensidigt belyse hinanden for at støtte sin bevisførelse. Han viste tydeligt og klart, at tyveriet af de to høns og de otte knivstik i Marambots legeme var et udslag af den samme sygelige sindstilstand. Med stor finhed havde han analyseret dette forbigående vanvidsanfald, som man udenfor al tvivl ville kunne få bugt med gennem nogle måneders ophold i en sindssygeanstalt. I begejstrede udtryk havde han talt om den pligtopfyldende tjeners stadige opofrelse, om den vidunderlige, enestående omhu, hvormed han havde plejet sin herre og helbredet det sår, som han i et øjebliks forvildelse var kommet til at tilføje ham.

Mindet om den tid rørte Marambot så dybt, at han følte, at hans øjne blev våde.

Advokaten så det og med en stor gestus, der fik hans lange sorte ærmer til at folde sig ud som flagermusevinger, bredte han armene ud. Og i en sitrende tone skreg han:

"Se, se, se, mine herrer edsvorne, se disse tårer! Hvad behøver jeg at sige mere til gunst for min klient? Hvilke ord, hvilke beviser ville kunne veje op mod hans herres tårer! De taler højere end jeg, højere end loven, de råber: "Tilgivelse, tilgivelse for en times vanvid!" De bønfalder, de tilgiver, de velsigner!"

Han tav og satte sig.

Retsformanden vendte sig om mod Marambot, hvis vidnesbyrd havde været udmærket for hans tjener, og spurgte ham:

"Men sig mig en gang, min herre, selv om De virkelig har betragtet denne mand som vanvittig, hvorledes kan det så forklares, at De beholdt ham i Deres tjeneste? Derfor var han jo dog ikke mindre farlig."

Marambot svarede, idet han tørrede sine øjne.

"Ja, hvad skal man sige til det, hr. retsformand, det er så vanskeligt at få en tjener i vore dage … jeg havde ikke kunnet finde nogen bedre."

Denis blev frikendt og på sin herres bekostning anbragt på en sindssygeanstalt.

Opvarter, et glas øl!

Til José-Maria de Hérédia.

Hvorfor gik jeg den aften ind i den café? Jeg ved det ikke.

Det var koldt. En fin støvregn indhyllede gasblussene i en gennemsigtig tåge og gjorde fortovene blanke. Skæret, der faldt ud fra butiksruderne, oplyste sølet og de forbigåendes smudsige fødder. Jeg skulle ingen steder hen. Jeg drev blot lidt om efter middag. Jeg gik forbi Crédit Lyonnais, drejede ned ad Rue Vivienne og kom ind i andre gader. Pludselig fik jeg øje på en stor café, der var halvfyldt. Uden nogen som helst grund gik jeg derind. Jeg var ikke tørstig.

Jeg så mig omkring for at finde en plads, hvor jeg ikke ville være alt for indeklemt, og gik så hen og satte mig ved siden af en mand, som gjorde indtryk af at være gammel og som røg på en to skillings kridtpibe, der var lige så sort som kul.

Seks eller otte små runde bakker, der var stillet op på bordet foran på ham, angav tallet på de glas øl, han allerede havde drukket. Jeg følte ingen lyst til at undersøge ham nærmere. Ved første øjekast havde jeg set, at han var en af de øldrikkende stamgæster, som kommer om morgenen, når caféen lukker sine døre op, og først går om aftenen, når dørene bliver lukket i. Han var snavset og skaldet oppe på issen, medens lange, gråsprængte, fedtede hårtjavser faldt ned over hans frakkekrave. Hans klæder hang løst om ham og syntes at være syet til ham på en tid, da han havde mave. Man havde indtrykket af, at hans benklæder ikke sad ordentligt oppe, og at han ikke kunne gøre ti skridt, uden at hale op i dette

klædningsstykke for at holde dét fast. Havde han vest på? Den blotte tanke om hans støvler og hvad de gemte slog mig med rædsel. De frynsede manchetter var i kanten lige så sorte som hans negle.

Så snart jeg havde sat mig ned ved siden af denne uappetitlige person, sagde han roligt til mig:

"Hvordan går det med dig?"

Det gav et sæt i mig, jeg vendte mig om og stirrede ham ind i ansigtet. Han fortsatte:

"Kan du ikke kende mig igen?"

"Nej!"

"Des Barrets."

Jeg blev aldeles bestyrtet. Det var grev Jean des Barrets, min gamle skolekammerat.

Jeg trykkede hans hånd, men jeg var så overrasket, at jeg ikke kunne finde på noget at sige. Endelig fik jeg fremstammet:

"Og du, hvorledes går det dig?"

Han svarede ligegyldigt:

"Som det kan."

Han tav. Jeg ville være elskværdig og ledte efter en sætning.

"Og … hvad bestiller du forresten?"

Han svarede resigneret:

"Det ser du jo."

Jeg følte, at jeg blev rød i hovedet. Jeg trængte ind på ham:

"Hver dag?"

Han pustede røgen fra sig i lette skyer og svarede:

"Ja, det er akkurat det samme hver dag."

Han dunkede i marmorbordet med en sou, der lå og flød og skreg:

"Opvarter, to glas øl!"

En fjern stemme gentog:

"To glas øl!"

En anden endnu fjernere udslyngede et skarpt:

"To glas øl her!"

En mand med et hvidt forklæde på kom styrtende hen imod os, svingende to glas øl, så at de gule dråber sprøjtede ud over det sandede gulv.

Des Barrets tømte sit glas i et drag og satte det fra sig på bordet, mens han indsugede skummet, der var blevet hængende i hans overskæg.

Så spurgte han:

"Hvad nyt ellers?"

Jeg vidste virkelig ikke, hvilket nyt, jeg skulle fortælle ham, og stammede:

"Å, ikke noget videre. Jeg er handelsmand."

Med det samme lidenskabsløse tonefald sagde han:

"Og ... det morer dig?"

"Nej, men hvad kan det hjælpe? Man må jo være et eller andet!"

"Hvorfor det?"

"For ... for at foretage sig noget."

"Hvad skal det gøre godt for? Jeg foretager mig ingenting, som du ser, slet ingenting. Hvis man ikke ejer en hvid, så kan jeg forstå, at man arbejder. Men når man har nok til at leve, er det ikke til nogen nytte. Hvad skal man arbejde for? Arbejder du for din egen skyld eller for andres? Hvis det er for din egen, så er det, fordi det morer dig; hvis det er for andres, så er du et rigtig godt fjols."

Han lagde piben fra sig på bordet og sagde igen: "Opvarter, et glas øl!"

Så fortsatte han:

"Jeg bliver tørstig af at tale. Jeg er ikke vant til det. Ja, jeg bestiller ikke noget, jeg lader bare tiden gå og bliver gammel. Når jeg skal til at dø, vil det falde mig let. Jeg har ikke andre minder end denne café. Ingen kone, ingen børn, ingen bekymringer, ingen sorger, ingenting. Det er meget bedre."

Han tømte det glas øl, der var blevet bragt ham, lod tungen glide hen over sine læber og tog atter sin pibe.

Jeg stirrede forbløffet på ham og spurgte:

"Men du har da ikke altid været således?"

"Jo, undskyld, altid, lige siden skolen."

"Ja, men det er jo ikke et liv, kære. Det er forfærdeligt. Hør nu, du må tage dig noget for, der må være noget, du bryder dig om. Har du ingen venner?"

"Nej. Jeg står op klokken tolv og så går jeg herhen. Jeg spiser frokost, drikker øl og venter på, at det bliver mørkt, så spiser jeg til middag og drikker øl. Når klokken så er blevet henad halv et, går jeg hjem i seng, fordi her lukkes. Det er jeg mest ked af. Jeg kan regne ud, at jeg af de sidste ti år har tilbragt de seks på denne sofa her i mit hjørne og resten i min seng, aldrig andre steder. Sommetider passiarer jeg med stamgæsterne."

"Men da du kom her til Paris, hvad gjorde du så, til at begynde med?"

"Jeg studerede jura … i Café de Médicis."

"Ja, men bagefter?"

"Bagefter … så flyttede jeg over på den anden bred, herhen."

"Hvorfor gjorde du dig dog den ulejlighed?"

"Ja, herregud, man kan da heller ikke tilbringe hele sit liv i studenterkvarteret. De unge mennesker gør for meget spektakel. Nu rører jeg mig ikke længere af stedet. Opvarter, et glas øl!"

Jeg troede, at han gjorde nar af mig, og fortsatte min spørgen:

"Hør nu, svar mig oprigtigt, har du ikke haft en eller anden stor sorg? En ulykkelig kærlighedshistorie, formodentlig? Du må på en eller anden måde være mærket af ulykken. Hvor gammel er du?"

"Jeg er tre og tredive, men jeg ser ud, som om jeg mindst var fem og fyrre."

Jeg så rigtigt på ham. Hans rynkede, uplejede ansigt lignede næsten en oldings. Helt oppe på issen viftede et par enkelte lange hår over den ikke helt rene hud. Han havde buskede øjenbryn og gamle, stive skægstubbe. Pludselig, jeg ved ikke hvorfor, så jeg for mig et vandfad fuldt af sort, fedtet vand, vandet, hvori dette ansigt var blevet vasket.

Jeg svarede:

"Ja, du ser virkelig ældre ud, end du er. Du må ganske bestemt have haft store sorger."

Hans stemme var stadig lige rolig:

"Nej, jeg har ikke, det forsikrer jeg dig. Jeg er blevet gammel, fordi jeg aldrig kommer i frisk luft. Der er ikke den ting, der ødelægger folk som denne cafétilværelse."

Jeg kunne ikke bekvemme mig til at tro ham:

"Du må da også have nydt livet en gang? Man bliver ikke så skaldet som du, uden at man har elsket meget."

Han rystede sindigt på hovedet og en regn af små, hvide skæl dryssede ud fra hans få tilbageblevne hår:

"Nej, jeg har altid ført et kysk liv."

Han løftede blikket op mod lysekronen, der sendte sin varme ned over vore hoveder, og tilføjede:

"Når jeg er skaldet, så er det gassens skyld. Den er hårets værste fjende … Opvarter, et glas øl! … Du er nok ikke tørstig?"

"Nej tak. Men du interesserer mig virkelig. Hvor længe er det siden, at du til den grad mistede al lyst til livet? Det er ikke normalt, det er ikke naturligt. Der må stikke noget under."

"Ja, det stammer fra min barndom. Jeg blev, da jeg var lille, ramt af et slag, der tog alt modet fra mig lige til mine dages ende."

"Hvad var det?"

"Vil du gerne vide det? Så hør efter. Du husker vel nok godset, hvor jeg blev opdraget, du besøgte mig jo en fem-seks gange i ferierne. Du husker den store, grå bygning, der lå midt inde i en park, og de lange egealléer, som gik ud mod de fire verdenshjørner. Du husker også min fader og min moder, begge to stive, højtidelige og strenge.

Jeg tilbad min moder og frygtede min fader. Men for dem begge nærede jeg den dybeste ærbødighed, da jeg fra lille var vant til at se alle bøje sig for dem. De hed aldrig andet på egnen end Greven og Grevinden, og selv de familier, der hørte til vor omgangskreds, Tannemares, Ravelets og Brennevilles, behandlede mine forældre med ganske særlig agtelse.

Jeg var den gang tretten år. Jeg var glad og fornøjet over alt, således som man er det i den alder, hvor man er lykkelig blot ved at leve.

En dag hen imod slutningen af september, nogle dage førend jeg skulle tilbage til skolen, løb jeg og legede ulv mellem buskadserne nede i parken. idet jeg fo'r tværs over en allé, fik jeg øje på mine forældre, der gik og spadserede.

Jeg husker det endnu, som om det var i går. Det blæste stærkt. Den lange række træer bøjede sig under vindstødene, stønnede og syntes at udstøde skrig, de dumpe, dybe skrig, skovene sender ud i stormen.

De allerede gule blade, som blæsten rev af træerne, flagrede som fugle, hvirvlede rundt, faldt til jorden og løb som forjagede dyr ned gennem alléen.

Det begyndte at blive aften. Inde mellem buskene var der mørkt. Vindens susen og grenenes raslen hidsede mig op og fik mig til at springe afsted som en gal og hyle af alle kræfter for at efterligne ulvene.

Så snart jeg havde fået øje på mine forældre, listede jeg mig henimod dem for at komme bag på dem, ligesom et rigtigt, luskende rovdyr.

Men da jeg var kommet i nogle skridts afstand fra mine forældre, standsede jeg, grebet af frygt. Min fader, der øjensynlig var forfærdelig vred, skreg:

"Din moder er en tåbe. Men det er i øvrigt ikke din moder, det drejer sig om, det er om dig. Jeg siger dig, at jeg har brug for de penge, og jeg fordrer, at du skriver under."

Med fast stemme svarede moder:

"Nej, jeg vil ikke skrive under. Det er Jeans penge. Jeg vil bevare dem for ham, jeg vil ikke have, at du også smider dem ud ad vinduet sammen med dine tøse og dine tjenestepiger, således som du har gjort med din arv."

Skælvende af raseri vendte min fader sig om, greb med den ene hånd i sin hustrus strube og gav sig til med den anden at slå hende af alle kræfter lige i ansigtet.

Min moders hat faldt af, hendes hår gik op og faldt ned over hendes skuldre; hun prøvede på at afbøde slagene, men det lykkedes hende ikke. Og som en gal blev fader ved at slå og slå. Hun smed sig ned på jorden og holdt sine arme op for ansigtet for at dække det. Men han væltede hende om på ryggen for at blive ved med at slå.

Hvad mig angår, kære, så var jeg til mode, som om verden skulle gå under og det forekom mig, at de evige love var blevet forandrede. Det var, som om der blev vendt op og ned på hele mit indre, således som når man står overfor noget unaturligt, en uoprettelig katastrofe, en forfærdelig omvæltning. Min barnehjerne svimlede, blev vanvittig. Og uden at vide hvorfor, tilskyndet af rædsel, smerte og en vild bestyrtelse, gav jeg mig til at skrige af fuld hals. Min fader hørte det, vendte sig om, fik øje på mig, rejste sig og kom henimod mig. Jeg troede, at han ville dræbe mig, og som et jaget dyr flygtede jeg bort og løb lige ind i tykningen.

Jeg løb måske en time, måske to, jeg ved det ikke. Det var blevet ganske mørkt. Jeg faldt ned i græsset og der blev jeg liggende, ude af mig selv, vanvittig af angst og så forpint af sorg, at det var, som om mit stakkels lille hjerte skulle briste for bestandig. Jeg frøs og jeg var måske sulten. Dagen gryede. Jeg turde ikke mere hverken rejse mig, gå eller søge hjem og jeg turde heller ikke løbe videre. Jeg var bange for at møde min fader, som jeg aldrig ville se mere.

Jeg ville måske være død af sult og elendighed ved foden af træet, hvis skovfogeden ikke havde opdaget mig og med magt trukket mig hjem.

Mine forældre så ud som sædvanlig. Min moder sagde blot: "Hvor du har gjort mig bange, din slemme dreng, jeg har ikke kunnet sove hele natten." Jeg svarede ikke, men gav mig til at græde. Fader sagde ikke et eneste ord.

Otte dage senere rejste jeg tilbage til skolen.

Og dermed, min kære, var alt forbi for mig. Jeg havde set den anden side af livet, den dårlige, og siden den dag har jeg aldrig mere kunnet få øje på den gode. Hvad foregik der i mit sind? Hvilket fænomen vendte op og ned på mine tanker? Jeg ved det ikke. Men jeg har ikke smag for noget, ikke lyst til noget, ingen ønsker, ingen ærgerrighed og intet håb! Der er ingen, jeg bryder mig om. Jeg ser altid min stakkels moder for mig, som hun lå der på jorden i alléen, medens min fader mishandlede hende … Moder døde nogle år efter. Fader lever endnu, men jeg ser ham aldrig … Opvarter, et glas øl! …"

Der blev bragt ham et glas, som han svælgede i ét drag. Men da han atter ville tage sin pibe, kom han, der rystede stærkt på hånden, til at slå den itu.

Han gjorde en fortvivlet bevægelse, idet han sagde:

"Se, *det* er en virkelig sorg! Der går mindst en måned, inden jeg får røget en ny til."

Og ud gennem det store rum, der nu var helt fyldt af tobaksrøg og drikkende gæster, slyngede han sit evige omkvæd:

"Opvarter, et glas øl … og en ny pibe!"

For sent

Til Léon Dierx.

Saval er lige stået op. Det regner. Det er en trist efterårsdag; bladene falder. De falder mellem regndråberne, som om de selv var en slags tæt og langsom regn. Saval er ikke i godt humør. Han går fra kaminen hen til vinduet og fra vinduet hen til kaminen. Livet har sine mørke dage, og for ham vil nu alle dage blive mørke, for han er to og tresindstyve år! Han er alene, en gammel ungkarl uden nogen omkring sig. Hvor det er sørgeligt at dø således, ganske alene, uden at en eneste opofrende kærlighed våger over én!

Han tænker på sit liv, der har været så bart, så tomt. Han husker fra langt tilbage, fra sin barndom, huset, hvor hans forældre boede, derefter kollegiet, ferierne og den tid, da han studerede jura i Paris. Så kom hans faders sygdom og død.

Han vendte hjem for at bo sammen med sin moder. De levede fredeligt ved siden af hinanden, de to, den unge mand og den gamle kone, uden at ønske noget mere. Hun er også død. Hvor livet er sørgeligt!

Han er blevet alene tilbage. Og nu bliver det også snart hans tur til at dø. Han skal forsvinde, og så er det forbi. Der vil ikke længere være nogen Paul Saval på jorden. Hvor det er forfærdeligt at tænke på! Andre vil komme til at leve, til at elske hinanden og til at le. Ja, de vil more sig, og han eksisterer ikke mere! Er det ikke underligt, at man kan le, more sig og være glad med den stadige vished om døden i sig. Hvis den kun var

sandsynlig, så kunne man i det mindste håbe; men den er uundgåelig, lige så uundgåelig som natten efter dagen.

Hvis hans liv endda havde været fyldt! Hvis han havde udrettet noget; hvis han havde haft eventyr, havde moret sig, havde haft held med sig og følt sig tilfredsstillet! Men der var intet, slet intet. Han havde aldrig gjort andet end at stå op, spise på de samme tider og gå i seng. Og på den måde var han blevet to og tresindstyve år gammel. Han havde ikke engang giftet sig som andre mænd. Hvorfor ikke? Ja, hvorfor havde han ikke giftet sig? Han havde godt kunnet det, for han havde lidt penge. Var det lejligheden, der havde manglet? Måske! Men den slags lejligheder skaber man selv. Han havde været ligegyldig, det var sagen. Ligegyldighed – det havde været hans store ulykke, hans fejl, hans last. Hvor mange mennesker er der ikke, der af ligegyldighed forfejler deres liv! Der er visse naturer, som det falder så vanskeligt at træde op, at sætte sig i bevægelse, at gøre skridt, at tale og at gå til bunden i et spørgsmål.

Han var ikke engang blevet elsket. Ingen kvinde havde i fuld, kærlig hengivelse sovet på hans bryst. Han kendte ikke ventetidens angstfyldte spænding, den vidunderlige gysen, der kan gennemfare én ved et håndtryk, og den sejrende lidenskabs ekstase.

Hvilken overmenneskelig lykke må ikke fylde hjertet, når et par læber første gang mødes og når fire armes favntag gør to væsener, som længes mod hinanden, til et eneste, guddommelig lykkeligt væsen!

Saval svøbte sin slåbrok tættere om sig og satte sig foran kaminen for at varme sine fødder.

Ja, vist havde hans liv været forfejlet, ganske forfejlet. Elsket havde han dog. Han havde elsket, hemmeligt, smerteligt, men her som i alt andet havde han ladet lejligheden gå forbi sig. Ja, han havde elsket sin gamle veninde, fru Sandres, hans gamle kammerat Sandres hustru. Det vil sige, han havde kendt hende, da hun var ganske ung pige. Han havde mødt hende igen senere, men da var hun allerede gift. Ja, hende havde han godt kunnet fri til! Han havde jo elsket hende lige fra den første dag, han så hende, og uden afbrydelse havde hans kærlighed varet ved.

Han huskede sin bevægelse, hver gang han så hende igen, sin bedrøvelse, når han måtte gå fra hende, og de mange nætter, hvor han ikke havde kunnet sove, fordi han lå og tænkte på hende.

Når han vågnede om morgenen, var han altid lidt mindre forelsket end om aftenen. Hvorfor?

Hvor hun havde været nydelig i sin tid, slank og lys, lattermild og med purret hår! Sandres var ikke den mand, hun skulle have haft. Nu var hun otte og halvtredsindstyve år. Hun gjorde indtryk af at være lykkelig. Åh, hvis hun havde elsket ham, den gang! Hvis hun blot havde elsket ham! Og hvorfor skulle hun ikke have kunnet elske ham, som elskede hende så højt?

Hvis hun i det mindste havde gættet noget … Havde hun virkelig aldrig gættet det, havde hun ingenting set og ingenting forstået? Hvad ville hun så have tænkt? Hvis han havde talt, hvad ville hun så have svaret?

Og Saval spurgte sig selv om tusinde andre ting. Han levede sit liv om igen og søgte at gribe en mængde små enkeltheder.

Han huskede de lange aftener, som de havde tilbragt hos Sandres med at spille écarté, den gang, da fruen endnu var ung og så henrivende.

Han huskede ting, som han havde sagt til hende, den tone, hun havde talt i, og små, stumme smil, der betød så mange tanker.

Han huskede deres søndage, når Sandres, som var ansat i præfekturet, havde fri, og de alle tre sammen spadserede langs med Seinen og spiste frokost i det grønne. Og pludselig dukkede mindet op for ham om en eftermiddag, som han havde tilbragt sammen med hende i en lille skov tæt ved flodbredden.

De var taget afsted om morgenen og havde bragt deres mad med sig. Det var en frisk forårsdag, en af de dage, der beruser. Alt synes godt, alt synes lykkeligt. Fuglene synger gladere og flyver hurtigere. De havde spist på græsset under piletræerne lige tæt ved vandet, der lå døsigt i solen. Luften var mild, og de indåndede med velbehag duften fra de spirende planter. Det var en dejlig dag!

Da de havde spist, lagde Sandres sig på ryggen og faldt i søvn. "Det er den bedste lur, jeg nogensinde har fået," sagde han, da han vågnede.

Fru Sandres havde taget Savals arm og de gik lidt videre langs floden.

Hun lænede sig ind imod ham. Hun lo og sagde: "Jeg er ør, min ven, aldeles ør."

Han så på hende og en gysen løb igennem ham, han blev bleg og var angst for, at hans øjne skulle være for dristige eller at en skælven af hans hånd skulle røbe hans hemmelighed.

Hun havde flettet sig en slags krans af lange strå og vandliljer og spurgte ham:

"Synes De om mig således?"

Da han intet svarede – for han havde ikke kunnet finde noget at svare, han havde mest lyst til at falde på knæ for hende – havde hun givet sig til at le med en misfornøjet latter, idet hun slyngede ham i ansigtet:

"Store tosse! Sig noget, i det mindste!"

Han havde været lige ved at give sig til at græde uden endnu at kunne finde et eneste ord.

Alt dette dukkede nu op for ham, lige så tydeligt som den første dag. Hvorfor havde hun sagt dette:

"Store tosse, sig noget, i det mindste!"

Han huskede, hvor ømt hun havde lænet sig til ham. Da de gik forbi et træ, der hældede sig ud over vejen, havde han følt hendes øre ind mod sin kind og han havde hastigt gjort en bevægelse tilbage, for at hun ikke skulle tro, at denne berøring havde været beregnet fra hans side.

Da han sagde til hende: "Mon det ikke er på tide at vende om?" havde hun tilkastet ham et løjerligt blik. Ja, det var sandt, hun havde set på ham på en underlig måde. Den gang havde han ikke tænkt på det, men nu faldt det ham pludselig ind.

"Som De vil, min ven, hvis De er træt, så lad os gå tilbage."

Og han havde svaret:

"Nej, jeg er ikke træt, men Sandres er måske nu vågnet?"

Hun havde trukket på skuldrene og sagt:

"Ja, hvis De er bange for, at min mand skal være vågnet, så er det en anden sag; lad os vende om!"

På tilbagevejen havde hun forholdt sig tavs og hun havde ikke længere støttet sig til hans arm. Hvorfor?

Det var aldrig før faldet ham ind at komme med dette "Hvorfor". Nu fik han pludselig en følelse af, at han var i færd med at opdage noget, han ikke tidligere havde forstået.

Mon? ...

Saval mærkede, at han blev rød i hovedet, som om han var tredive år yngre og havde hørt fru Sandres sige til ham:

"Jeg elsker Dem!"

Var det muligt? Denne anelse, der pludselig var dukket op i hans sjæl, tog næsten vejret fra ham! Var det muligt, at han blot ikke havde set det og ikke gættet det?

Åh! hvis det var sandt, hvis han var gået lige forbi den lykke uden at gribe den!

Han sagde til sig selv:

"Jeg vil vide besked. Jeg kan ikke holde den tvivl ud. Jeg vil vide besked."

Og han klædte sig hurtigt på, idet han tænkte:

"Jeg er to og tres, og hun er otte og halvtreds; jeg kan godt spørge hende om det."

Og han gik ud af sin dør.

Sandres' hus lå på den anden side af gaden, næsten lige overfor hans. Han gik derover. Han slog med dørhammeren på dørfyldingen og den lille tjenestepige kom og lukkede op.

Hun blev forbavset ved at se ham så tidligt.

"Er De allerede ude, hr. Saval; der er da vel ikke hændt Dem noget?"

Saval svarede:

"Nej, lille ven, men skynd dig ind og sig til din frue, at jeg gerne straks vil tale med hende."

"Fruen er rigtignok i færd med at sylte pærer til vinteren; hun er ude i køkkenet og hun er endnu ikke klædt på, forstår De."

"Ja, det forstår jeg godt, men sig til hende, at det er noget meget vigtigt."

Den lille tjenestepige gik sin vej og Saval gav sig til med lange nervøse skridt at gå op og ned i dagligstuen. Han følte sig dog ikke spor af forlegen. Han ville spørge hende om det, ligesom han kunne spørge hende om, hvorledes hun lavede en eller anden ret. Han var jo to og tres!

Døren gik op, det var hende. Hun var nu blevet en svær og omfangsrig dame med runde former, fyldige kinder og en klingende latter. Hun holdt hænderne langt ud fra kroppen og hendes ærmer var smøgede højt op over armene, som var helt klæbrige af sød saft. Hun spurgte ængsteligt:

"Hvad er der i vejen, min ven; De er da ikke blevet syg?"

Han svarede:

"Nej, kære veninde, men jeg vil spørge Dem om noget, som er af den største betydning for mig og som piner mig meget. Vil De love at svare oprigtigt?"

Hun smilede:

"Jeg er altid oprigtig. Hvad er det så?"

"Tak. Jeg har elsket Dem fra den første dag, jeg så Dem. Har De haft nogen anelse om det?"

Hun svarede leende med lidt af den samme stemmeklang som den gang:

"Store tosse, De er! Det så jeg hele tiden!"

Saval gav sig til at skælve og stammede:

"De vidste det … ja … men så …"

Han tav.

Hun spurgte:

"Så … hvad for noget?"

Han fortsatte:

"Så … hvad mente De så? … Hvad … hvad ville De have svaret?"

Hun lo stærkere endnu. Nogle sukkerdråber løb ned til hendes fingerspidser og dryppede ned på gulvet.

"Jeg? … Men De spurgte mig jo ikke om noget. Det var da ikke mig, der skulle give Dem en kærlighedserklæring!"

Han gjorde et skridt hen imod hende:

"Sig mig … sig mig … Kan De huske den dag, da Sandres efter frokost lagde sig til at sove i græsset … medens vi gik sammen et stykke derud ad, langs med Seinen …"

Han ventede. Hun var holdt op med at le og så ham lige ind i øjnene:

"Ja, vist kan jeg huske det."

Han fortsatte med rystende stemme:

"Hvis jeg nu … den dag … havde været … havde været … sådan mere dristig … hvad ville De så have gjort?"

Hun gav sig atter til at smile som en kvinde, der intet fortryder, og svarede ærligt med en klar stemme, hvori der skimtedes en lille smule ironi:

"Jeg ville have givet efter, min ven."

Så drejede hun sig om på hælene og flygtede tilbage til syltetøjet.

Saval gik igen ned på gaden; han var tilintetgjort, som om der var hændet ham en forfærdelig ulykke. Med lange skridt vandrede han lige ud, ned ad floden til, uden at bryde sig om

regnen og uden at tænke over, hvor han gik hen. Da han kom ned til bredden, drejede han til højre og gik langs med den. Han gik længe, som om han blev drevet af et instinkt. Hans klæder blev gennemblødte, og hans hat, der mistede sin form og hang slap og våd, dryppede som et tag. Han blev ved at gå, stadig lige ud, indtil han nåede det sted, hvor de havde spist frokost hin dag for længe siden, hvorom mindet nu pinte ham.

Så satte han sig under de afbladede træer og græd.

Onkel Jules

Til Achille Bénouville.

En gammel, fattig mand med hvidt skæg bad os om en almisse. Min kammerat, Joseph Davranche gav ham fem francs. Jeg blev overrasket. Han sagde til mig:

"Staklen får mig til at huske på en historie, hvorom mindet stadig forfølger mig. Jeg kan godt fortælle dig den:

Min familie, som hørte hjemme i Havre, var ikke rig. Vi slog os igennem, det var det hele. Min fader arbejdede hårdt, han kom sent hjem fra kontoret og tjente ikke noget videre. Jeg havde to søstre.

Min moder led meget ved den stadige pengeforlegenhed, vi levede i, og hun kom ofte med skarpe ord og tilslørede bebrejdelser mod sin mand. Så gjorde min stakkels fader gerne en bevægelse, der skar mig i hjertet. Han lod sin hånd glide hen over panden som for at borttørre en sved, der ikke var der, og han svarede intet. Jeg forstod hans afmægtige smerte. Der blev sparet over alt. Mine forældre tog aldrig mod en indbydelse til middag, for ikke at blive nødt til at gøre gengæld. På alle indkøb fik vi rabat, fordi vi altid tog de overgemte varer. Mine søstre syede selv deres kjoler og havde lange debatter om, hvorvidt de turde tillade sig at købe et besætningsbånd til femten centimer meteren. Vor kost bestod som regel af fed suppe og kogt oksekød i forskellig slags sauce. Det lader til, at det er sundt og styrkende, men jeg ville have foretrukket noget andet.

Havde jeg tabt en knap eller revet mine benklæder itu, fik jeg de skrækkeligste scener.

Hver søndag gik vi i fuldt puds ud på molen. Min fader var i diplomatfrakke med høj hat og handsker og havde min moder, der var pyntet op som et skib på en festdag, under armen. Mine søstre var først færdige og stod og ventede på afgangssignalet, men i sidste øjeblik blev der altid opdaget en glemt plet på familiefaderens frakke, og den måtte skyndsomst fjernes ved hjælp af en klud, dyppet i benzin.

Min fader blev stående i skjorteærmer og med hatten på hovedet og fulgte operationen, medens min moder, der havde sat brillerne tilrette for sine nærsynede øjne og taget handskerne af for ikke at ødelægge dem, gned af alle kræfter.

Endelig begav vi os højtideligt på vej. Mine søstre gik i forvejen med hinanden under armen. De var giftefærdige og skulle vises frem for byen. Jeg gik til venstre for min moder og min fader til højre. Jeg mindes tydeligt den pompøse mine, mine stakkels forældre anlagde på disse søndagsture, deres stive træk og deres strenge holdning.

Hver eneste søndag, når vi så de store skibe, der vendte tilbage fra fjerne og ukendte egne, kom min fader ufravigeligt med de samme ord:

"Tænk, hvis Jules var der ombord – det ville da være en overraskelse!"

Onkel Jules, min faders broder, var familiens eneste håb, efter at han først havde været dens rædsel. Lige fra jeg var ganske lille, havde jeg hørt tale om ham og jeg synes, at jeg straks ved første øjekast måtte kunne kende ham, så fortrolig var jeg med at tænke på ham. Jeg vidste besked med hele hans liv lige til den dag, da han rejste til Amerika, skønt der kun blev talt med sagte stemme om denne periode af hans tilværelse.

Han havde opført sig dårligt, hed det sig, det vil sige, han havde ødslet en del penge væk, hvad der i en fattig families tanker er den største af alle forbrydelser. Hos de rige siger man om en mand, der morer sig, at han *gør dumheder*. Han er, hvad man smilende kalder en letsindig fyr. Hos dem, der sidder trangt i det, er den, som tvinger sin familie til at tage hul på kapitalen, et dårligt subjekt, en døgenigt, en kæltring!

Og denne forskellige betegnelse er retfærdig, selv om tingen er den samme, for det er konsekvenserne alene, som bestemmer en handlings alvor.

Kort sagt, onkel Jules havde, efter at han først selv havde slugt sin part til sidste bid, temmelig betydeligt formindsket den arv, som min fader havde gjort regning på.

Så var han, således som man den gang gjorde, blevet sendt til Amerika om bord i et koffardiskib, der sejlede fra Havre til New York.

Da onkel Jules var kommet derover, gav han sig til at handle med et eller andet, jeg ved ikke hvad, og skrev snart hjem, at han tjente lidt penge og at han håbede, at han kunne komme til at holde min fader skadesløs for det tab, han havde forvoldt ham. Dette brev fremkaldte en dyb bevægelse i familien. Jules, der tidligere, som man siger, ikke havde været en døjt værd, blev pludselig en hæderlig mand, en fyr med hjertet på det rette sted, en ægte Davranche, retskaffen som alle Davrancherne.

En skibskaptajn fortalte os yderligere, at Jules havde lejet en stor butik og at han havde en glimrende forretning.

To år senere kom et andet brev, hvori der stod:

"Kære Philippe!

Jeg skriver til dig, for at du ikke skal blive urolig for mit helbred, som er godt. Forretningerne går også godt. I morgen tiltræder jeg en lang rejse til Sydamerika. Der vil måske gå flere år, inden du hører fra mig. Hvis jeg ikke skriver, skal du ikke blive ængstelig. Jeg kommer tilbage til Havre, så snart jeg har tjent mig en formue. Jeg håber, at det ikke vil vare længe, og at vi så resten af vore dage må leve lykkeligt sammen ..."

Dette brev var blevet familiens evangelium. Det blev læst højt ved alle mulige lejligheder og det blev vist til alle mennesker.

Der gik ti år, uden at der kom en eneste efterretning fra onkel Jules; men efterhånden som tiden skred, voksede min faders håb. Også min moder sagde ofte:

"Når den kære Jules først er her igen, så vil vor stilling blive en hel anden. Se, det er en, som har forstået at komme frem i verden!"

Og hver søndag, når vi så de store skibe dukke op ude i horisonten og sende deres tykke sorte damp som røgslanger op mod himlen, gentog min fader sin evige sætning:

"Tænk, om onkel Jules var med dér!"

Og vi ventede næsten, at onkel Jules skulle begynde at vifte med lommetørklædet og råbe:

"Ohoj! Philippe!"

Der var blevet bygget en masse planer op om denne forventede tilbagekomst; vi skulle endog, for onkels penge, købe en lille villa i nærheden af Ingouville. Jeg er endda ikke helt sikker på, at min fader ikke allerede havde indledet forhandlinger om købesummen.

Den ældste af mine søstre var den gang otte og tyve år, den anden seks og tyve. De var ikke blevet gift og det var en stor sorg for os alle.

Endelig meldte der sig en frier til den yngste. Det var en embedsmand, han var ikke rig, men overordentlig hæderlig. Jeg har altid haft den tro, at onkel Jules brev, som en aften var blevet vist den unge mand, havde gjort en ende på hans betænkeligheder og fået ham til at bestemme sig.

Han fik øjeblikkelig Ja, og det blev besluttet, at hele familien efter brylluppet skulle gøre en lille rejse sammen til Jersey.

Jersey er for alle mindre bemidlede idealet af en rejse. Det er ikke langt, man sejler derover med en postdamper og er så i udlandet, da øen jo tilhører englænderne. Med en overfart på to timer kan altså en franskmand byde sig selv den luksus at se et fremmed folkeslag i dets eget land, og studere de i øvrigt ret uhyggelige sæder og skikke på denne ø, der er dækket af det britiske flag, således som man siger, når man udtrykker sig naturligt og ligefremt.

Denne rejse til Jersey optog alle vore tanker, vi havde ikke sans for andet og drømte om den både dag og nat.

Endelig kom vi afsted. Jeg ser det, som om det var i går: Damperen, der lå pustende og stønnende ved Granville-kajen, min fader, som fo'r forfjamsket omkring for at passe på, at vore tre kufferter kom om bord, min moder, som følte sig ængstelig til mode, og som holdt fast om armen på min ugifte søster, der siden den ældstes bryllup følte sig ganske fortabt ligesom en kylling, der er blevet alene tilbage af en hel yngel; og bag ved os de nygifte, som hele tiden holdt sig for sig selv og som ofte fik mig til at dreje hovedet.

Dampskibet fløjtede. Vi var kommet vel om bord og skibet arbejdede sig ud forbi molen og gled frem over en havflade, der var lige så glat som et grønt marmorbord. Lykkelige og stolte som alle, der kun rejser lidt, så vi kysten svinde bort.

Min fader brystede sig i sin diplomatfrakke, der om morgenen omhyggeligt var blevet renset for alle pletter, og han udbredte omkring sig den duft af benzin, som altid forvissede mig om, at det var søndag.

Pludselig fik han øje på to elegante damer, som to herrer trakterede med østers. En gammel, pjaltet matros åbnede med en kniv skallerne og rakte dem til herrerne, som lod dem gå videre til damerne. De spiste meget forsigtigt, holdt på skallen med et fint lommetørklæde og skød munden frem for ikke at komme til at spilde på deres kjole. Så drak de vandet med en lille, hurtig bevægelse og slyngede skallen ud i havet.

Min fader følte sig åbenbart tiltalt ved det elegante i at spise østers på et skib, der er i fart. Han syntes, at det tog sig flot ud, det var raffineret, overlegent, og han kom hen til min moder og mine søstre og spurgte dem:

"Kunne I ikke have lyst til nogle østers?"

Min moder betænkte sig på grund af udgiften, men mine to søstre sagde straks Ja. I en lidt ærgerlig tone sagde min moder:

"Jeg er bange for at få ondt i maven. Du kan nøjes med at give børnene, men ikke for mange, ellers bliver de syge."

Så vendte hun sig om imod mig og sagde:

"Joseph behøver ikke at få nogen, man skal ikke forkæle en dreng."

Jeg blev altså siddende ved siden af min moder; men jeg fandt denne gøren forskel meget uretfærdig. Med øjnene fulgte

jeg min fader, der højtideligt førte sine to døtre og sin svigersøn hen til den gamle, pjaltede matros.

De to damer var gået og min fader viste mine søstre, hvorledes de skulle bære sig ad med at spise uden at spilde vandet. Han ville selv give dem et eksempel og tog en østers; men da han prøvede på at efterligne de to damer, væltede han straks alt østersvandet ned ad sin frakke, og jeg hørte min moder mumle:

"Han gjorde bedre i at forholde sig rolig."

Men på en gang lod min fader til at blive urolig; han gik et par skridt længere bort og stirrede stift på sin familie, der trængte sig sammen om den gamle østersoplukker, og gjorde så pludselig omkring og kom hen til os. Jeg syntes, at han var blevet meget bleg og at hans øjne så helt løjerlige ud. Med dæmpet stemme sagde han til min moder:

"Det er forbavsende, hvor den mand, som lukker østerserne op, ligner Jules."

Moder så bestyrtet på ham og spurgte:

"Hvilken Jules?"

Fader fortsatte:

"Min … min broder … hvis jeg ikke vidste, at han sad i en god stilling i Amerika, ville jeg tro, at det var ham."

Moder stammede forfjamsket:

"Du må jo være gal. Når du ved, at det ikke kan være ham, hvorfor kommer du så med de dumheder?"

Men min fader blev ved sit:

"Gå selv hen og se på ham, Clarisse, jeg vil hellere have, at du overbeviser dig om det med dine egne øjne."

Hun rejste sig og gik hen til sine døtre. Også jeg så på manden. Han var gammel, snavset og ganske rynket, og han løftede ikke blikket fra sit arbejde.

Moder kom tilbage. Jeg lagde mærke til, at hun rystede:

"Jeg tror, at det er ham. Gå hen og få nogle oplysninger hos kaptajnen. Men du må være forsigtig, det manglede bare, at vi nu igen skulle få den slyngel at slæbe på!"

Min fader adlød og jeg fulgte med ham. Jeg følte mig underlig bevæget.

Kaptajnen, en høj, mager mand med lange bakkenbarter, gik frem og tilbage på broen med en mine så vigtig, som om han kommanderede en stor oceandamper.

Min fader tiltalte ham høfligt, idet han først spurgte ham ud om ting, der vedrørte hans stilling og fik anbragt et par komplimenter:

"Hvilken betydning havde Jersey? Hvad produceredes der på øen? Hvorledes var befolkningen, sæderne og skikkene, jordbundens beskaffenhed?" osv.

Man skulle have troet, at det i det mindste drejede sig om De Forenede Stater i Amerika.

Så blev der talt om skibet, vi var på, *Express* hed det, og derefter om mandskabet. Endelig spurgte min fader med usikker stemme:

"De har her en gammel matros, der lukker østers op, han forekommer mig interessant. Ved De noget nærmere om ham?"

Kaptajnen, som begyndte at få nok af denne konversation, svarede tørt:

"Det er en gammel, fransk vagabond, som jeg traf på i Amerika i fjor og som jeg tog med tilbage til hans fædreland.

Det lader til, at han har slægtninge i Havre, men han vil ikke henvende sig til dem, fordi han skylder dem penge. Han hedder Jules – Jules Darmanche eller Darvanche eller sådan noget lignende. Han skal en overgang have siddet godt i det derovre, men som De ser, er han nu meget reduceret."

Fader var blevet gusten, med sammensnøret strube og flakkende øjne fik han frem:

"Nå ... ja ... ja, således ... Det forbavser mig ikke ... Tak skal De have, kaptajn ..."

Og han gik, medens kaptajnen blev stående og stirrede forbløffet efter ham.

Han kom tilbage hen til min moder til den grad ude af sig selv, at hun sagde til ham:

"Sæt dig ned; prøv på ikke at lade dig mærke med noget."

Han faldt ned på bænken og stammede:

"Der er ham, det er ganske rigtigt ham."

Så spurgte han:

"Hvad skal vi gøre? ..."

Hun svarede hastigt:

"Vi må få børnene bort. Da Joseph ved det hele, kan han gå hen og hente dem. Først og fremmest må vi sørge for, at vor svigersøn ikke kommer til at ane noget."

Min fader så ud til at være aldeles tilintetgjort. Han mumlede:

"Hvilken katastrofe!"

Moder, som pludselig var blevet rasende, tilføjede:

"Jeg har altid haft en anelse om, at den kæltring ikke ville udrette noget og ende med at falde os til besvær! Som om man kunne vente sig noget af en Davranche! ..."

Fader lod hånden glide hen over sin pande, således som han plejede ved sin kones bebrejdelser.

Hun fortsatte:

"Giv Joseph pengene, så at han kan gå hen og betale de østers. Det manglede bare, at den tigger skulle kende os igen. Det ville vække en vis opsigt om bord. Lad os gå hen i den anden ende, og passe på, at han ikke kommer i nærheden af os."

Hun rejste sig og gik efter først at have givet mig et femfrancsstykke.

Mine søstre stod endnu og ventede overrasket på, at fader skulle komme tilbage. Jeg forklarede dem, at moder var blevet en lille smule søsyg og spurgte matrosen med østerserne:

"Hvor meget skal De have?"

Jeg havde lyst til at tilføje: Onkel.

Han svarede:

"To francs halvtreds."

Jeg rakte ham de fem francs og han gav mig penge tilbage.

Jeg så på hans hånd, en stakkels barket matrosnæve, og jeg så på hans ansigt, et stakkels, fattigt, bedrøvet og udslidt ansigt, idet jeg sagde til mig selv:

"Det er min onkel, min faders broder, min onkel!"

Jeg gav ham ti sous i drikkepenge. Han takkede mig:

"Gud velsigne Dem, unge herre!"

Det var den tone, hvori den fattige takker for en almisse. Jeg tænkte, at han havde måttet tigge sig frem derovre.

Mine søstre stirrede på mig målløse og forfærdede over min gavmildhed.

Da jeg gav fader de to francs tilbage, spurgte moder overrasket:

"Var der for tre francs? … Det er da ikke muligt?"

Med fast stemme erklærede jeg:

"Jeg gav ti sous i drikkepenge."

Det gav et sæt i min moder og hun så mig lige ind i øjnene:

"Er du forrykt? At give ti sous til den kæltring … den skurk … den …"

Fader pegede med et blik på sin svigersøn og hun standsede.

Der blev ikke sagt mere.

Foran os ude i horisonten så det ud, som om en violet skygge dukkede op fra havet. Det var Jersey.

Da vi kom i nærheden af havnedæmningerne, fik jeg en voldsom lyst til endnu en gang at se onkel Jules, til at komme hen i nærheden af ham og sige noget mildt, noget trøstende til ham.

Men da der ikke længere var nogen, som spiste østers, var han forsvundet; formodentlig var han gået nedenunder i det forpestede rum, hvor han havde sin køje.

For ikke at møde ham igen tog vi hjem med båden, der går til Saint-Malo. Moder var lige ved at forgå af ængstelse.

Jeg har aldrig siden set min faders broder.

… Nu ved du, hvorfor du undertiden kan se mig give fem francs til en tigger.

Et rejseeventyr

Til Gustave Toudouze.

I

I Cannes var kupeen blevet fuld. Passiaren gik livligt, alle de rejsende kendte hinanden. Da toget kørte forbi Tarascon, var der én, som sagde:

"Her er det, der myrdes."

Og talen faldt på den hemmelighedsfulde morder, som i de sidste to år med forskellige mellemrum havde begået et mord på denne linje, og som det hidtil havde været umuligt at få fat på. Hver fremsatte sine formodninger og udtalte sin mening. Damerne stirrede gysende gennem vinduet ud i den mørke nat, som om de var bange for pludselig at se et mandshoved dukke frem bag ved døren. Og der blev fortalt den ene skrækkelige historie efter den anden om nætter, der var tilbragt i kamp med vanvittige, mens iltoget susede afsted, eller om timer, hvor man havde siddet stiv af skræk overfor en uhyggeligt udseende person.

Hver af herrerne kom med en skildring, der var smigrende for ham selv, hver af dem havde under de mærkeligste omstændigheder og med en sjælden åndsnærværelse og dristighed slået en eller anden bandit til jorden og bastet og bundet ham. En læge, som plejede at tilbringe vinteren i syden, ville også yde sin skærv til underholdningen:

"Jeg har aldrig haft det held," sagde han, "at få lejlighed til at prøve mit mod i en af den slags affærer; men jeg har kendt en

dame, en af mine patienter – nu er hun død – som oplevede et af de besynderligste og på samme tid mest hemmelighedsfulde eventyr, man kan tænke sig.

Det var en russerinde, grevinde Marie Baranov, en meget fornem og overordentlig smuk dame. De ved selv, mine herrer, hvor skønne russerinderne kan være, eller måske rettere hvor skønne de forekommer os at være med deres fintskårne næse, deres udtryksfulde mund, deres øjne, som sidder tæt sammen og er af en ubestemmelig blågrå farve, og deres kølige, lidt strenge ynde. Der er noget over dem, noget på én gang frastødende og tillokkende, stolt og blidt, ømt og hårdt, der udøver et uimodståeligt trylleri over os franskmænd. Når alt kommer til alt, er det måske blot forskellen i race og type, som får mig til at se så meget i dem.

Allerede i flere år havde hendes læge set, at hun var truet af en brystsygdom, og havde gjort alt for at få hende til at gå ind på at tilbringe vinteren i den sydlige del af Frankrig, men hun afslog hårdnakket at forlade St. Petersborg. Endelig sidste efterår anså lægen hende for at være fortabt og betragtede det som sin pligt at meddele det til hendes mand, der befalede hende straks at rejse til Mentona.

Hun steg op i toget, alene i en kupé, hendes tjenestefolk var i vognen ved siden af. Hun blev siddende ved vinduet og stirrede ud på markerne og husene, der fløj forbi. Hun følte sig lidt bedrøvet over at være så forladt og ensom i livet, uden børn, næsten uden slægtninge, og med en mand, hvis kærlighed var død, og som således kastede hende hen i den anden ende af verden uden at følge med hende, som en syg gårdskarl, man sender på hospitalet, for at han kan være af vejen!

Ved hver station kom tjeneren, Ivan, hen for at spørge, om der ikke var noget, hans herskerinde trængte til. Det var et trofast, gammelt, blindt hengivent tyende, der var rede til at udføre en hvilken som helst ordre, hun kunne finde på at give ham.

Mørket faldt på. Toget fo'r afsted i fuld fart. Hun kunne ikke sove, hun var alt for nervøs. Pludselig kom hun i tanker om, at hun burde tælle de penge, som hendes mand i sidste øjeblik havde givet hende i fransk guld. Hun lukkede den lille taske op og hældte den lysende metalflod ud i sit skød.

Men på én gang mærkede hun, at et koldt vindpust slog imod hendes ansigt. Overrasket løftede hun hovedet. Kupédøren var blevet åbnet. Vanvittig af angst kastede hun i hast et sjal over pengene i sit skød og ventede. Nogle sekunder gled hen, så kom en mand til syne. Han var selskabsklædt og barhovedet; hans ene hånd var såret og hans bryst arbejdede for at få vejret. Han lukkede døren efter sig, satte sig og så med skinnende øjne over på hende; så svøbte han et lommetørklæde om sit håndled, hvorfra blodet randt.

Grevinden følte, at hun var lige ved at besvime af skræk. Manden havde naturligvis set hende tælle sit guld og nu var han kommet for at dræbe hende og stjæle det.

Han så stadig hen på hende, stønnende og med fortrukket ansigt; han var øjensynlig parat til at springe på hende.

Pludselig sagde han:

"De skal ikke være bange, frue."

Hun svarede ikke, hun var ude af stand til at lukke munden op; hun kunne høre sit hjerte slå og det susede for hendes øren.

Han fortsatte:

"Jeg er ingen forbryder."

Hun sagde stadig intet, men ved en uvilkårlig bevægelse, som hun gjorde, stødte hendes knæ sammen og guldet gav sig til at glide ned på tæppet ligesom vand, der rinder ud af en tagrende.

Manden så overrasket på denne guldstrøm, så bukkede han sig for at samle den op.

Aldeles forfærdet rejste hun sig, resten af hendes penge faldt klirrende på gulvet og hun løb hen til kupédøren for at rive den op og styrte sig ud. Men han forstod, hvad hun ville, var med et spring henne ved hende, greb hende i sine arme og tvang hende til igen at sætte sig ned.

"De må høre mig, frue," sagde han, "jeg er ingen tyv og jeg skal bevise Dem det ved at samle Deres penge op og give Dem dem tilbage. Men jeg er fortabt og jeg må dø, hvis De ikke hjælper mig over grænsen. Jeg kan ikke sige Dem mere. Om en time er vi ved den sidste russiske station; om en time og tyve minutter er vi ved zardømmets grænse. Hvis De ikke vil redde mig, er jeg fortabt. Og dog har jeg ikke hverken myrdet eller stjålet eller gjort noget, som strider imod ærens love. Det sværger jeg Dem til. Jeg kan ikke sige Dem mere."

Han lagde sig på knæ for at samle pengestykkerne op og ledte ind under bænkene efter dem, der var trillet længere bort. Da den lille taske igen var fuld, rakte han den uden at sige et ord mere til grevinden og satte sig tilbage i det andet hjørne af kupéen.

Ingen af dem rørte sig mere. Hun blev siddende stum og ubevægelig, det svimlede endnu for hende af angst, men lidt efter lidt blev hun dog roligere. Han gjorde ikke en gestus, ikke en bevægelse, lige ret op og ned sad han og stirrede ud for sig;

han var lige så bleg som en død. Fra tid til anden kastede hun et stjålent blik hen på ham, men tog straks igen øjnene til sig. Det var en mand på en tredive år, han var meget smuk og gjorde indtryk af at være en mand af det gode selskab.

Toget fo'r stadig frem i mørket og sendte sin øresønderrivende fløjten ud i natten, idet det snart kørte langsomt og snart igen satte fuld fart på. Men pludselig sagtnede det lidt efter lidt farten, fløjtede flere gange og standsede til sidst ganske.

Ivan kom hen til døren for at spørge, om der var noget, han skulle gøre.

Grevinde Marie så endnu én gang hen på sin besynderlige rejsefælle, så sagde hun med fast stemme til tjeneren: "Ivan, jeg behøver dig ikke længere, du kan tage tilbage til greven." – Den gamle spærrede forbavset øjnene op og stammede:

"Ja, men … lille mo'r."

Hun fortsatte:

"Nej, jeg vil ikke have dig med længere, jeg har bestemt mig om. Jeg vil hellere have, at du bliver i Rusland. Vær så god, der har du penge til at komme tilbage for. Giv mig din hue og din kappe."

Tjeneren tog forfjamsket sin hue af og rakte den sammen med kappen til sin herskerinde. Han var alt for vant til at lystre sit herskab i alle dets luner til at komme med indvendinger. Og han gik sin vej med øjnene fulde af tårer.

Toget satte sig atter i bevægelse mod grænsen.

Grevinden vendte sig om mod sin medrejsende:

"Disse ting er til Dem, De er Ivan, min tjener. Jeg sætter kun en eneste betingelse for det, jeg gør, og det er, at De aldrig taler

til mig, at De ikke siger et ord, hverken for at takke mig eller for noget som helst andet."

Den ubekendte bukkede tavst.

Snart efter standsede toget igen og uniformerede embedsmænd undersøgte kupéerne. Grevinden rakte dem sine papirer og pegede på manden, der sad i det modsatte hjørne af hendes kupé.

"Det er min tjener, Ivan, her er hans pas."

Toget satte sig atter i gang.

Hele natten blev de siddende tavse og ubevægelige, hver i sit hjørne.

Om morgenen, da de standsede ved en lille tysk station, steg den ubekendte ud. Inden han lukkede døren efter sig, sagde han:

"Tilgiv, frue, at jeg bryder mit løfte, men da jeg har berøvet Dem Deres tjener, er det ikke mere end billigt, at jeg træder i hans sted. Er der intet, De trænger til?"

Hun svarede koldt:

"Jo tak, vil De kalde på min kammerpige."

Han gjorde, som hun ønskede, og så forsvandt han.

Hver gang hun senere hen undervejs stod af for at indtage en forfriskning ved en eller anden buffet, opdagede hun, at han stod langt borte og så hen på hende. Toget førte dem begge til Mentona."

II

Doktoren tav et sekund, så fortsatte han:

"En dag i min konsultationstid trådte en høj, ung herre ind til mig og sagde:

"Jeg kommer for at spørge Dem, doktor, om hvorledes grevinde Baranov har det. Hun kender mig ganske vist ikke, men jeg er en ven af hendes mand."

Jeg svarede:

"Der er ingen håb mere. Hun kommer ikke tilbage til Rusland."

Han gav sig til at hulke, så rejste han sig og gik, vaklende som en fuld mand.

Samme aften underrettede jeg grevinden om, at en fremmed havde henvendt sig til mig for at spørge om hendes helbredstilstand. Det gjorde øjensynligt et stærkt indtryk på hende, og hun fortalte mig hele den historie, som De nu har hørt. Da hun var færdig, tilføjede hun:

"Denne mand, som jeg ikke kender, forfølger mig nu som min skygge; hver gang, jeg går ud, møder jeg ham. Han ser på mig på en underlig måde, men han har aldrig talt til mig."

Hun grublede et øjeblik, så sagde hun:

"Nu, for eksempel! – Jeg tør vædde på, at han står neden under mine vinduer."

Hun rejste sig fra chaiselongen og gik hen og løftede gardinet lidt til side. Hun havde ret, manden, der havde været hos mig om formiddagen, sad på en af promenadens bænke og så op mod hotellet. Da han fik øje på os, rejste han sig og gik sin vej uden en eneste gang at dreje hovedet.

Og jeg blev vidne til noget sørgeligt og overraskende, til den stumme kærlighed mellem disse to væsener, der ikke kendte hinanden.

Han elskede hende med den samme hengivenhed som et dyr, der er blevet frelst og er taknemmeligt og trofast til døden.

Hver dag kom han og spurgte mig: "Hvorledes har hun det?" Han forstod åbenbart, at jeg havde gættet hans følelser. Når han en dag havde set hende gå forbi endnu svagere og blegere end ellers, græd han som en fortvivlet.

Hun sagde til mig:

"Jeg har kun talt én gang med den mærkelige mand, og dog forekommer det mig, at jeg har kendt ham i tyve år."

Når de mødtes, besvarede hun hans hilsen med et alvorligt og indtagende smil. Jeg så, at hun, forladt og dødsdømt, som hun vidste, hun var, følte sig lykkelig ved at blive elsket på denne måde, elsket med en sådan ærbødighed, en sådan trofasthed, en så overdreven andagt og en sådan hengivenhed. Men alligevel nægtede hun i hårdnakket overspændthed at tage imod ham, at tale med ham og få hans navn at vide. Hun sagde:

"Nej, nej, det ville ødelægge hele dette ejendommelige venskab for mig. Vi må blive ved at være fremmede overfor hinanden."

Han på sin side måtte også være sådan en slags Don Quixote, for han gjorde intet som helst for at nærme sig hende. Lige til det sidste ville han holde det tåbelige løfte, han i kupeen havde givet hende, om aldrig at tale til hende.

Ofte i sine lange svaghedstimer rejste hun sig fra sin chaiselong og gik hen og kiggede ud gennem gardinerne for at se, om han var dernede under hendes vinduer. Og når hun så så ham sidde ubevægelig på sin bænk, gik hun tilbage og lagde sig med et smil om læberne.

Hun døde en morgen ved titiden. Da jeg gik ud fra hotellet, kom han hen imod mig; hans ansigt var i oprør, han havde allerede fået det at vide.

"Jeg ville så gerne se hende, blot et sekund, i Deres nærværelse," sagde han.

Jeg tog hans arm og gik med ham tilbage, op i hotellet.

Da han stod foran den dødes leje, greb han hendes hånd og trykkede et langt, uendeligt kys på den. Så flygtede han bort som en vanvittig."

Doktoren tav igen lidt. Så sagde han:

"Ja, det er det mærkeligste rejseeventyr, jeg kender. Er menneskene dog ikke nogle løjerlige, forrykte skabninger?"

En af damerne svarede dæmpet, med halv stemme:

"De to var måske ikke så forrykte, som De tror … De var … de var …"

Men hun kunne ikke sige mere, hun græd. For at berolige hende skyndte de andre sig at skifte samtaleemne og fik derfor ikke at vide, hvad det var, hun ville have sagt.

Seglgarnet

Til Harry Alis.

Alle vejene omkring Goderville var fyldt med bønder, der med deres koner var på vej ind til byen, for det var markedsdag. Mændene gik med langsomme og sindige skridt, ved hver bevægelse af deres lange ben sank kroppen forover. Hele deres skikkelse var krummet af strengt arbejde, af trykket på ploven, der på samme tid skyder den venstre skulder i vejret og drejer kroppen skæv, af kornets mejning, som tvinger knæene udad for at skabe et solidere støttepunkt, af al det daglige, stræbsomme og møjsommelige slid. Deres blå, stivede bluser, der skinnede, som om de var lakerede, og om halsen og håndleddene var prydet med lidt hvidt trådbroderi, blev af vinden blæst ud om deres knoklede legemer, så at de stod som balloner, der var parate til at flyve op, og som der stak et hoved, to arme og to ben ud af.

Nogle af dem trak en ko eller en kalv efter sig ved et tov. Konerne gik bag ved dyret og slog det med en gren, der endnu sad blade på, for at få det til at fremskynde sin gang. På armen havde de store kurve, hvorfra der hist og her stak nogle ande- eller hønsehoveder frem. De gik med kortere og hurtigere skridt end mændene og holdt kroppen rank i det tynde sjal, der var svøbt om skuldrene og foran over det flade bryst stukket fast med en knappenål. Om hovedet var bundet et stykke glat, hvidt lærred og oven på det sad en kappe.

En char-à-banc kørte forbi, trukket af et halvgammelt øg, hvis uregelmæssige trav gennemskumplede de to mænd, der

sad ved siden af hinanden, og konen, som inde i vognen klamrede sig til stoleryggen for at tage af for stødene.

På torvet i Goderville var der trængsel, en broget, støjende vrimmel af mennesker og dyr. Oksernes horn, de rige bønders høje floshatte og konernes hovedtøj ragede op over myldret. Og de skarpe, skrigende stemmer smeltede sammen i en uafbrudt, barbarisk larm, hvorover der nu og da hævede sig en rungende latter fra en eller anden glad bondes kraftige bryst eller en lang brølen fra en ko, som stod bundet ved en mur.

Det hele lugtede af stald, af mælk og mødding, af hø og sved, den ejendommelige, ubehagelige, sure lugt, der stammer både fra mennesker og dyr, og som er særegen for folk på landet.

Fa'r Hauchecorne fra Bréauté var lige kommet til Goderville og var på vej hen til torvet, da han fik øje på en lille stump seglgarn, der lå på jorden. Fa'r Hauchecorne, der som alle normanner ikke var fri for at være nærig, tænkte, at det ikke var værd at lade noget ligge, som kunne bruges, og bukkede sig besværligt, for han var plaget af gigt. Han tog det lille stykke seglgarn op og skulle lige til omhyggelig at rulle det sammen, da han opdagede, at fa'r Malandain, sadelmageren, stod i sin dør og så på ham. De havde en gang for lang tid siden været ved at gøre en handel sammen, men var kommet op at skændes, og da de begge var meget hævngerrige, var de blevet ved at være uvenner. Fa'r Hauchecorne skammede sig uvilkårligt over, at hans fjende skulle se, at han bukkede sig efter en stump seglgarn. Han skyndte sig at skjule sit fund under blusen og få det praktiseret ned i bukselommen; så lod han, som om han ledte efter noget mere på jorden, men ikke kunne finde det, og

fortsatte derefter, med sænket hoved og helt krumbøjet af smerte, sin vej til torvet.

Han blev straks borte i den skrigende og bølgende mængde, der var i bevægelse ved den evindelige købslåen. Bønderne følte på køerne, lod, som om de gik deres vej, og kom så igen, stadig bange for at blive snydt og uden at turde bestemme sig, mens de kastede lurende blikke på sælgeren og bestræbte sig for at gennemskue mandens list eller opdage dyrets fejl.

Konerne havde sat deres store kurve ned på jorden og taget deres varer frem; med sammenbundne fødder, forvildede øjne og skarlagenrøde kamme lå det arme fjerkræ foran deres fødder.

De hørte på den pris, der blev budt, men holdt fast ved deres egen, indtil kunden langsomt begyndte at gå, så slog de pludselig om og gik ind på at indrømme den forlangte rabat:

"Lad gå, Anthime. Du skal have den."

Så lidt efter lidt tyndede mængden ud og da det klokken tolv ringede til Angelus, søgte de, der boede alt for langt borte, hen til gæstgiverstederne.

Hos Jourdain var storstuen lige så overfyldt med spisende bønder som gården med køretøjer af alle slags, enspændervogne, char-à-banc'er, gigger og arbejdsvogne, der var gule af snavs, medtagne og sammenflikkede. Alle disse vogne rakte som to arme deres stænger op mod himlen eller stod med næsen ned imod jorden og deres bageste del op i luften.

Lige ved siden af gæsterne var det uhyre komfur, fra hvis klare ild en gennemtrængende varme bredte sig hen over ryggen af rækken til højre. Tre spid drejede rundt, besatte med

høns, duer og stege, og en lækker duft af stegt kød og af sky, der risler ned over en brun skorpe, fyldte hele stuen, bragte stemningen tilvejrs og fik alles munde til at løbe i vand. Hele plovaristokratiet spiste hos fa'r Jourdain, som både var gæstgiver og hestehandler, en fiffig fyr, der havde forstået at samle til bunke.

Fadene gik omkring og tømtes om kap med kanderne med den gule æblemost. Hver fortalte om de forretninger, han havde gjort, om hvad han havde købt og hvad han havde solgt. Høstudsigterne blev drøftet. Vejret var godt for foderet, men lidt uheldigt for kornet.

Pludselig lød der en trommehvirvel ude i gården. Alle, med undtagelse af nogle ligegyldige, fo'r op og styrtede hen til døren og vinduerne, endnu med munden fuld af mad og med servietten i hånden.

Da udråberen var færdig med hvirvlen, skreg han, idet han, for at blive hørt, stødte hvert ord frem med forkerte betoninger:

"Alle Godervilles borgere og i almindelighed alle de personer, som er til stede på markedet, underrettes om, at der på vejen til Beuzeville, mellem – klokken ni og klokken ti er blevet tabt en tegnebog med fem hundrede francs og en del forretningspapirer. Den ærlige finder bedes aflevere den på – rådhuset eller hos Fortuné Houlbrèque i Manneville. Der udloves en belønning af tyve francs. "

Manden gik videre og lidt efter hørte man længere borte fra instrumentets dumpe rullen og udråberens svagere stemme.

Så løsnedes tungerne og der blev en almindelig snakken om denne begivenhed og om de udsigter, Fortuné Houlbrèque havde til at finde eller til ikke at finde sin tegnebog.

Det hindrede dog ikke gæsterne i at spise færdig.

Kaffen var i færd med at blive drukket, da der viste sig en gendarm i døren:

"Er fa'r Hauchecorne fra Bréauté her?" spurgte han.

Fa'r Hauchecorne, der sad ved den anden ende af bordet, svarede:

"Her er jeg."

Gendarmen fortsatte:

"Vil De behage at følge med op på rådhuset. Hr. borgmesteren vil tale med Dem."

Overrasket og ængstelig drak bonden sit glas likør ud i én slurk og rejste sig; han gik endnu mere bøjet end om morgenen, for de første skridt, efter at han havde siddet, var ham altid meget besværlige; og han blev ved med at gentage:

"Her er jeg, her er jeg."

Og han fulgte med gendarmen.

Borgmesteren sad i sin lænestol og ventede på ham. Det var byens prokurator, en højtidelig, svær mand, der forstod at belægge sine ord:

"Fa'r Hauchecorne," sagde han, "De er i morges på vejen, der fører til Beuzeville, blevet set opsamlende den tegnebog, som Fortuné Houlbrèque fra Manneville har tabt."

Bonden stirrede forbløffet på borgmesteren, han var allerede blevet ængstelig ved denne mistanke, der, uden at han vidste hvorledes, var kommet til at hvile på ham.

"Jeg, jeg … har jeg samlet en tegnebog op?"

"Ja, netop De."

"Jeg har ikke en gang haft mindste anelse om det."

"De er blevet set."

"Er jeg blevet set? Hvem er det, der har set mig?"

"Malandain, sadelmageren."

Den gamle kom i tanker om den lille hændelse fra om morgenen og forstod det hele; han blev helt rød i hovedet af vrede:

"Nå, så han har set mig, den kæltring! Ja, set mig samle en stump seglgarn op, har han. Se, her er det, hr. borgmester."

Han rodede i sin lomme og trak det lille stykke seglgarn frem.

Men borgmesteren rystede vantro på hovedet:

"De kan ikke få mig til at tro, fa'r Hauchecorne, at Malandain, som er en mand, man kan stole på, har taget den stump seglgarn for en tegnebog."

Bonden blev rasende, han løftede hånden i vejret og spyttede ud til siden for at forsikre om sin ærlighed, idet han gentog:

"Det er alligevel sandt, så vist som der er en Gud til, hr. borgmester, så er det sandt, det tør jeg sværge på ved min sjæls salighed."

Borgmesteren fortsatte:

"Efter at De havde samlet genstanden op, søgte De endog længe i snavset for at se, om ikke et eller andet pengestykke skulle være trillet ud."

Bonden var lige ved at kvæles af skræk og harme:

"Har man kendt mage! ... har man nogensinde kendt mage ... at komme med den slags løgne ... bare for at sværte en ærlig mand! ... har man kendt mage! ..."

Det nyttede ikke, at han protesterede, han blev ikke troet.

Han blev konfronteret med Malandain, der gentog historien og holdt fast ved sin påstand. En hel time i træk overdængede

de hinanden med skældsord. På fa'r Hauchecornes eget forlangende blev han undersøgt. Der fandtes intet på ham.

Endelig lod borgmesteren, der ikke vidste, hvad han skulle stille op, ham gå, idet han underrettede ham om, at han ville forebringe sagen for rette vedkommende og udbede sig nærmere ordrer.

Nyheden var løbet byen rundt. Da bonden kom ud fra borgmesteren, blev han omringet af en nysgerrig mængde, der halvt for alvor og halvt for løjer, men uden at vise den ringeste forargelse, gav sig til at udspørge ham. Han fortalte historien om seglgarnet. Ingen troede ham. De lo.

Han gik videre, standset af alle og selv standsende alle sine bekendte; og om og om igen uden at blive træt kom han med sin fortælling og sine protester og vendte sine lommer for at vise, at han ingenting havde.

"Gamle fiffikus!" blev der sagt til ham.

Til sidst blev han vred; han hidsede sig op, febrilsk og ærgerlig over ikke at blive troet. Men han vidste ikke, hvad han skulle gøre for at bevise sin uskyldighed, og blev blot ved med at fortælle sin historie.

Om aftenen gik han en runde hjemme i sin landsby, Bréauté, for at alle kunne få den at høre. Over alt mødte han kun vantro miner.

Hele natten var han helt syg over det.

Den næste dag hen imod klokken et om eftermiddagen afleverede forpagteren i Ymauville, fa'r Bretons karl, Marius Paumelle, tegnebogen med dens indhold til dens ejer, Houlbrèque, i Manneville.

Karlen påstod, at han ganske rigtigt havde fundet den på vejen, men da han ikke kunne læse, havde han taget den med hjem og vist den til sin herre.

Nyheden bredte sig hurtigt i omegnen og fa'r Hauchecorne fik den at vide. Han begav sig straks ud på en ny runde for igen at berette sin historie, suppleret med dens løsning. Han triumferede:

"Hvad der ærgrede mig," sagde han, "det var ikke så meget tingen selv, forstår De, som den nederdrægtige løgn. Der er ikke noget, der skader én mere, end når der bliver lavet sådan en løgnehistorie om en."

Hele dagen igennem talte han om sit eventyr; han fortalte det til alle, der gik forbi på vejen, til gæsterne, der sad og drak i kroen, og den påfølgende søndag udenfor kirken til alle, der havde været til messen. Han standsede folk, han slet ikke kendte, bare for at fortælle dem det. Nu var han rolig, men alligevel var der noget, der generede ham, uden at han rigtig kunne gøre sig klart, hvad det var. Folk så så lystige ud, medens de hørte på ham. Det var, ligesom om de ikke var rigtigt overbeviste. Det forekom ham også, at de bag hans ryg stak hovederne sammen.

Om tirsdagen, ugen efter, tog han atter ind til markedet i Goderville, ene og alene drevet af trangen til at fortælle sin historie.

Malandain, der igen stod i sin dør, lo i skægget, da han så ham gå forbi. Hvorfor?

Han stoppede en forpagter fra Criquetot, der ikke lod ham tale ud, men gav ham et dask midt på maven og råbte: "Gamle

lurendrejer!" hvorpå han drejede sig om på hælene og gik videre.

Fa'r Hauchecorne blev forbløffet stående og stirrede efter ham. Han blev mere og mere urolig. Hvorfor havde han kaldt ham "lurendrejer"?

Da han var blevet bænket i Jourdains skænkestue, gav han sig på ny til at forklare sagen.

En hestehandler fra Montivilliers skreg til ham:

"Javel, javel, min fa'r, den er god nok, den med seglgarnsstumpen! "

Hauchecorne stammede:

"Ja, men tegnebogen blev jo fundet!"

Den anden svarede:

"Vel blev den det, der er en, som finder den, og der er en anden, som bringer den tilbage. Så er der ikke mere at sige til den ting."

Bonden snappede efter vejret. Nu forstod han det endelig. Han blev beskyldt for at have ladet en anden, en kammerat, en medskyldig levere tegnebogen tilbage.

Han ville protestere. Hele bordet gav sig til at le. Han kunne ikke få en bid mere ned, rejste sig og gik under en regn af spottegloser.

Han gik lige hjem, flov og harmfuld og lige ved at kvæles af vrede og af forvirring. Han var så meget mere forstemt, som han med sin normanniske snuhed godt kunne have været i stand til at gøre det, han blev beskyldt for, og tilmed til at rose sig af det som af en rigtig fiffig streg. Det stod dunkelt for ham, at netop fordi hans snedighed var så kendt, ville det være ham

umuligt at bevise sin uskyldighed. Og det uretfærdige i den mistanke, han var genstand for, gik ham til hjertet.

Han begyndte forfra på at fortælle sit eventyr, og for hver dag, der gik, blev hans fortælling længere, fordi han hver gang tilføjede nye grunde, nye, endnu kraftigere protester og endnu højtideligere eder og forsikringer, som han i sine ensomme timer havde udspekuleret og forberedt, for han kunne overhovedet ikke længere tænke på andet end historien med seglgarnet. Men jo mere indviklet han gjorde sit forsvar og jo kunstigere han lavede sin bevisførelse, des mindre blev han troet.

"En ærlig mand behøvede ikke så mange ord," blev der sagt bag hans ryg.

Han følte det, ærgrede sig over det og pinte sig med nye, unyttige anstrengelser.

Han svandt mere og mere hen.

Det var nu blevet en sport at få ham til at fortælle om "seglgarnet", ligesom man for at more sig får en soldat, der har været i krig, til at fortælle om sine slag. Hans hjerne, der havde fået et grundstød, blev for hver dag svagere.

Hen imod slutningen af december måtte han gå til sengs.

En af de første dage i januar døde han. Men selv da han lå i dødskampen, forsikrede han om sin uskyldighed og blev ved med at gentage:

"En lille stump seglgarn … en lille stump seglgarn … se, her er den, hr. borgmester!"

Idyl

Til Maurice Leloir.

Toget havde lige forladt Paris og fulgte i retning mod Marseille den klipperige kysts lange bølger; som en slange gled det frem mellem havet og bjergene, krøb hen over den gule strandbred, som vandet kantede med en sølvstribe, og forsvandt pludselig som et dyr i sit hul ind i tunnellens sorte gab.

I togets sidste vogn sad en tyk kvinde og en ung mand hver på sit sæde. Af og til så de over på hinanden, men de talte ikke sammen. Hun kunne være en fem og tyve år; hun sad lige ved vinduet og så ud over landskabet. Det var en kraftig, piemontesisk bondekone med sorte øjne, en mægtig barm og fyldige kinder. Hun havde skubbet flere pakker ind under træbænken, men beholdt en kurv på skødet.

Han var omtrent tyve år; han var mager og solbrændt og hans mørke teint fortalte, at han var vant til i solhede at arbejde i marken. Ved siden af ham lå, knyttet ind i et lommetørklæde, hele hans ejendom: et par sko, en skjorte, et par benklæder og en trøje. Også han havde gemt noget under bænken: en skovl og en spade, bundet sammen med en snor. Han agtede sig til Frankrig for at søge arbejde.

Solen, der stod højt på himlen, sendte sin ildregn ned over kysten; det var hen imod slutningen af maj og gennem de nedslåede vinduer trængte herlige luftninger ind i kupeerne. Orangetræerne og appelsintræerne stod i blomst og sendte op imod den rolige himmel deres stærke, søde og bedøvende duft, som blandede sig med det milde åndepust fra roserne, der

voksede som græs langs med jernbanelinjen, i rige haver, foran faldefærdige rønner og midt ude i markerne.

De hører hjemme på denne kyst, roserne! De breder deres lette, men mægtige vellugt ud over landet og forvandler luften til en drik, der er kosteligere end vinen og berusende som den.

Toget kørte langsomt, som om det ikke kunne løsrive sig fra denne have og al dens yppighed. Hvert øjeblik standsede det ved små stationer, foran hvide huse, så fortsatte det efter en lang fløjten sin sindige fart. Ingen steg op i det. Man kunne godt tro, at hele befolkningen var faldet i slummer og ikke på denne lumre forårsdag kunne bestemme sig til at skifte opholdssted.

Af og til lukkede den tykke, unge kone øjnene, indtil hendes kurv gled frem på hendes skød og var nær ved at falde, så åbnede hun dem med et ryk. Med en hastig bevægelse greb hun den i tide og satte sig til at se ud ad vinduet; det varede nogle minutter, så faldt hun atter hen. Store sveddråber perlede på hendes pande og hun trak vejret med besvær, som om der var et eller andet, der stemte hende for brystet.

Den unge mand havde bøjet hovedet og sov trygt.

Pludselig, ligesom de havde forladt en af de små stationer, syntes bondekonen at vågne, hun lukkede op for sin kurv, tog et stykke brød, et par hårdkogte æg, en flaske vin og nogle blommer, dejlige, røde blommer, frem af den og gav sig til at spise.

Også den unge mand var vågnet. Han sad med armene over kors og fulgte opmærksomt hver eneste mundfuld på dens vej fra skødet op til munden. Hans øjne stod ganske stive i hovedet på ham, hans kinder var hvide og hans læber sammenbidte.

Hun spiste med svære kvinders grådighed, hvert øjeblik drak hun en slurk vin for at få æggene til at glide ned, hvorpå hun holdt lidt op for at puste.

Alt lod hun forsvinde, brødet, æggene, blommerne og vinen. Da hun var færdig med sit måltid, lukkede den unge mand igen øjnene. Så, da hun følte sig lidt besværet, løsnede hun sit kjoleliv og han så pludselig igen over på hende.

Det lod dog ikke til at anfægte hende, hun blev ved med at knappe op, hendes barms svulmen skød tøjet til side og i kløften i midten, der stadig blev større, skimtedes lidt hvidt linned og en lille smule af den nøgne hud.

Det hjalp øjensynlig, og glad over at føle sig lettere til mode, sagde hun på italiensk:

"Det er så varmt, at man næsten ikke kan trække vejret."

Den unge mand svarede i samme sprog og med den samme dialekt:

"Ja, men det er et glimrende vejr til at rejse i."

Hun spurgte:

"Er De ikke fra Piemont?"

"Jo, jeg er fra Asti."

"Og jeg fra Casale."

De var fra to nabosogne. De gav sig til at passiare.

Omstændeligt udtværede de de tomme og forslidte ting, som folk af deres slags aldrig bliver trætte af at gentage, og som er tilstrækkelige til at tilfredsstille deres langsomme tankegang og indskrænkede horisont. De talte om hjemmet. De havde fælles bekendte. De nævnede navne, og blev bedre og bedre venner hver gang de opdagede en ny person, som de begge vidste besked om. Hastige og ivrige faldt ordene med deres klangfulde

endelser og den italienske syngen fra deres læber. Omsider begyndte de at spørge hinanden ud om dem selv.

Hun var gift; hun havde allerede tre børn, som hun havde ladet blive tilbage i en søsters varetægt, for hun havde fundet en plads som amme, en udmærket god plads, hos en fransk dame i Marseille.

Han søgte efter arbejde. Der var blevet sagt ham, at han også ville finde noget ad den kant, for der blev bygget meget dér.

Så tav de.

Varmen blev uudholdelig. Det var, som om det regnede med ild ned over vognen. En sky af støv rejste sig efter toget og trængte ind i kupeerne; og duften fra orangetræerne og roserne blev stærkere og tungere.

De to rejsende slumrede atter ind.

Næsten samtidig slog de igen øjnene op. Solen gled ned mod havet og øste sin strålende klarhed ud over den blå flade. Luften var blevet køligere og syntes lettere.

Ammen stønnede, hendes liv stod stadig åbent, hendes kinder hang slappe og hendes øjne var blevet matte. Med opgivet stemme sagde hun:

"Jeg har ikke givet bryst siden i går og nu er jeg ganske svimmel, ligesom om jeg skulle til at besvime."

Han svarede ikke, da han ikke vidste, hvad han skulle sige. Hun fortsatte:

"Når man har så meget mælk som jeg, må man give bryst tre gange om dagen, ellers generer det én. Det er, ligesom om jeg havde en hel vægt på brystet, jeg kan næsten ikke få vejret og det gør mig ganske syg. Det er kedeligt, når man har så meget."

Han svarede:

"Ja, det kan jeg godt forstå. Det må være en hel plage."

Hun var virkelig meget medtaget og så ud, som om hun skulle få ondt. Hun mumlede:

"Man behøver blot at trykke, så står mælken ud som et springvand. Det ser helt morsomt ud. Man skulle ikke tro det. I Casale kom alle naboerne ind for at se det."

"Nej, tænk," sagde han.

"Jo, såmænd gjorde de så. Jeg kunne godt vise Dem det, men det ville ikke nytte noget. Der kommer alligevel ikke nok ud på den måde."

Og hun tav.

Toget stoppede ved en holdeplads. Henne ved et led stod en kone med et lille grædende barn i sine arme. Hun var mager og pjaltet.

Ammen så på hende og sagde i en medlidende tone:

"Se, der er en, som jeg kunne hjælpe. Og den lille kunne også hjælpe mig. Ved De hvad, jeg er ikke rig, det kan De nok tænke, eftersom jeg tager fra hus og hjem og forlader mine børn for at tage en plads, men jeg ville alligevel gerne give fem francs til, at jeg kunne låne det barn der i ti minutter for at give det bryst. Det kunne trænge til det og det ville lette mig. Jeg er vis på, at jeg ville føle mig som en hel anden."

Hun tav igen lidt. Så lod hun flere gange sin brændende hånd glide hen over panden, hvor sveden bristede frem, og klagede:

"Jeg kan ikke længere holde det ud. Jeg har det, ligesom om jeg skulle dø."

Og med en uvilkårlig bevægelse rev hun sit kjoleliv helt op. Det højre bryst kom til syne, spændt og vældigt. Den stakkels kone stønnede:

"Å, Gud! Å, Gud! Hvad skal jeg dog gøre?"

Toget havde atter sat sig i gang og fortsatte sin vej mellem blomsterne, der nu i den varme aften udsendte en langt mere bedøvende duft end før i dagslyset. Hist og her på den blå havflade lå en fiskerbåd med sine ubevægelige hvide sejl og så ud, som om den sov; dens spejlbillede aftegnede sig i vandet så tydeligt, som om det var en anden båd, der lå med hovedet nedad.

Flov og forvirret stammede den unge mand:

"Ja men … kunne jeg … kunne jeg ikke skaffe Dem lindring?"

Med brudt stemme svarede hun:

"Å, jo tak, hvis De vil. De gør mig en stor tjeneste. Jeg kan ikke længere holde det ud, jeg kan ikke."

Han lagde sig på knæ foran hende; hun bøjede sig ned imod ham og med en bevægelse, der viste, hvor vant hun var til at amme, nærmede hun den mørke spids af sit ene bryst til den unge mands mund. Idet hun tog det mellem sine hænder for at række det hen imod ham, piblede en dråbe mælk frem. Han opfangede den hastigt, idet han som en frugt greb det tunge bryst mellem sine læber. Og han gav sig til at drikke, regelmæssigt og grådigt.

Han havde lagt sine arme fast om hendes liv for at trække hende nærmere ind imod sig; uden at standse blev han ved med at drikke og ligesom hos små børn kunne man uden på se, hvorledes hver slurk gled ned gennem halsen.

Pludselig sagde hun:

"Nu kan det være nok med det, tag så det andet."

Han adlød straks.

Hun havde lagt sine hænder på den unge mands ryg og i dybe, lykkelige drag indåndede hun blomsterduften, som blandede sig med de luftninger, der ved togets fart kastedes ind i kupeerne.

"Hvor der dufter dejligt her!" sagde hun.

Han svarede ikke, han drak stadig af den levende kilde; som for bedre at nyde havde han lukket øjnene.

Endelig skubbede hun ham blidt fra sig:

"Så, nu er det nok. Jeg har det meget bedre. Nu er jeg blevet mig selv igen."

Han havde rejst sig, idet han tørrede sig om munden med bagen af sin hånd.

Hun pressede de to svulmende, levende læddiker tilbage på deres plads inden for kjolelivet, idet hun sagde:

"De ved ikke, hvilken tjeneste, De har gjort mig. Mange tak skal De have."

Men han svarede i en taknemmelig tone:

"Det er mig, som skal takke Dem. Jeg havde ikke fået noget at spise i de to sidste dage."

Mo'r Sauvage

Til Georges Pouchet.

I

I de sidste femten år havde jeg ikke været i Virelogne. Ved efterårstid tog jeg atter dertil for at gå på jagt sammen med min ven Serval, der omsider havde fået sit slot, som var blevet ødelagt af prøjserne, bygget op igen.

Jeg holder umådelig meget af den egn. Der er enkelte steder her på jorden, som for blikket ejer et næsten sanseligt trylleri. Man elsker dem med en legemlig kærlighed. Alle vi, der således dåres af naturen, går og gemmer på ømme minder om visse kilder, visse skove, visse bakker og visse damme, som vi ofte har set, og som vi har fået kære. Der er endog øjeblikke, hvor tanken drager tilbage til en skovkrog, en stump åbred eller en med blomster oversået frugthave, som vi kun har set én gang en strålende solskinsdag, men som lever i vor sjæl ligesom billedet af de unge kvinder, vi en forårsmorgen har mødt i lyse dragter, og som vi i vort legeme og i vor sjæl efterlader en uforglemmelig og utilfredsstillet attrå, et indtryk af at have strejfet lykken.

I Virelogne holdt jeg af alt, af hele egnen med dens mange små skove, hvorigennem der risler bække, der som årer krydser gennem jorden og bringer den blod. Deri fiskes krebs, foreller og ål. Guddommelige lyksalighed! Hist og her er der steder, hvor man kan bade sig, og i det høje græs, der vokser på de smalle vandløbs bredder, støder man ofte på bekkasiner.

Let som en ged vandrede jeg af sted og fulgte med blikket mine to hunde, der snusede foran. Et godt stykke til højre for mig afsøgte Serval en kløvermark. Jeg drejede omkring buskadset, der danner grænsen ind imod Saudres-skoven og fik øje på ruinerne af en hytte.

I samme øjeblik huskede jeg den, således som jeg havde set den sidste gang i 1869, sirlig og velholdt, klædt i vinranker, med høns foran døren. Kan der tænkes noget mere sørgeligt end sådan et dødt hus, hvis skelet endnu står tilbage, ødelagt og uhyggeligt?

Jeg huskede også, at der boede en skikkelig kone, som en dag, da jeg var meget træt, havde givet mig et glas vin, og at Serval i den anledning havde fortalt mig beboernes historie. Faderen, en gammel krybskytte, var blevet skudt af gendarmerne. Sønnen, som jeg også i gamle dage havde set, var en lang, mager fyr, der gik for at være en vældig vildtdræber. Han blev altid kaldt "Sauvage" – "Vild".

Var det et navn eller et tilnavn?

Jeg kaldte på Serval, der kom halende med sine styltelange skridt.

"Hvad er der blevet af folkene, som boede der?" spurgte jeg ham.

Og han fortalte mig følgende historie:

II

Da krigen blev erklæret, lod den unge Sauvage sig indrullere og moderen blev siddende alene tilbage i hjemmet. Der var dog ingen, som fandt på at beklage hende, for hun havde penge, det vidste man.

Hun blev altså ganske alene tilbage i huset, der lå så langt fra landsbyen, næsten helt oppe ved skovbrynet. Hun var dog ikke bange, for hun var af samme race som mændene, høj, mager og barsk; hun lo ikke ofte og det faldt ingen ind at spøge med hende. Kvinderne ude på landet ler i det hele taget ikke meget. Det er mændenes sag. – Kvindernes sjæl er som følge af deres ensformige og grå tilværelse indskrænket og tungsindig. På kroen lærer bonden lidt støjende gemytlighed, men hans kone bliver ved med at være alvorlig og hendes udtryk er altid strengt. Musklerne i hendes ansigt har ikke lært at trække sig sammen til latter.

Mo'r Sauvage blev ved med at leve sit sædvanlige liv i hytten, der snart blev dækket af sne. En gang om ugen gik hun ned til landsbyen for at hente brød og lidt kød, hvorpå hun gik lige hjem til sig selv. Da der blev snakket noget om ulve, gik hun ikke mere ud uden at have et gevær på ryggen, det var sønnens; det var ganske rustent og kolben var slidt af at gnides mod hånden. Hun var nok værd at se, mo'r Sauvage, når hun lidt bøjet skridtede afsted gennem sneen med geværløbet ragende op over det sorte halstørklæde, der skjulte hendes hvide hår, som aldrig nogen havde set.

En dag kom prøjserne. De blev fordelt rundt i landsbyen i forhold til enhvers evne og midler. Den gamle kone, som man vidste var rig, fik fire.

Det var fire kraftige unge mænd, lyse i huden, med blondt skæg og blå øjne. Til trods for de besværligheder, de allerede havde udstået, havde de ikke tilsat noget af deres gode huld, og uagtet de var i et erobret land, var de blevet ved med at være lige godmodige. De var overordentlig venlige mod den gamle kone,

som de var blevet indkvarteret hos, og så meget det var dem muligt, skånede de hende for anstrengelser og udgifter. Om morgenen kunne man se dem alle fire stå i skjorteærmer og vaske sig omkring brønden, medens mo'r Sauvage gik inde og lavede mad til dem. Senere så man dem skure køkkengulvet, pudse vinduerne, hugge brænde, skrælle kartofler og vaske, kort sagt optaget af alle mulige huslige arbejder, som om det var fire gode sønner, der hjalp deres moder.

Men hun tænkte bestandig på sin egen søn, sin lange, magre dreng med den bøjede næse, de brune øjne og det kraftige sorte overskæg. Hver eneste dag spurgte hun alle soldaterne, der var anbragt hos hende:

"Ved I ikke, hvor det 23. franske regiment er henne? Jeg har en søn ved det."

De svarede:

"Nej, wir ikke vite det, ikke spor vite det."

De havde selv mødre hjemme og forstod derfor godt hendes uro og hendes ængstelse, og de viste hende alle mulige små opmærksomheder. Hun var i øvrigt kommet til at holde af sine fjender, for det ligger ikke for bønderne at hade af patriotiske grunde, det er forbeholdt de højere klasser. De tarvelige folk, de, som betaler mest, fordi de er fattige, og som enhver ny forpligtelse knuger til jorden, de, der bliver dræbt i massevis, der udgør den sande kanonføde, fordi de danner flertallet, de, som lider mest under den forfærdelige elendighed, krigen fører med sig, fordi de er de svageste og ejer den mindste modstandskraft, de har ondt ved at forstå den stridbare iver, de prikne æresbegreber og de foregivne politiske forviklinger, der

på et halvt år udtømmer to nationers kræfter, både den sejrendes og den overvundnes.

Når der omkring på egnen blev talt om mo'r Sauvages tyskere, blev der sagt:

"Ja, de fire, de har forstået at fedte sig ind."

En morgen, da den gamle kone var alene hjemme, fik hun langt borte, ude ad markvejen, øje på en mand, som kom hen imod hendes hus. Da han var nået lidt nærmere, genkendte hun ham; det var postbuddet, der gik om med brevene. Han rakte hende et sammenfoldet papir og hun tog sine briller, som hun brugte til at sy ved, frem af futteralet, og læste:

Madam Sauvage!
Nærværende for at meddele Dem en sørgelig efterretning. Deres søn Victor blev i går dræbt af en kugle, der skar ham nok så regederlig i to dele. Jeg var lige ved siden af ham, begrundet på, at vi stod ved samme kompagni, og at han talte til mig om Dem for, at jeg skulle lade Dem det vide samme dag, hvis der hændte ham en ulykke.

Jeg tog hans ur op af hans lomme for at bringe Dem det, når krigen er forbi.

Med venlig hilsen

Deres

CÉSAIRE RIVOT,
Soldat ved 23. regiment."

Brevet var tre uger gammelt.

Hun græd ikke. Hun blev siddende uden at røre sig, hun var så overvældet og lammet, at hun ikke en gang led endnu. Hun

tænkte bare:

"Nå ja, så er Victor altså dræbt."

Men lidt efter lidt steg tårerne op i hendes øjne og hendes hjerte fyldtes af smerte. Én efter én kom tankerne, kvalfulde og håbløse. Hun skulle altså aldrig, aldrig mere kysse sin søn, sin dreng! Gendarmerne havde skudt faderen og nu havde prøjserne skudt sønnen … En kugle havde skåret ham i to stykker! Hun syntes, at hun så det for sig, så det forfærdelige: Hovedet, der faldt ned med åbne øjne, medens han endnu tyggede på spidsen af sit store overskæg, således som han plejede at gøre, når han var vred.

Hvad var der blevet gjort af hans lig, bagefter? Hvis hun endda havde fået sit barn tilbage, således som hun havde fået sin mand, med en kugle midt i panden!

Nu hørte hun stemmer. Det var prøjserne, som kom tilbage fra landsbyen. Hun skjulte hurtigt brevet i sin lomme og modtog dem roligt med sit sædvanlige ansigt, hun havde lige fået tid til at tørre sine øjne.

De lo alle fire og var henrykte, for de havde en dejlig kanin med, som de formodentlig havde stjålet. Ved tegn gjorde de den gamle kone forståeligt, at der vankede noget ekstra.

Hun gav sig straks i lag med at lave frokosten til, men da kaninen skulle slås ihjel, svigtede modet hende. Det var dog ikke den første! En af soldaterne gjorde det med et næveslag bag øret af med den.

Da dyret var dødt, flåede hun skindet af den røde krop; men synet af blodet, der strømmede ned over hendes hænder, og som hun følte blive koldt og størkne mellem sine fingre, fik hende til at ryste fra hoved til fod; og hun så stadig for sig sin

dreng, skåret i to stykker og lige så rød som det endnu sitrende dyr.

Hun satte sig til bords sammen med sine prøjsere, men hun kunne ikke få en bid ned. Uden at bryde sig om hende satte de kaninen til livs. Tavs så hun fra siden hen på dem og i hendes hjerte modnedes en plan; men hendes ansigt var så ubevægeligt, at de ikke mærkede det ringeste.

Pludselig sagde hun:

"Nu har vi været sammen i en måned, og jeg ved ikke en gang, hvad I hedder."

Ikke uden besvær forstod de, hvad hun mente, og sagde hende deres navne. Men det var hende ikke nok; hun fik en af dem til at skrive dem ned på et stykke papir tillige med adresserne på deres familier. Da det var gjort, satte hun brillerne på næsen og betragtede længe den ukendte skrift; så foldede hun papiret sammen og stak det ned i lommen ved siden af det brev, der havde bragt hende efterretningen om hendes søns død.

Da måltidet var færdigt, sagde hun til mændene:

"Nu skal jeg til at arbejde for jer."

Og hun gav sig til at bære hø op på loftet, hvor de sov om natten.

De blev først forbavsede over det, men hun forklarede dem, at det var, for at de skulle få det mindre koldt, og de gav sig til at hjælpe hende. De lagde knipperne oven på hinanden lige op til stråtaget og på den måde fik de lavet et stort værelse, der med sine fire høvægge var lunt og duftende, og hvor de kunne sove storartet.

Ved middagsbordet lagde en af dem mærke til, at mo'r Sauvage endnu ikke spiste. Hun foregav, at det var, fordi hun havde mavesmerter. Hun tændte en dygtig ild for at blive gennemvarmet, sagde hun, og de fire tyskere krøb op ad stigen, som de hver aften benyttede, op til deres sovekammer.

Så snart fælden var lukket, tog den gamle kone stigen bort og lukkede uden at gøre støj yderdøren op. Så gik hun ud og hentede endnu flere knipper hø, som hun fyldte hele køkkenet med. Hun gik med nøgne fødder i sneen og så sagte, at ikke en lyd hørtes. Fra tid til anden standsede hun for at lytte til de fire sovende soldaters uens snorken.

Da hun mente, at hendes forberedelser var tilstrækkelige, stak hun et af knipperne ind i ilden, og da det havde fænget, spredte hun det ud over alle de andre; så gik hun udenfor og så til.

Et stærkt lys oplyste i nogle øjeblikke hytten; så forvandledes hele dens indre til et skrækkeligt flammehav, en kæmpemæssig ovn, hvorfra der gennem det smalle vindue faldt et blændende skær ud over sneen.

Et højt skrig lød pludselig ud fra den øverste del af huset. Skriget efterfulgtes af en jamrende hylen af menneskelige stemmer og af forfærdelige, sønderrivende, angstfyldte råb om hjælp. Så styrtede fældens gulv sammen, en ildhvirvel fængede op i høet, brød igennem stråtaget og slikkede som en uhyre flammefakkel op imod himlen. Hele hytten stod i lys lue.

Inde fra hørtes intet mere uden ildens knitren, murenes bragen og lyden af nedstyrtende bjælker. Pludselig styrtede taget sammen og husets glødende skelet sendte midt i en sky af røg en fjerbusk gnister op i luften.

De hvide marker, der var oplyste af ilden, lå som en sølvflade farvet med rødt.

Langt borte gav en klokke sig til at ringe.

Mo'r Sauvage stod stadig foran sit ødelagte hjem med geværet i armen, sønnens gevær, som hun havde taget med, for at ingen skulle slippe levende ud.

Da hun så, at alt var forbi, kastede hun våbenet ind i flammerne, og der lød et højt knald.

Folk strømmede til, bønder og prøjsere.

De fandt den gamle kone siddende rolig og tilfreds på en træstub.

En tysk officer, der talte fransk som en indfødt, spurgte hende:

"Hvor er Deres soldater?"

Hun strakte sin magre arm ud imod den røde dynge, der begyndte at slukkes, og svarede med stærk stemme:

"Derinde."

Soldaterne trængte sig sammen om hende. Prøjseren spurgte videre:

"Hvorledes opstod ilden?"

Hun svarede:

"Det er mig, som har påsat den."

Der var ingen, som troede hende, de mente, at ulykken pludselig havde gjort hende vanvittig. Men da hun så, at de omringede hende og hørte på hende, fortalte hun det hele fra ende til anden, lige fra da brevet kom og til det sidste skrig fra mændene, der brændte sammen med huset. Hun glemte ikke den mindste smule af, hvad hun havde følt, eller hvad hun havde gjort.

Da hun var færdig, trak hun to papirer op af sin lomme, og for i det sidste skær fra ilden at kunne kende forskel på dem satte hun endnu en gang sine briller til rette. Så sagde hun og pegede på det ene:

"Det er det om Victors død."

Derefter pegede hun på det andet og tilføjede, idet hun med et nik med hovedet viste hen imod de røde ruiner:

"Det er deres navne, for at der kan blive skrevet til deres hjem."

Hun rakte roligt arket hen til officeren, der havde taget et greb i hendes skuldre, og vedblev:

"De må skrive, hvorledes det er gået for sig, og De kan sige til deres forældre, at det er mig, Victoire Simon Sauvage, som har gjort det. Glem det ikke!"

Officeren råbte nogle ordrer på tysk. Soldaterne greb fat i hende og stillede hende op imod den endnu hede mur. Så ordnede tolv mand sig hurtigt i række i en tyve meters afstand.

Hun rørte sig ikke. Hun havde forstået, hvad der skulle ske, og hun ventede.

Et kommandoråb lød og en lang salve fulgte øjeblikkelig efter. Et forsinket skud knaldede af alene lidt senere end de andre.

Den gamle kone faldt ikke. Hun sank sammen, som om benene var blevet mejet over på hende.

Den prøjsiske officer gik hen til hende. Hendes legeme var næsten skåret i to stykker og i sin krampagtigt sammenknugede hånd holdt hun brevet, der var gennemtrukket af blod.

Min ven Serval tilføjede:

"Det var for at hævne sig, at tyskerne ødelagde det eneste slot, som fandtes på hele egnen, og som tilhørte mig."

Jeg for mit vedkommende tænkte på mødrene til de fire godlidende unge mænd, der var brændt op derinde, og på det skrækkelige heltemod, som denne anden moder, der var blevet skudt ned ved muren dér, havde udvist.

Og jeg tog en lille sten op, som endnu var sværtet af ilden, og gemte den.

Dåben

Til Guillemet.

Foran døren til stuehuset stod mændene i søndagspudset og ventede. Majsolen skinnede ned over de udsprungne æbletræer, der lignede kæmpemæssige, hvide, rosenrøde og duftende buketter, og som dannede et blomstertag over hele gården. Uafbrudt såede de om sig en sne af fine blomsterblade, der blev båret med og hvirvlet omkring af vinden, indtil de til sidst dalede ned i det høje græs, hvor fandens mælkebøtterne lyste som flammer og valmuerne så ud som bloddråber.

En so med en vældig mave og svulmende yvere lå og småsov ved kanten af møddingen og rundt om den rodede en flok ganske små grise, hvis haler var krøllet sammen som et tov.

Langt borte, bag ved træerne, gav en kirkeklokke sig til at ringe. Dens malmstemme bar dens svage og fjerne kalden op mod den strålende himmel. I pilsnar flugt fløj svalerne over de blå felter, der afgrænsedes af de høje, ubevægelige bøge. Af og til førte en luftning lugten fra staldene med sig, blandet med æbletræernes milde og søde ånde.

En af mændene, der stod foran døren, vendte sig ind imod huset og skreg:

"Nå, Mélina, bliver det snart til noget? Nu ringer det!"

Han kunne være en tredive år gammel. Det var en kraftigt bygget bonde, som endnu ikke var blevet kroget og ødelagt af det hårde arbejde i markerne. En gammel mand, hans fader, der var så knortet som en hundredårig egestamme, med knudrede håndled og hjulede ben, erklærede:

"Man kan ikke forlange, at et fruentimmer skal være færdigt."

Den gamles to andre sønner gav sig til at le og den ene sagde, idet han drejede sig om imod den ældste broder, der først havde kaldt:

"Gå ind og hent dem, Polyte. Ellers kommer de ikke før i aften."

En flok ænder, der var standset ved siden af bønderne, gav sig til at skræppe og baskede med vingerne; så vraltede de videre ned imod dammen.

Et stort, groft kvindemenneske, med et to måneders barn i armene, viste sig i døren. De hvide bånd fra hendes høje kappe hang hende ned ad ryggen over et rødt sjal, der skar i øjnene som en hel ildebrand; barnet hvilede på hendes svære mave.

Bagefter hende kom moderen. Hun var høj og kraftig, knap nok atten år gammel, frisk og smilende. Hun havde sin mand under armen. Derefter fulgte de to bedstemødre, der var lige så rynkede og indskrumpede som gamle æbler. De gik langsomt og besværligt, øjensynlig trætte over hofterne, som for længst var blevet skudt skæve af anstrengende og tålmodigt slid. Den ene af dem var enke; hun tog bedstefaderen, som var blevet stående foran døren, under armen og de gik i spidsen af toget lige efter jordemoderen med barnet. Den øvrige familie kom bagefter. De yngste havde i hånden kræmmerhuse, fyldte med godter.

Den lille klokke, der uden at give sig stunder blev ved med at ringe, kaldte af alle kræfter på det lille bitte, ventede barn. Drenge krøb op på bakkerne, ved alle lågerne stod folk, og malkepigerne satte de to fulde mælkespande fra sig på jorden og blev stående for at se efter dåbsfølget.

Triumferende bar jordemoderen sin levende byrde, idet hun omhyggeligt gik uden om alle vandpytterne i hulvejene mellem de træbevoksede bakker. De gamle vandrede højtideligt afsted, en lille smule hinkende på grund af alderen og gigten; de unge havde lyst til at danse og sendte varme øjekast til pigerne, som havde stillet sig op for at se dem gå forbi. Mere alvorlige gik faderen og moderen bag efter det barn, som en gang i tiden skulle udfylde deres plads i livet, og som skulle bære deres navn videre, navnet Dentu, der havde en god klang hele sognet over.

De kom ud på fri mark og drejede om ad en lille sti for at undgå den lange omvej ad landevejen.

De kunne nu se kirken med dens spidse tårn. En åbning gik helt igennem det lige oppe over skifertaget; indenfor var der noget, som bevægede sig, som regelmæssigt kom og gik bag det smalle vindue. Det var klokken, som blev ved at ringe den nyfødte, der for første gang skulle ind i Vorherres hus, i møde.

Kirkedøren stod åben. Præsten, en høj og mager ung mand med rødt hår, også en Dentu, den lilles onkel, en tredje broder til faderen, ventede foran alteret. I overensstemmelse med ritualet forrettede han dåben og gav sin brodersøn, som begyndte at græde, da han fik det symbolske salt i munden, navnene: Prosper-César.

Da ceremonien var endt, blev familien stående lidt udenfor kirkedøren for at vente på præsten, der skulle afføre sig sin messeskjorte; så satte de sig atter i bevægelse. Denne gang gik de hurtigt, for de længtes efter middagsmaden. Alle sognets børn samlede sig bag ved dem og hver gang, der blev kastet en håndfuld godter i grams til dem, styrtede de sig over dem i vildt slagsmål, puffedes og skubbedes og flåede hårene ud af hovedet

på hinanden; også hunden kastede sig midt ind i hoben for at få fat på nogle af de søde sager, endnu mere forslugen end drengene, der trak den i ørene, i halen og i poterne.

Jordemoderen, som var blevet lidt træt, sagde til præsten, der gik ved siden af hende:

"Å, undskyld, hr. pastor, men tror De ikke, at De kunne holde drengen et øjeblik for mig, mens jeg puster ud? Jeg har fuldstændig krampe i armene."

Præsten tog barnet, hvis hvide kjole så ud som en stor hvid plet på hans sorte dragt, og han kyssede det, lidt forlegen over den lette byrde, som han ikke rigtig vidste, hvorledes han turde tage på. De lo alle sammen. En af bedstemødrene spurgte:

"Bliver du ikke ked af det, når du tænker på, at du aldrig kan få sådan en?"

Præsten svarede ikke. Han gik med lange skridt og så hele tiden ned i barnets blå øjne. Han brændte af lyst til endnu en gang at kysse de små runde kinder. Til sidst kunne han ikke længere stå imod, han løftede det op til sit ansigt og kyssede det længe.

Faderen råbte:

"Ved du hvad, præst, hvis du vil have en, behøver du bare at sige til."

Og de gav sig til at spøge, således som folk på landet spøger med den slags ting.

Så snart de sad bænkede om bordet, brød den grovkornede landlige lystighed løs som et stormvejr. De to andre sønner, som også snart skulle giftes, sad ved siden af deres kærester, der først var kommet til måltidet, og gæsterne kunne ikke blive

trætte af at udslynge hentydninger til det fremtidige afkom, som måtte blive frugten af de nye ægteskaber.

Der faldt plumpe og saftige ord, som fik de unge piger, der blev ganske røde i hovedet, til at fnise og mændene til at skoggerle. De dunkede med næverne i bordet og brølede af latter. Faderen og bedstefaderen kappedes om at komme med slibrigheder. Moderen smilede; selv de to gamle koner tog del i munterheden og sagde nogle slemme tvetydigheder.

Præsten var alt for vant til den tone, der hersker ved den slags gilder, til at lade sig anfægte; han sad roligt ved siden af jordemoderen og prikkede med den ene finger sin lille brodersøn om munden for at få ham til at le. Han så ud til at være så overrasket over ham, som om han aldrig før havde set et barn. Han betragtede ham med en eftertænksom mine, med en drømmende alvor og med en ømhed, der var vågnet helt nede på bunden af hans sjæl, en ukendt, underlig, inderlig og lidt bedrøvet ømhedsfølelse for det lille skrøbelige væsen, der var hans broders barn.

Han hørte intet, han så intet, han stirrede kun på barnet. Han havde lyst til igen at tage det op i sine arme, for i hans bryst og i hans hjerte følte han stadig den blide fornemmelse, der var gennemstrømmet ham, da han for lidt siden havde båret det på hjemvejen fra kirken. Han var så bevæget overfor dette udkast til et menneske, som om han befandt sig foran et uudsigeligt mysterium, som han endnu aldrig havde tænkt over, et helligt og ophøjet mysterium, det store mysterium om livet, der begynder, om kærligheden, der vågner, og slægten, der fortsættes, om menneskeheden, der stadig vandrer fremad.

Rød i hovedet og med skinnende øjne sad jordemoderen og spiste, generet af barnet, der tvang hende til at rykke lidt langt fra bordet.

"Giv mig det," sagde præsten til hende, "jeg er ikke sulten."

Og han tog atter barnet. Det var, som om alt omkring ham svandt væk og blev borte. Han blev siddende med blikket stift hæftet på det rosenrøde og buttede ansigt; og lidt efter lidt trængte varmen gennem svøbene og gennem hans præstekjole ind til hans ben som et ganske let, mildt og kyskt, rørende kærtegn, der forekom ham så vidunderligt, at han fik tårer i øjnene.

Støjen omkring bordet blev rent uudholdelig. Barnet, som blev forskrækket over larmen, gav sig til at græde.

En stemme råbte:

"Giv den lidt bryst, præst!"

Og en lattereksplosion rystede stuen. Men moderen havde rejst sig; hun tog sin søn og bar ham ind i værelset ved siden af. Efter nogle minutters forløb kom hun tilbage og erklærede, at nu sov han roligt i sin vugge.

Spisningen fortsattes. Mændene og kvinderne skiftedes til med mellemrum at gå lidt udenfor, så kom de tilbage og satte sig igen til bords. Kød, grøntsager, æblemost og vin, alt forsvandt i de grådige munde, fik maverne til at svulme, øjnene til at skinne og omtågede hjernerne.

Det var blevet henad aften, inden de nåede til kaffen. Præsten var for længe siden forsvundet, uden at nogen forundrede sig over hans fraværelse.

Endelig rejste den unge moder sig for at gå ind og se, om den lille stadig sov. Det var nu helt mørkt. Hun famlede sig frem i

værelset med armene strakte ud fra sig for ikke at komme til at støde mod møblerne. Men en underlig lyd fik hende til pludselig at stå stille; så fo'r hun forfærdet ud, overbevist om, at hun havde hørt nogen bevæge sig. Bleg og skælvende kom hun ind i spisestuen og fortalte, hvad der var hændet hende. Alle mændene sprang op, berusede og kamplystne, og faderen styrtede med lampen i hånden ind til barnet.

På knæ ved siden af vuggen lå præsten og hulkede med panden imod hovedpuden, hvorpå barnets hoved hvilede.

Æslet

Til Louis le Poittevin

Ikke den mindste luftning bølgede gennem tågen, der lå tæt over floden. Det var som om en sky af vat hvilede på vandet. Selv bredderne skimtedes kun utydeligt under de løjerlige tågemasser, der hobede sig sammen som bjergkæder. Men dagen var lige ved at gry og bakken begyndte at blive synlig. Nede ved foden af den i morgenrødens vågnende skær dukkede lidt efter lidt kalkklædte huse frem som store hvide pletter. Rundt om i hønsegårdene galede hanerne.

Længere nede, på den anden side af floden, der endnu lå begravet i dis, lige overfor La Frette, lød med mellemrum en let støj, som brød den stille lufts dybe tavshed. Det var snart en svag skvulpen, som af en båd, der forsigtigt bevægede sig frem, snart et kort, tørt ryk, som af en åres stød mod toften, og snart en lyd, som om en blød genstand faldt ned i vandet. Så hørtes intet mere.

Af og til gled også gennem stilheden sagte ord, som kom, ingen kunne sige hvorfra, måske langt borte fra, måske ganske nær, fra landjorden eller ude fra floden. Og ordene fløj vildfarne frem og tilbage i den tykke tåge ligesom vilde fugle, der har sovet i sivene, men som ved det første lysskær, der viser sig på himlen, flyver afsted for atter at flygte, altid flygte, og af hvis vingeslag man et sekund skimter skyggen i tågen, medens de udstøder et blidt og frygtsomt skrig, der vækker deres brødre langs bredderne.

Pludselig voksede tæt ved bredden under landsbyen noget mørkt frem på vandet; først var det næppe synligt, så blev det større og tydeligere og frem af tågesløret, der var kastet over vandet, dukkede en fladbundet båd, bemandet med to mand, og lagde til ved den græsklædte bred.

Den af mændene, som roede, rejste sig og tog en spandfuld af fisk op fra bunden af fartøjet; så kastede han det endnu drivvåde garn over skulderen.

Hans kammerat, der ikke havde rørt sig, sagde:

"Hent dit gevær, så kan vi jo prøve på at opspore en hare langs bredderne. Hvad mener du, Mailloche?"

Den anden svarede:

"Det var ikke så galt. Vent lidt, så kommer jeg."

Og han gik sin vej for at bringe fangsten i sikkerhed.

Manden, der var blevet tilbage i båden, stoppede langsomt sin pibe og tændte den.

Han hed Labouise med tilnavnet Chicot og var gået i kompagni med sin kammerat Maillochon, der i almindelighed blev kaldet Mailloche, om en mistænkelig og ret ubestemmelig næringsvej.

De var oprindelig flodskippere, men drev kun deres håndtering, når det kneb meget hårdt. Resten af tiden gik de på jagt efter "hvad der sådan kunne falde for". Dag og nat roede de om på floden for som en slags sejlende krybskytter, natlige jægere og affaldsopsamlere at spejde efter alt muligt dødt eller levende bytte. Snart lå de i Saint-Germain skoven på lur efter en hjort og snart ledte de efter druknede, som flød på vandet og hvis lommer de tømte, eller efter tomme flasker, som med halsen opad og svajende som en drukkenbolt blev båret med af

strømmen, eller efter træstykker, floden førte med sig. Takket være disse hjælpekilder formede Labouises og Maillochons tilværelse sig yderst behageligt.

Til andre tider drog de om formiddagen ud til fods og flakkede om uden bestemt mål. De spiste til middag i en eller anden kro ved floden og travede videre side om side. De blev borte en dag eller to, så en morgen så man dem igen i den gamle kasse, der tjente dem til båd.

Længere borte i Joinville og i Nogent kunne det da hænde, at trøstesløse roere gik og ledte efter deres både, som en nat pludselig var forsvundet, formodentlig gået los og drevet af eller stjålet, mens samtidig en tyve, tredive mil derfra en skikkelig borgermand sad og gned sig i hænderne og beundrede et fartøj, han dagen i forvejen havde købt umådelig billigt, for et halvt hundrede francs, af to mænd, som sejlede forbi og pludselig, fordi han kunne se ud til at have lyst til den, havde tilbudt ham den.

Maillochon kom tilbage med geværet indsvøbt i en gammel pjalt. Han var en mand på en fyrre eller halvtreds år, høj og mager, med det uroligt skarpe blik, som ofte ses hos folk, der plages af bekymringer, eller hos dyr, der ofte jages med. Hans skjorte stod åben og blottede et bryst, som var helt dækket med grålige hår. Han så ud til aldrig at have haft andet skæg end et overskæg, som var kort og stridt som en børste, og en tot stive hår under underlæben. Ved tindingerne var han helt skaldet.

Når han tog den snavsede las, han brugte som kasket, af, så hans hovedhud ud, som om den kun var dækket af et let dun, en skygge af hår, som på en plukket hønsekrop, der holdes over ilden.

Chicot, som dannede en fuldstændig modsætning til sin kammerat, var tyk, undersætsig, stærkt behåret, ildrød og oversået med filipenser; han lignede en rå bøf. Han holdt stadig det venstre øje lukket, som om han sigtede efter nogen eller noget, og når man for at gøre nar af denne grimasse råbte til ham: "Hold øjet åbent, Labouise," svarede han gerne sindigt:

"Tag den barestens med ro, min tøs, det skal nok blive lukket op ved de passende lejligheder."

Han havde nemlig den vane at kalde alverden, ja selv sin kammerat: "Min tøs."

Det var hans tur til at tage årerne, og båden borede sig atter ud i den ubevægelige flodtåge, der under himlens lysende rosenskær blev hvid som mælk.

Labouise spurgte:

"Hvad for en slags hagl tog du, Maillochon?"

Maillochon svarede:

"De bitte små, de nye, det må der til, når det gælder kaniner."

De roede ganske langsomt og så sagte, at ikke den mindste lyd røbede dem, over mod den anden side af floden. Bredden derovre hører med til Saint-Germain skoven og begrænser kaninernes område. Deres huler er skjult mellem trærødderne og ved morgengry smutter dyrene ud og ind og springer om imellem dem.

Maillochon lå på knæ i forstavnen og spejdede med geværet ved siden af sig i bunden af båden. Pludselig greb han det, sigtede og et knald rullede ud over markerne.

Med to åretag var Labouise inde ved bredden, og hans kammerat sprang i land og greb en lille, endnu sitrende, grå kanin.

Så forsvandt båden atter ind i tågen for at søge over til den anden bred, udenfor skovbetjentenes rækkevidde.

De to mænd så ud, som om de var ude på en ganske fredelig tur. Våbnet var forsvundet under en af bundplankerne, som tjente til skjulested, og kaninen under Chicots fyldige bluse.

Da der var gået et kvarter, spurgte Labouise:

"Nå, min tøs, skal vi se at komme i lag med en til?"

Maillochon svarede:

"Lad gå med det. Ro væk."

Og båden tog atter fart med strømmen. Tågen, der dækkede floden, begyndte at lette. Som gennem et slør så man træerne inde på bredderne, og den sønderflængede dis drev som små skyer midt ned ad floden.

Da de kom i nærheden af øen, hvis spids ligger lige ud for Herblay, sagtnede de to mænd farten, og gav sig atter til at spejde. Det varede ikke længe, inden endnu en hare var skudt.

De blev ved med at ro ned ad floden, lige til de var kommet halvvejen til Conflans; så stoppede de op, bandt båden fast til et træ, lagde sig ned på bunden og sov ind.

Af og til rejste Labouise sig halvt op og lod sit blik løbe hen over horisonten. De sidste rester af morgenens tågeslør var forsvundet og sommersolen steg strålende højere og højere på den blå himmel.

Længere nede på den anden side af floden rundede den vinbeplantede bakke sig til en halvkreds. Helt oppe på toppen knejsede et eneste hus midt imellem en gruppe træer. Alt var stille.

Men på trækkevejen langs floden var der noget, der rørte sig, noget, der møjsommeligt slæbte sig frem. Det var en kone, som

trak et æsel. Stift og stædigt, ømmende sig i alle ledemod, lod dyret sig hale i, kun når det ikke kunne slippe, bestemte det sig til at flytte benene; med ørene lagte tilbage og halen strakt lod det sig på denne måde hive afsted; det gik så langsomt, at det var umuligt at forudse, når det ville være ude af syne.

Konen halede og halede, helt sammenbøjet. Af og til vendte hun sig om for at slå på æslet med en gren.

Da Labouise havde fået øje på hende, ruskede han i sin kammerat:

"Hej, Mailloche!"

Mailloche svarede:

"Ja, hvad er det?"

"Vil du være med til at lave grin?"

"Begribeligvis."

"Se så til du kommer op, min tøs, så skal vi have sjov."

Og Chicot tog årerne.

Da han var kommet tværs over floden og befandt sig lige ud for konen og æslet, råbte han:

"Halløj derinde!"

Konen holdt op med at hale i dyret og så på ham. Labouise fortsatte:

"Skal du kanske til lokomotivmarked?"

Konen svarede ikke, men det rørte ikke Chicot:

"Hør, sig mig en gang, har din væddeløber fået præmie? … Hvor skal du ellers hen i den fart?"

Endelig svarede konen:

"Jeg skal til Macquart i Champioux for at få den slået for panden. Den duer ikke til noget mere."

Labouise bekræftede denne udtalelse:

"Næ, det kan man s'gu se. Hvor meget giver han dig for den, Macquart?"

Konen, som tørrede sin pande med bagsiden af hånden, betænkte sig lidt:

"Ja, hvad ved jeg? Måske tre francs, måske fire."

Chicot svarede:

"Jeg giver dig fem francs, og så slipper du for vejen. Det er ligegodt et flot tilbud."

Efter at have tænkt sig om et øjeblik slog konen til:

"Lad gå."

Og mændene lagde til.

Labouise tog fat i grimen. Overrasket spurgte Mailloche:

"Hvad vil du få ud af det?"

Chicot lukkede sit andet øje op for at udtrykke sin lystighed. Hele hans røde ansigt skar grimasser af lutter fornøjelse. Han klukkede:

"Bare rolig, min tøs, jeg har allerede spekuleret noget ud."

Han gav de fem francs til konen, som satte sig på grøftekanten for at se, hvad der nu skulle gå for sig.

Labouise, der øjensynlig var i glimrende humør, gik ned i båden og hentede sin bøsse, som han rakte til Maillochon:

"Hver har sit skud; vi skal jage storvildt, min tøs. Ikke så nær, for satan, så dræber du den jo med det samme. Vi må minsandten trække forestillingen lidt ud."

Og han stillede sin kammerat op i en fyrre skridts afstand fra offeret. Æslet, der følte sig sat i frihed, begyndte at gnave af det høje græs på flodbredden, men det var så udslidt, at det vaklede på benene, som om det skulle til at falde.

Maillochon tog langsomt sigte og sagde:

"Vi prikker den bare lidt i ørene, pas nu på, Chicot."

Og han skød.

De små hagl gik lige ind i de lange øren på æslet, der gav sig til at ryste dem kraftigt og viftede snart med det ene, snart med det andet og snart med dem begge på samme tid for at blive fri for den ubehagelige kildren.

De to mænd vred sig af latter, krummede sig helt sammen og stampede i jorden. Men konen fo'r harmfuld op, hun ville ikke finde sig i, at de pinte hendes dyr, og hun tilbød rasende og skrigende at give de fem francs tilbage.

Labouise truede hende med en dragt klø og lod, som om han ville smøge sine ærmer op. Hun havde jo fået, hvad der tilkom hende, ikke? Hvad gjorde hun så vrøvl for? Han skulle sende hende en ladning lige i skørterne, så kunne hun selv mærke, at man ingenting mærkede.

Hun blev bange og gik sin vej, idet hun truede dem med gendarmerne. De hørte hende længe blive ved med at råbe skældsord, der blev voldsommere og voldsommere, jo længere hun kom væk.

Maillochon rakte sin ven bøssen:

"Nu er det din tur, Chicot."

Labouise sigtede og trykkede løs. Æslet fik ladningen i lårene, men haglene var så små og afstanden så stor, at det formodentlig troede, at det var blevet stukket af en sværm bremser. Af alle kræfter gav det sig til at slå med halen ned over benene og op på ryggen.

Labouise måtte sætte sig for at le ud, medens Maillochon på ny ladede våbenet så grinende, at det så ud, som om han stod og nøs ned i løbet.

Han gik et par skridt længere frem, sigtede mod samme sted som sin kammerat og skød. Dyret gav et hop i vejret, prøvede på at slå bagud og vendte hovedet. Der kom endelig lidt blod. Det var blevet dybt ramt, det følte en stikkende smerte og det gav sig til at flygte afsted langs bredden i en langsom, haltende og stødvis galop.

De to mænd satte efter det, Maillochon med lange skridt og Labouise, som alle små mænd, i et kort forpustet trav.

Men æslet havde hurtigt udtømt alle sine kræfter, det standsede og så med et forvildet blik på sine mordere, der kom hen imod det. Så, pludselig, løftede det hovedet og gav sig til at skryde.

Stønnende havde Labouise grebet bøssen. Denne gang gik han tæt hen til dyret, for han havde ikke lyst til at løbe efter det igen.

Da æslet havde endt sin ynkelige klagen, sit sidste afmægtige skrig, der lød som et råb om hjælp, råbte manden, som havde fået en idé:

"Hej, Mailloche, kom herhen, min tøs, den skal have medicin."

Og medens den anden med magt åbnede dyrets sammenbidte mund, stak Chicot sit geværløb ned i halsen på det, som om det var et medikament, han ville tvinge det til at tage, og sagde:

"Se så, min tøs, nu sprøjter vi løs."

Han trykkede på hanen. Æslet veg tre skridt tilbage, faldt ned på bagdelen, prøvede på at rejse sig, men faldt om på siden og lukkede øjnene. Hele dets gamle afskallede krop sitrede, dets ben bevægede sig, som om det ville have løbet.

Så trængte en blodstrøm sig frem mellem dets tænder og det rørte sig ikke mere. Det var dødt.

De to mænd lo ikke mere, det var blevet alt for hurtigt forbi, de var blevet snydt.

Maillochon spurgte:

"Så, hvad skal vi nu gøre med bæstet?"

Labouise svarede:

"Vær ikke bange, min tøs, inden det bliver aften, skal vi nok få noget mere at grine af."

Og de gik tilbage til båden og roede den hen til det sted, hvor æslet var blevet dræbt. Dyret blev slæbt ned i fartøjet, lagt i bunden og dækket med frisk græs, hvorefter de to kammerater strakte sig ud oven på det og genoptog deres afbrudte søvn.

Da klokken var blevet tolv, trak Labouise ud af et af den snavsede og ormædte bås skjulte rum en flaske vin, et brød, smør og rå løg, og de gav sig til at spise.

Da deres måltid var endt, lagde de sig igen tilrette oven på det døde æsel og sov videre. Så snart mørket begyndte at falde på, ruskede Labouise i sin kammerat, der snorkede som et orgelværk, og befalede:

"Se så, min tøs, nu skal vi afsted."

Og Maillochon satte sig til at ro. Ganske langsomt roede de op ad Seinen, da de havde tid nok for sig. De fulgte langs med bredden, som var dækket med blomstrende vandliljer, og hvor hvidtjørnenes blomsterduske udsendte en bedøvende duft. Den tunge båd, der havde samme farve som dyndet på bunden af floden, gled hen over åkandernes store, flade blade og bøjede deres blege, runde, bjældeformede blomster, som atter rettede sig i vejret bag den.

Da de var nået til muren, der ved Éperon adskiller Saint-Germain skoven fra Maisons-Lafitte parken, standsede Labouise sin kammerat for at udvikle sin plan, der fik Maillochon til at vride sig i en tavs og langvarig latter.

De kastede græsset, de havde bredt over æslet, i vandet, tog fat i dyrets ben, halede det op på land og slæbte det hen og skjulte det i et krat.

Så gik de atter ombord og roede videre til Maisons-Lafitte.

Det var blevet ganske bælgmørkt, da de trådte ind i fa'r Jules' krostue. Så snart værten fik øje på dem, kom han hen til dem, trykkede deres hænder, satte sig ved deres bord og indledte en passiar om alt muligt mellem himmel og jord.

Da den sidste gæst ved ellevetiden var gået sin vej, blinkede fa'r Jules med det ene øje og sagde til Labouise:

"Nå, er der noget?"

Labouise nikkede og svarede:

"Der er noget eller der er ikke noget, alting er jo muligt."

Gæstgiveren trængte ind på ham:

"Noget gråt, hvad? Kun noget gråt måske?"

Chicot stak hånden ned indenfor sin uldskjorte og trak spidsen af et par kaninører frem. Så sagde han:

"Det bliver tre francs parret."

En længere diskussion udspandt sig om prisen. Endelig blev de enige om to francs og halvtreds, og de to kaniner blev udleveret.

Da Maillochon og Labouise rejste sig for at gå, sagde fa'r Jules, der havde iagttaget dem med et lurende blik:

"I har noget andet, men I vil ikke sige det."

Labouise svarede:

"Det kan nok være, men det er ikke til dig, du er alt for fedtet."

Gæstgiveren blev ivrig og spurgte ham ud:

"Noget stort, hvad? Du kan jo altid sige, hvad det er. Man kan da tale om tingene."

Labouise, der så ud til at være blevet forvirret, kastede et rådspørgende blik på Maillochon og svarede tøvende:

"Det gik sådan for sig. Vi lå med båden ved Éperon, da vi pludselig så noget røre sig inde i krattet til venstre, lige ved enden af muren. Maillochon brændte løs og vi så det falde, men så skyndte vi os at ro væk, da vi var bange for skovfogeden. Jeg kan ikke sige dig, hvad det var, for det ved jeg ikke. Stort var det, det kan du lige bande på, men hvad det var? … Hvis jeg sagde dig det, så ville jeg narre dig, og du ved nok, min tøs, mellem os to, hånden på hjertet, ikke?"

Værten, der dirrede af spænding, spurgte:

"Var det et rådyr?"

Labouise svarede:

"Det er meget muligt, eller også noget andet. Et rådyr? … ja, hvorfor ikke? … Eller måske var det større? Det var vel nærmest på størrelse med et dådyr. Ja, jeg siger ikke, at det *var* et dådyr, for det ved jeg som sagt ikke, men det kunne godt være det."

Værten var lige ved at sprække af ivrighed:

"Det var måske en hjort?"

Labouise strakte hånden ud:

"Nej … nej, det var det ikke. En hjort var det ikke. Jeg vil ikke snyde dig, det var ikke en hjort, så ville jeg have set det. Nej, hvad en hjort angår, så var det ingen hjort."

"Hvorfor har I ikke taget den med?" spurgte manden.

"Fordi vi for fremtiden kun sælger fra pladsen, min tøs. Du forstår, en eller anden driver omkring ad den kant og så finder han det og tager det med hjem. Ikke spor af risiko for Bibi. Er du med?"

Værten blev mistænksom:

"Ja, men hvis den nu ikke er der mere?"

Men Labouise løftede atter hånden:

"Det er den, det indestår jeg dig for. I krattet lige foran til venstre, det er ikke til at tage fejl af. Men hvad det er, det ved jeg ikke. Jeg ved bare, at det ikke er en hjort, det er jeg vis på. Hvad resten angår, så kan du selv gå hen og se efter. Det er tyve francs, hvis du køber den på pladsen, slår du til?"

Manden betænkte sig endnu:

"Kunne du ikke selv hente den til mig?"

Maillochon tog ordet:

"Så, nu har der været snakket nok om den ting. Værs'go', vi kan godt hente den, men så bliver det halvtreds francs, hvis det er et dådyr, og halvfjerds, hvis det er en hjort. Vi holder faste priser."

Værten bestemte sig:

"Lad så gå med de tyve francs da. Jeg slår til."

Og de gav hinanden håndslag.

Han lukkede sin pengeskuffe op og tog fire store femfrancsstykker frem, som de to venner puttede i lommen.

Labouise rejste sig, tømte sit glas og gik først ud ad døren. Lige udenfor vendte han sig om for endnu en gang at slå sine ord fast:

"Det var ikke en hjort, det er sikkert. Jeg ved ikke, hvad det er … Men at det er der, det er både vist og sandt. Hvis du

ingenting finder, giver jeg dig pengene tilbage."

Og han gik ind i mørket.

Maillochon, der fulgte lige bagefter ham, slog ham med den knyttede næve i ryggen for at give sin lystighed luft.

Originaltitler og førsteudgaver

Miss Harriet: *Miss Harriet* (med titel "*Miss Hastings*"), i *Le Gaulois* 9. juli 1883.

Arven: *L'Héritage*, i *La Vie militaire illustrée* 15. marts - 26. april 1884.

Denis: *Denis*, i *Le Gaulois* 2. juni 1883.

Opvarter, et glas øl!: *Garçon, un bock ! ...*, i *Gil Blas* 1. januar 1884.

For sent: *Regret*, i *Le Gaulois* 4. november 1883.

Onkel Jules: *Mon oncle Jules*, i *Le Gaulois* 7. august 1883.

Et rejseeventyr: *En voyage*, i *Le Gaulois* 10. maj 1883.

Seglgarnet: *La Ficelle*, i *Le Gaulois* 25. november 1883.

Idyl: *Idylle*, i *Gil Blas* 12. februar 1884.

Mo'r Sauvage: *La Mère Sauvage*, i *Le Gaulois* 3. marts 1884.

Dåben: *Le Baptême*, i *Le Gaulois* 13. januar 1885

Æslet: *L'Âne* (med titel "*Le Bon Jour*"), i *Le Gaulois* 15. juli 1883.

Om "Miss Harriet og andre fortællinger"

Forfatter: Guy de Maupassant (1850-1893).
Org.udg.: *Œuvres complètes illustrées de Guy de Maupassant,* Libraire Paul Ollendorff, Paris 1899-1904.
Denne udgave efter: *Samlede Værker af Guy de Maupassant: Miss Harriet og andre Fortællinger*. På Dansk ved Loulou Lassen. A. Christiansens Forlag, København 1905.
Oversætter: Loulou Lassen (1876-1947).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration til "*Mo'r Sauvage*" af Charles Morel (1861-1908).

ISBN 978-87-7628-375-9
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-568-6 (Ølstykke 2018).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

Kongekagen: En kage, som serveres ved Hellig-tre-kongers-festen, og hvori der i lighed med mandelen i den danske juleaftensgrød er gemt en bønne. Den, som får bønnen, bliver "konge" og vælger sig en "dronning". *Ovs. anm.*